

FORBRUGERKOMMISSIONENS BETÆNKNING II

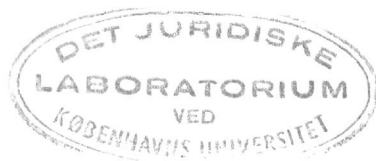
Markedsføring
Forbrugerombudsmand
Forbrugerklagenævn

BETÆNKNING NR. 681
KØBENHAVN 1973

ISBN 87 503 1417 3

S. L. MØLLERS BOGTRYKKERI, KØBENHAVN

Indholdsfortegnelse

Side

I. Indledning	5
A. Kommissorium og virksomhed	5
1. Kommissorium	5
2. Sammensætning	5
3. Arbejdet vedr. konkurrence- og markedsføringslovgivningen	7
4. Arbejdet vedr. klage- og ankenævn	7
B. Delbetænkning og afslutning af kommissionens arbejde	8
1. Problematikken omkring delbetænkninger	8
2. De resterende arbejdsopgaver	8
II. Konkurrencelovgivning og markedsføringslovgivning	
A. Den hidtidige udvikling og kommissionens overvejelser	11
1. Konkurrenceloven og forsøgene på en modernisering af denne	11
2. Den svenske markedsføringslovgivning	12
3. Den norske lovgivning	12
4. Forholdene i fællesmarkedet	13
5. Kommissionens undersøgelser og overvejelser	13
B. Udkast til lov om markedsføring m. v.	14
C. Bemærkninger til lovudkastets enkelte bestemmelser	17
III. Klage- og ankenævn	27
A. De eksisterende klage- og ankenævn	27
1. Danmark	27
2. Forholdene i de øvrige nordiske lande	28
B. Kommissionens overvejelser	29
1. Behovet for ændringer	29
2. Harmonisering af de eksisterende klage- og ankenævn	30
3. Oprettelse af et centralt klage- og ankenævn	31
4. Behandlingen af forbrugersager ved domstolene	34
5. Det offentliges udgifter ved et alm. forbrugerklagenævn	36
C. Udkast til lov om Forbrugerklagenævnet	36
D. Bemærkninger til lovudkastets enkelte bestemmelser	37
E. Udkast til retningslinier for godkendelse af frivillige klage- og ankenævn	40
BILAG	
Bilag 1. Reklameudvalgets redegørelse	45
Bilag 2. Bekendtgørelse af lov om uretmæssig konkurrence og varebetegnelse ...	49
Bilag 3. Forslag til konkurrencelov fremsat i folketinget den 7. marts 1968	53
Bilag 4. Det svenske lovkompleks om utilbørlig markedsføring af 29. juni 1970	55
Bilag 5. Den norske lov om kontrol med markedsføring af 5. juni 1972	61
Bilag 6. Uddrag af betænkning angående en ny konkurrencelov nr. 416/1966 -	
Kapitel 4 om generalklausulen	69

I. Indledning

A. Kommissorium og virksomhed.

1. Kommissorium.

Forbrugerkommissionen nedsattes af handelsministeriet den 5. december 1969 med følgende opgave:

»Den hastige udvikling i det moderne samfund med det stærkt voksende og differentierede udbud af varer og tjenesteydelser gør det i stigende grad vanskeligt for forbrugerne at orientere sig om priser, kvaliteter m. v. Såvel i det private som i det statslige regie er der som en følge heraf særlig gennem de senere år iværksat en række foranstaltninger med sigte på at styrke forbrugernes stilling. Kommissionen vil have til opgave at foretage en samlet vurdering af hele dette område som grundlag for udformningen af en tidssvarende forbrugerpolitik. Kommissionen forudsættes i denne forbindelse blandt andet

- at undersøge forbrugerens stilling inden for lovgivningsområder af særlig interesse i denne sammenhæng, således f. eks. konkurrencelov, prisindseendelov og afbetalingslov,
- at undersøge betydningen af og former for forbrugeroplysning, herunder også i radio og TV,
- at belyse forholdet mellem erhvervslivet og forbrugerne, herunder behovet for neutral oplysning om varer og tjenesteydelser, reklamens forhold til forbrugeroplysningen, mulighederne for en såvel for forbrugerne

som erhvervslivet i alle henseender tilfredsstillende og hurtig behandling af klager m.v. samt

- at foretage en vurdering af koordineringen af og arbejdsdelingen mellem institutioner og organisationer, der har til formål at gennemføre undersøgelses- og oplysningsvirksomhed for forbrugerne, først og fremmest Statens Husholdningsråd og Forbrugerrådet, men tillige Dansk Varedeklarations-Nævn og andre institutioner og organisationer, hvis virksomhed er af betydning på dette område.

Det forudsættes, at kommissionen kan fremsætte forslag til ændringer i lovgivning og om administrations- og organisationsforhold vedrørende forbrugeraktiviteter samt finansiering heraf.

Kommissionen må ved fremsættelsen af forslag tage mulighederne for et øget nordisk samarbejde om undersøgelses- og oplysningsvirksomhed samt om lovgivning af betydning for forbrugerne i betragtning.

Kommissionen vil i sit arbejde kunne inddrage særligt sagkyndige uden for medlemmernes kreds.«

2. Sammensætning.

Kommissionens formandskab bestod af professor Poul Milhøj, Handelshøjskolen i København, (formand) og professor H. Lund Christiansen, Handelshøjskolen i Århus, (næstformand).

Kommissionen sammensattes iøvrigt således:

Ekspeditionssekretær Karengete Arnskov
 Professor F. Bramsnæs
 Rådsformand Inga Dahlsgård
 Dommer Niels Ehrenreich
 Undervisningsinspektør Else Elbæk

Handelsministeriet
 Dansk Varedeklarations-Nævn
 Statens Husholdningsråd
 Justitsministeriet
 Undervisningsministeriet

Landsformand for De Samvirkende Danske

Husholdningsforeninger Esther Frandsen
Forbrugerrådets formand Lis Groes M.F.
Højesteretssagfører E. Groth-Andersen
Underdirektør F. Hjorth Hansen
Markedsdirektør Benth Holtug
Cand. oecon. Erik Traberg Jensen
Formanden for FDB Lars P. Jensen
Direktør E. Klæbel
Kontorchef Helle Munch-Petersen
Kontorchef Helge Odel
Sekretariatschef Clemens Pedersen
Grosserer E. Lund Pedersen
Kontorchef Karen Poulsen
Forstander Elisabeth Reinstrup
Direktør M. J. Rosenberg
Programchef Werner Svendsen
Næstformand for Forbrugerrådet
ingeniør Alf Sørensen
Forretningsfører Ole Vernerlund

Statens Husholdningsråd
Forbrugerrådet
Butikshandelens Fællesråd
Industrirådet
Dansk Markedsføringsforbund
Arbejderbevægelsens Erhvervsråd
Fællesforeningen f. Danmarks Brugsforeninger
Danske Dagblades Fællesrepræsentation
Forbrugerrådet
Indenrigsministeriet
Andelsudvalget
Grosserer-Societetet
Monopoltilsynet
Statens Husholdningsråd
Håndværksrådet
Danmarks Radio

Forbrugerrådet
Det kooperative Fællesforbund

Kommissionens sekretariat bestående af fuldmægtig i handelsministeriet Hagen Jørgensen og fuldmægtig i Monopoltilsynet Paul Paulsen suppleredes i maj 1971 med sekretær i handelsministeriet Jan Rud Henningsen.

Den 30. november 1970 udnævnte handelsministeriet konst, undervisningsinspektør Inga Kristoffersen til medlem af kommissionen under undervisningsinspektør Else Elbæks orlov til 31. august 1971.

1. februar 1971	udnævnte handelsministeriet fuldmægtig Frithiof Hagen som afløser for Erik Traberg Jensen
1.maj 1971	udnævnte handelsministeriet direktør Kaj Søborg Hansen som afløser for Benth Holtug
1.juni 1971	udnævnte handelsministeriet direktør Svend Tholstrup som afløser for Lund Pedersen
2. novbr. 1971	udnævnte handelsministeriet undervisningsinspektør Edith Kjærsgaard som afløser for Inga Kristoffersen.
17. april 1972	udnævnte handelsministeriet fuldmægtig Hans Ryder som afløser for Helge Odel
15. august 1972	udnævnte handelsministeriet grosserer Kurt Dirach som afløser for Svend Tholstrup

Kommissionen afgav den 30. januar 1971 betænkning om mærkning og skiltning m.v. inden for forbrugsområdet (Forbrugerkommissionens Betænkning I nr. 597/1971). Betænkningen blev afgivet, efter at det af folketinget nedsatte udvalg vedrørende Forslag til lov om prisstop i en betænkning af 9. oktober 1970 havde henstillet til handelsministeren, »at Forbrugerkommissionens arbejde med den lovgivning, der kan støtte forbrugernes mulighed for at bedømme priser, kvaliteter, service o. lign., frem-

mes med henblik på, at lovforslag på disse områder søges fremsat allerede i indeværende samling«.

Kommissionen har afholdt ialt 17 møder, hvoraf de seneste 10 er afholdt efter afgivelsen af Betænkning I. Nærværende betænkning indeholder dels forslag til en ny lov om markedsføring m.v., som kan træde i stedet for den gældende lov om uretmæssig konkurrence og varebetegnelse, dels forslag om etablering af et almindeligt forbrugerklagenævn.

3. Arbejdet vedrørende konkurrence- og markedsføringslovgivningen.

Kommissionens arbejde med konkurrence- og markedsføringslovgivningen indledtes på et kommissionsmøde i maj 1971, hvor man efter en gennemgang af den gældende konkurrence-lovgivning, de forslag, der har været fremsat på grundlag af konkurrencelovudvalgets betænkning (nr. 416/1966) og den svenske lov om utilbørlig markedsføring besluttede at nedsætte et særligt reklameudvalg, som fik til opgave at foretage en gennemgang af et svensk materiale fra 1968/69 vedrørende en undersøgelse af reklamers vederhæftighed.

Reklameudvalget nedsatte som et led i sit arbejde en gruppe, der skulle bedømme et annoncemateriale, udvalgt efter en såkaldt »pilotundersøgelse«. Om resultatet af reklameudvalgets og bedømmelsesudvalgets arbejde henvises til bilag 1 til betænkningen.

Reklameudvalget har bestået af Ehrenreich (formand), Karengete Arnskov, Søborg Hansen og Klæbel. Bedømmelsesudvalget bestod af Ehrenreich (formand), sekretær, cand. jur. Benedicte Federspiel, udpeget af Forbrugerrådet og Statens Husholdningsråd, samt direktør Harry Larsen H.D., udpeget af Dansk Annoncør-For-ening. Som sekretær for de to udvalg har Jan Henningsen fungeret. Reklameudvalget har afholdt 5 møder.

I tilslutning til reklameudvalgets arbejde har det i februar 1970 nedsatte lovudvalg, som under næstformandens ledelse arbejder med en undersøgelse af forbrugernes stilling inden for en række lovgivningsområder, foretaget en gennemgang af den retspraksis og administrative praksis, som har dannet sig omkring loven om utilbørlig konkurrence og varebetegnelse, siden konkurrenceudvalget i 1966 afgav sin udførlige betænkning med forslag til en ny konkurrence-lov.

Reklameudvalgets og lovudvalgets redegørelser drøftedes på kommissionsmøder i april og maj 1972, hvor det vedtoges, at kommissionens videre overvejelser om konkurrence- og markedsføringslovgivningen skulle foregå på grundlag af en lovskitse. En sådan skitse forelå til drøftelse på kommissionsmøder i september og oktober 1972, og det besluttedes på grundlag heraf, at en særlig arbejdsgruppe skulle foretage en detaljeret gennemgang af skitsen og fremkomme med forslag til kommissionen.

Arbejdsgruppen bestod af formanden, næstformanden, Ehrenreich, Benedicte Federspiel,

Groth-Andersen, Hjorth Hansen, Karen Poulsen, Elisabeth Reinstrup og Hagen Jørgensen (sekretær). Arbejdsgruppen har afholdt 5 møder.

Efter gennemgang af en række skitseforslag fremlagde arbejdsgruppen udkast til lov om markedsføring m. v. med udførlige bemærkninger, som har været drøftet på kommissionsmøder i februar og marts 1973. Som resultat af kommissionens overvejelser henvises til hovedafsnit II, der indeholder udkast til lov om markedsføring m.v. med regler om etablering af en forbrugerombudsmandsinstitution, der skal føre tilsyn med markedsføringen og som skal rejse sager fra hele landet om overtrædelse af god markedsføringsskik for en særlig afdeling i Sø- og Handelsretten.

4. Arbejdet vedrørende klage- og ankenævn.

Problemerne omkring forbrugernes adgang til prøvelse af klager vedrørende varer og tjenesteydelser har været undersøgt i det den 4. februar 1970 nedsatte klage- og ankenævnsudvalg, som fik til opgave

at redegøre for de her i landet eksisterende klage- og ankenævn på forbrugerområdet samt for, hvilke regler der gælder for de enkelte nævns virksomhed,

at overveje behovet for en udbygning af klage- og ankenævnsvirksomheden, også for så vidt angår offentlige ydelser, og

at vurdere, hvorvidt der bør tilvejebringes ensartede regler og anden form for harmonisering af nævnenes virksomhed.

Det pålagdes udvalget i fornødent omfang at inddrage erfaringer om udenlandske klage- og ankenævn.

Udvalgets ledelse blev overdraget næstformanden, og som medlemmer indtrådte desuden Groth-Andersen, Klæbel, Helle Munch-Petersen, Elisabeth Reinstrup, Rosenberg og Vernerlund. Under udvalgsarbejdet har Langsted givet møde for Groth-Andersen, forskellige embedsmænd i Håndværksrådet har givet møde for Rosenberg, og Jørgen Olsen har i en række møder deltaget for Vernerlund. Hjorth Hansen har deltaget i enkelte af de senere møder, og fra maj 1971 er udvalget blevet suppleret med Ehrenreich. Hagen Jørgensen har fungeret som udvalgssekretær.

Udvalget har afholdt 15 møder. I 1970 foretog det en udførlig gennemgang af de eksiste-

rende klage- og ankenævn på grundlag af et undersøgelsesmateriale, der blev indhentet ved udsendelse af spørgeskemaer. Der er endvidere indhentet oplysninger om forholdene i de øvrige nordiske lande.

I foråret 1972 fremlagde udvalget et notat, hvori det over for kommissionen redegjorde for sine overvejelser. Udvalget konstaterede et betydeligt behov for en harmonisering af nævnenes virksomhed og fandt grundlag for at søge virksomheden udbygget. En vurdering af forskellige løsninger af behovet for at forbedre forbrugernes muligheder for at få prøvet retstvister inden for forbrugsområdet førte udvalget til, at den mest hensigtsmæssige løsning vil kunne nås, dersom man ved lov etablerer et almindeligt forbrugerklagenævn.

Kommissionen tiltrådte i maj 1972 hovedlinjerne i udvalgets notat. Da man på dette tidspunkt var blevet bekendt med, at Retsplejerådet havde overvejelser i gang om domstolenes behandling af forbrugersager, anmodede kommissionen klage- og ankenævnsudvalget om under det afsluttende arbejde at tage hensyn til forslag, der kan forventes gennemført inden for retsplejen.

Udvalget har derefter afgivet endelig indstilling til kommissionen, som på møder i februar og marts 1973 har besluttet at foreslå oprettelse af et almindeligt forbrugerklagenævn, jfr. hovedafsnit III. Det forudsættes, at den bedste del af de eksisterende klage- og ankenævn kan fortsætte deres virksomhed, og at der vil være mulighed for at oprette nye frivillige klage- og ankenævn. Kommissionen har udarbejdet udkast til retningslinjer for Forbrugerklagenævnets godkendelse af frivillige klage- og ankenævn.

B. Delbetænkning og afslutning af kommissionens arbejde.

1. Problematikken omkring delbetænkninger.

Kommissionen har fundet det hensigtsmæssigt i en ny delbetænkning at udskille problemerne omkring god markedsføringsskik, behandlingen af forbrugerklager vedrørende varer og tjenesteydelser og forbrugerombudsmandens opgaver i forbindelse hermed. Disse problemer knytter sig, set fra forbrugers synspunkt, til problemerne omkring forbrugers mulighed for at bedømme priser, kvaliteter, service m. v., som kommissionen behandlede i sin første betænkning.

Reglerne om Sø- og Handelsrettens udvidede opgaver som markedsføringsdomstol med forbruger- og erhvervsrepræsentanter som meddommere og med kompetence til at behandle markedsføringssager for hele landet kræver udarbejdelse af nye procedureregler i retsplejeloven. Det samme gælder den af Retsplejerådet over for justitsministeriet foreslåede forenkledede behandling ved de almindelige domstole af de forbrugersager, som ikke løses ved klage- eller ankenævnshandling. Procedureregler af denne karakter må udarbejdes af justitsministeriet efter forhandling med handelsministeriet og de interesserede organisationer m. v. Det er ønskeligt, at dette arbejde kan iværksættes hurtigst muligt, således at de foreslåede reformer ikke unødigt sinkes. Dette gælder så meget desto mere, som der i den offentlige debat gentagne gange har været peget på nødvendigheden af foranstaltninger, som de her foreslåede, bl. a. til imødegåelse af salgsformer, som ikke kan rammes efter den gældende lovgivning, se herom bl. a. Folketingstidende, forhandlingerne 1972/73, sp. 1327-31.

Der har dog i kommissionen på samme måde som ved afgivelsen af betænkning I været betænkeligheder ved på nuværende tidspunkt at udskille markedsførings- og klagenævnsp problemerne fra de øvrige spørgsmål, som kommissionen behandler. Kommissionen er imidlertid gået ud fra, at en gennemførelse af de i denne betænkning foreslåede foranstaltninger ikke vil få nogen indflydelse på omfanget af de midler, der stilles til rådighed for de forbrugeroplysningens foranstaltninger.

2. De resterende arbejdsopgaver.

Med afgivelsen af denne betænkning står herefter følgende problemer tilbage til behandling i en afsluttende betænkning fra kommissionen, hvorved bemærkes, at kommissionen allerede har behandlet en del af de pågældende problemer:

- 1) Behovet for gennemførelse af særlige lovgivningsforanstaltninger til beskyttelse af forbrugerne i civilretlig henseende.
- 2) Vurdering af behovet for forbrugeroplysningens foranstaltninger.
- 3) Koordinationen og arbejdsdelingen mellem institutioner og organisationer, der har til formål at gennemføre undersøgelses- og oplysningsvirksomhed for forbrugerne.

I denne forbindelse bemærkes, at kommissionen ved handelsministeriets skrivelse af 9. juni 1971 er anmodet om at ville indtage i sit arbejde de spørgsmål vedrørende husholdningskonsulenter, som folketingsudvalget angående forslag til lov om landøkonomisk konsulentvirksomhed i sin betænkning pegede på. Folketingsudvalget henstil-

lede, at det blev overvejet at skabe en landsdækkende forbrugeroplysning, ikke mindst med hensyn til støtte til de familier, der er økonomisk svage.

- 4) En redegørelse for forbrugernes placering i det moderne samfund.

Kommissionens indstillinger i denne betænkning er enstemmige.

København, den 6. marts 1973,

K. Arnskov	F. Bramsnæs	H. Lund Christiansen Næstformand
Inga Dahlsgård	Kurt Dirach	Niels Ehrenreich
Esther Frandsen	Lis Groes	E. Groth-Andersen
F. Hjorth Hansen	Kaj Søborg Hansen	Frithiof Hagen
Lars P. Jensen	E. Kjærsgaard	E. Klæbel
Poul Milhøj Formand	H. Munch-Petersen	Clemens Pedersen
Karen Poulsen	E. Reinstrup	M. J. Rosenberg
Hans P. Ryder	Werner Svendsen	Alf Sørensen
Ole Vernerlund		

Jan Henningsen

Hagen Jørgensen

Paul Paulsen

II. Konkurrencelovgivning og markedsføringslovgivning

A. Den hidtidige udvikling og kommissionens overvejelser.

1. Konkurrenceloven og forsøgene på en modernisering af denne.

Den gældende konkurrencelov, jfr. lovbe- kendtgørelse nr. 145 af 1. maj 1959 med senere ændringer (bilag 2) har sit grundlag i lov nr. 137 af 8. juni 1912 om straf for brug af urigtig varebetegnelse m. v. Ved lov nr. 79 af 31. marts 1937 gennemførtes de vigtigste nydannelser i loven siden 1912, nemlig generalklausulen (§ 15) samt bl. a. forbud mod formidling af rabatydelse til forbrugerne.

I 1959 blev der nedsat et konkurrencelov- udvalg, som fik til opgave at undersøge, om lo- ven under hensyn til den skete udvikling i kon- kurrenceforholdene, og herunder især omfan- get af og formen for de senere års præmiekon- kurrencer, fortsat fuldt ud opfylder de krav, erhvervslivet og forbrugerne må stille til en lovgivning til fremme af lige og sund konkur- rence.

Udvalget afgav betænkning i 1966 (nr. 416/ 1966). Udvalgets flertal fremlagde udkast til en ny konkurrencelov, der var væsentlig mere kortfattet end den gældende lov, og som, ud- over en generalklausul i § 1, kun indeholdt be- stemmelser om vildledende reklame, erhvervs- hemmeligheder, tekniske tegninger, rabatmær- ker og beskyttelse af forretningskendetegn m.v. Hertil kom bestemmelser om straf og påtale.

I folketingsåret 1966/67 fremsattes lovforslag i overensstemmelse med dette lovudkast, idet der dog blev optaget et forbud mod reklame- bortlodning (ny § 5). Lovforslaget genfremsat- tes i oktober 1967 og i marts 1968 (bilag 3), men nåede ikke frem til vedtagelse. Når lov- forslaget ikke indeholdt bestemmelser mod til- gift og andre salgsfremmende foranstaltninger, hang det sammen med, at sådanne forhold i

fornødent omfang skønnedes at ville kunne rammes efter generalklausulen i § 1, der var sålydende: »I erhvervsvirksomhed må ikke fo- retages handlinger, der strider mod god forret- ningsskik«. Det var i tilslutning hertil af kon- kurrencelovudvalgets flertal foreslået, at de in- teressererede erhvervs- og forbrugerorganisatio- ner undersøgte muligheden for at oprette et opinionsnævn til behandling af konkurrence- sager. I særlig grad fremhævedes dette fra for- brugerside. Fra erhvervsside var der modstand herimod, idet man henviste til, at sager af den- ne art bedst som hidtil behandledes ved Sø- og Handelsretten. Uanset en række forsøg fra for- brugerside lykkedes det ikke at få etableret et opinionsnævn, men i 1971 stiftedes Dansk Re- klame Nævn af Dansk Annoncør-Forening, Danske Reklamebureauers Brancheforening, Danske Dagblades Udgiverforening og Den Il- lustrerede Presses Udgiverforening uden støtte fra forbrugerorganisationernes side. Dette nævn har behandlet en lang række sager, som er blevet forelagt for nævnet af forbrugere og erhvervsdrivende. Nævnet kan ikke af egen drift tage sager op til behandling og kan kun henstille til de erhvervsdrivende at følge næv- nets udtalelser.

Allerede under behandlingen i konkurrence- lovudvalget fandt der et samarbejde sted med tilsvarende udvalg nedsat i de øvrige nordiske lande. I 1968 blev der indledt forhandlinger mellem vedkommende ministerier i de nordiske lande med henblik på en yderligere harmonise- ring af forslagene. I 1969 brød forhandlingerne sammen, idet man fra svensk side besluttede i stedet for det af den svenske konkurrencelov- komité udarbejdede lovudkast at gå ind for en lovgivning om utilbørlig markedsføring.

Ved nedsættelsen i december 1969 af For- brugerkommissionen fik denne til opgave at foretage en samlet vurdering med henblik på

udformningen af en tidssvarende forbrugerpolitik og bl. a. i forbindelse hermed at undersøge forbrugernes stilling inden for konkurrencelovgivningen. Kommissionen skal ved fremsættelsen af forslag tage mulighederne for et øget nordisk samarbejde om lovgivning af interesse for forbrugerne i betragtning.

2. Den svenske markedsføringslovgivning.

Den svenske lov om utilbørlig markedsføring af 29. juni 1970 trådte i kraft den 1. januar 1971. Samtidig gennemførtes den nødvendige følgelovgivning, herunder loven om markedsrådet, som senere er ændret således, at markedsrådet nu betegnes som en domstol. Der henvises om det svenske lovgivningskompleks til bilag 3.

Markedsføringsloven omfatter i Sverige ikke hele området for den illoyale konkurrence, men er koncentreret om bestemmelser, der har speciel interesse set fra et forbrugersynspunkt. Loven finder kun anvendelse på handlinger, der er rettet »fremad« mod detailhandelen og forbrugerne. Handlinger rettet »bagud« mod leverandører og kreditgivere, falder uden for loven.

En del af reglerne i den hidtil gældende lov fra 1931 om illoyal konkurrence er blevet opretholdt. Det drejer sig om bestemmelserne om erhvervshemmeligheder, tekniske tegninger, regler om bestikkelse m. v.

Den svenske markedsføringslov er således ikke nogen lov om illoyal konkurrence i traditionel forstand, men det fremgår af såvel lovteksten som dens motiver, at det tilsigtes at beskytte både de næringsdrivende og forbrugerne imod utilbørlige handlinger. Hovedvægten lægges imidlertid på forbrugerbeskyttelsen.

Den centrale bestemmelse er generalklausulen i § 1, der er udformet således, at der mod en utilbørlig handling af markedsdomstolen kan nedlægges forbud »med vite« mod at gennemføre eller fortsætte handlingen. »Vite«, der nærmest må ligestilles med en bod, hvis størrelse inappellabelt fastsættes af markedsdomstolen, forfalder til betaling, hvis forbudet af en almindelig domstol konstateres at være overtrådt. I en sag mod et rejsebureau blev der således fastsat en bod på 100.000 sv. kr.

Den svenske generalklausul har et begrænset anvendelsesområde - fortrinsvis reklamen. Den bygger ikke, som den danske, på den tyske generalklausul-model, der bl. a. udgør et vigtigt

supplement til de immaterielle enerettighedslove, og den finder ikke anvendelse på almindelige kontraktsforhold - f. eks. standardaftaler, idet der i 1971 til beskyttelse mod utilbørlige aftalevilkår er gennemført en særlig lovgivning. Markedsføringsloven indeholder udover generalklausulen bestemmelser mod vildledende reklame, rabatmærker og tilgift. Hertil kommer straffe- og procesretlige regler.

Det mest bemærkelsesværdige ved det svenske system er konsumentombudsmanden (KO), der skal føre tilsyn med markedsføringen, føre forhandlinger med de erhvervsdrivende med henblik på, at de overholder lovens bestemmelser, og om nødvendigt rejse påtale for markedsdomstolen (i sager efter § 1), eller for de almindelige domstole (i de øvrige sager).

KO kan ikke selv nedlægge forbud mod ulovlige handlinger, men kan i sager af mindre betydning forelægge et forbudsforslag for en erhvervsdrivende, således at det under forudsætning af dennes accept får samme virkning som et forbud, nedlagt af markedsdomstolen. KO varetager på samme måde tilsyns-, forhandlings- og påtalesfunktionen i sager om utilbørlige aftalevilkår. Markedsdomstolen behandler udover markedsføringssagerne og sagerne om utilbørlige aftalevilkår også de sager, som Næringsfrihedsrådet hidtil har behandlet efter loven fra 1953 om modvirkning i visse tilfælde af konkurrencebegrænsning inden for erhvervslivet. I monopolsagerne er det fortsat næringsfrihedsombudsmanden (NO), der rejser påtale.

3. Den norske lovgivning.

I Norge er der nu også gennemført en lovgivning af tilsvarende karakter, nemlig lov af 16. juni 1972 om kontrol med markedsføring (bilag 5). Den norske lov er mere vidtgående end den svenske i beskyttelsen af forbrugerne. Dette kommer særligt til udtryk i en række bestemmelser af civilretligt tilsnit om beskyttelse mod ansvarsfraskrivelser i form af »garantier«, jfr. § 2, stk. 3, og i bestemmelser om vejledningspligt over for forbrugerne, jfr. § 3. Bestemmelserne i det danske lovudkasts §§ 3 og 4 er inspireret heraf. Der er tillagt den norske forbrugerombudsmand beføjelse til på egen hånd at nedlægge forbud. Efter lovens § 14 kan forbrugerombudsmanden nedlægge forbud mod handlinger, der er i strid med loven, såfremt en frivillig ordning ikke kan opnås, og ombudsmanden antager, at det vil medføre

ulempe eller skadevirkning af afvente en afgørelse fra markedsrådet. Forbrugerombudsmanden skal begrunde forbudet og skal underrette markedsrådet om forbudets nedlæggelse. Forbudet kan påklages til markedsrådet, som i øvrigt kan kræve, at nærmere bestemte sager skal indbringes for rådet.

I modsætning til den svenske markedsdomstol er markedsrådet i Norge en administrativ myndighed, hvis afgørelser kan efterprøves ved de almindelige domstole på samme måde som andre forvaltningsakter. Det er klart udtalt i den norske lov, jfr. §§ 12 og 13, at det er hensynet til forbrugerne, markedsrådet og forbrugerombudsmanden skal varetage. Loven indeholder udover de særlige markedsførings- og forbrugerbeskyttelsesregler alle de bestemmelser, herunder en generalklausul, som traditionelt hører med til en lov om illoyal konkurrence.

4. Forholdene i Fællesmarkedet.

I Fællesmarkedet har der i de sidste år været foretaget omfattende undersøgelser af retsstillingen i medlemslandene med hensyn til illoyal konkurrence. Fra EF-kommissionens side lægges der afgørende vægt på, at man finder frem til ordninger, der kan medføre harmonisering af lovgivningen. Efter at EF-kommissionen har modtaget et omfattende materiale fra medlemslandene, påbegyndtes forhandlinger om en lovharmonisering i november 1972. Fra kommissionens side blev lagt op til, at bestemmelser mod illoyal konkurrence ikke blot bør have samme indhold i medlemslandenes lovgivning, men at de også gennemføres og administreres på samme måde. Lovgivningen ønskes baseret på en generalklausul, specialbestemmelser samt effektive bestemmelser til hindring af overtrædelser af lovgivningen.

Ved de indledende EF-forhandlinger blev det klart, at de væsentligt forskellige udgangspunkter for en harmonisering vil vanskeliggøre arbejdet. Tyskland og Danmark er formentlig de lande, der lettest vil kunne opfylde de normer, som EF-kommissionen foreslår gennemført. Fra dansk side er det klart tilkendegivet, at man ikke vil lade de reformer, om hvilke Forbrugerkommissionen her i landet forventes at ville fremkomme med forslag, stille i bero på udfaldet af de givetvis langvarige forhandlinger inden for EF. I England er der i december 1972 fremsat lovforslag om vidtgående ændringer i konkurrence- og monopollovgivningen

med en klar tendens til større beskyttelse af forbrugerne.

5. Kommissionens undersøgelser og overvejelser.

Retsstillingen efter den gældende konkurrencelov har her i landet været den, at loven efter forarbejderne i særlig grad sigtede på forholdet mellem erhvervsdrivende indbyrdes, men at domstolene som påvist i konkurrencelovsbetænkningen, jfr. side 21, også er skredet ind til beskyttelse af forbrugerne. Forbrugerkommissionens lovudvalg har undersøgt udviklingen i retspraksis og administrativ praksis på konkurrenceområdet, siden konkurrencelovudvalgets betænkning fremkom i 1966. Det kan på grundlag heraf fastslås, at retsstillingen i det væsentlige kan betragtes som uændret, dog at nogle domme vedrørende konkurrencelovens § 15 (generalklausulen) har trukket forbrugersynspunktet noget stærkere frem end hidtil sket, jfr. således dommene i Ugeskrift for retsvæsen 1967, side 679, og i Ugeskrift for retsvæsen 1970, side 277.

Kommissionen har med henblik på yderligere belysning af forholdene nedsat et særligt reklameudvalg med den opgave at undersøge, i hvilket omfang der rent faktisk sker overtrædelse af den gældende konkurrencelov og den internationale reklamekodeks. På grundlag af de foretagne undersøgelser (om hvilke der henvises til bilag 1) må kommissionen konstatere, at forholdene på det undersøgte tidspunkt viser, at der finder et beklageligt stort antal overtrædelser sted af konkurrenceloven og det internationale handelskammers reklamekodeks. Da Dansk Reklame Nævn først nedsattes i februar 1971, har resultatet af dets arbejde ikke kunnet afspejles i undersøgelsen. En svensk undersøgelse af tilsvarende karakter, foretaget i perioden september 1967-august 1968, viser omtrent samme resultat som reklameudvalgets. På det pågældende tidspunkt havde det svenske »Näringslivets Opinionsnämnd« virket i en årække, og undersøgelsens resultat var en medvirkende årsag til gennemførelsen af den ovenfor omtalte svenske lov mod utilbørlig markedsføring, hvorved der etableredes et mere effektivt påtale- og sanktionssystem.

Forbrugerkommissionens lovudkast bygger på en klar forudsætning om, at forbrugere og erhvervsliv i langt det overvejende antal tilfælde har en sammenfaldende interesse i, at der i

erhvervsvirksomhed handles i overensstemmelse med god markedsføringsskik og med lovens øvrige bestemmelser. Samtidig spiller dog også samfundsinteresserne ind. Udkastets opdeling mellem generalklausul og andre almindelige bestemmelser i Kapitel 1 og de specielle markedsføringsforbud i Kapitel 2 skyldes først og fremmest, at man i Forbrugerkommissionen har fundet, at tilgift og anvendelse af visse rabatsystemer samt reklamelotterier bør rammes ved direkte forbud i loven. Det betyder imidlertid ikke, at andre af de traditionelle salgsfremmende foranstaltninger, herunder sådanne, som tidligere har været forbudt eller reguleret, og nye former, som dukker op, dermed efter en modsætningslutning er tilladte, men kun, at spørgsmålet om deres lovlighed beror på generalklausulen i § 1 og de øvrige almindelige bestemmelser i Kapitel 1.

Med hensyn til bestemmelserne i Kapitel 3 og 4 bemærkes, at §§ 9 og 10 har fået deres udformning ved lovændringer i den gældende konkurrencelov gennemført i marts og november 1972, og at kommissionen også på baggrund heraf mener, at bestemmelserne bør fastholdes uændret.

Kapitel 5 indeholder de nye processuelle bestemmelser, der forventes at ville betyde en meget væsentlig effektivisering af hele lovgivningen, dels ved at gøre Sø- og Handelsretten landsdækkende for markedssageres vedkommende, dels ved inddragelse af forbrugerrepræsentanter som meddommere og endelig ved etablering af en forbrugerombudsmandsinstitution, der, som i Sverige og Norge, skal føre tilsyn med markedsføringen og ved forhandlinger og gennem indbringelse af sager for Sø- og Handelsrettens markedsføringsafdeling skal søge god markedsføringsskik gennemført overalt i erhvervslivet. Markedsføringssager passerer normalt Forbrugerombudsmanden. Skrider denne ikke ind, vil andre interesserede kunne indbringe sagen for Sø- og Handelsretten.

Forbrugerombudsmandsinstitutionens styrke vil bl. a. afhænge af de midler, der stilles til rådighed. Det er ikke muligt at give noget sikkert skøn over antallet af markedsføringssager og det arbejde, som vil være forbundet med de enkelte sagers behandling, men på baggrund af erfaringerne i Sverige foreslås det, at institutionen fra starten får en medarbejderstab på 12-14 mand, hvoraf ca. halvdelen sagsbehandlere og halvdelen kontorpersonale. Udgifterne skønnes at beløbe sig til ca. 1,5-2 mill. kr. årligt.

B. Udkast til Lov om Markedsføring m. v.

Kapitel 1. Almindelige bestemmelser.

§ 1. I privat og offentlig erhvervsvirksomhed må ikke foretages handlinger, der strider mod god markedsføringsskik.

§ 2. Urigtige, urimeligt mangelfulde eller vildledende angivelser og fremgangsmåder, som er egnet til at påvirke efterspørgsel eller udbud af varer, fast ejendom eller arbejds- og tjenesteydelser, må ikke anvendes i virksomhed som nævnt i § 1.

Stk. 2. Bestemmelsen i stk. 1 gælder også angivelser og fremgangsmåder, der på grund af deres form, eller fordi de angår uvedkommende forhold, er utilbørlige over for andre erhvervsdrivende eller forbrugerne.

Stk. 3. Bestemmelserne i stk. 1 og 2 finder også anvendelse på foreninger og sammenslutninger, der varetager erhvervsdrivendes eller forbrugeres interesser.

§ 3. Ved tilbuds afgivelse, ved indgåelse af aftale eller på leveringstidspunktet skal der gives en efter den pågældende vares, ejendoms eller ydelses art forsvarlig vejledning, når denne er af betydning for bedømmelsen af varens, ejendommens eller ydelsens egenskaber, herunder især brugsegenskaber, holdbarhed, farlighed og vedligeholdelsesmulighed.

§ 4. Erklæring om ydelse af garanti eller lignende må kun anvendes, såfremt garantierklæringen giver modtageren en bedre retsstilling end den, han har efter gældende lovgivning.

§ 5. Erhvervsdrivende må ikke benytte forretningskendetegn og lignende, der ikke tilkommer dem, eller benytte egne kendetegn på en måde, der er egnet til at fremkalde forveksling med andres.

Kapitel 2. Markedsføringsforbud.

§ 6. Erhvervsdrivende må ikke ved afsætning af varer eller fast ejendom til forbruger eller ved udførelse af arbejds- eller tjenesteydelser for forbruger yde tilgift, eller hvad der må si-destilles hermed, medmindre tilgiften er af ganske ubetydelig værdi. Reklamering med tilgift er ligeledes forbudt.

Stk. 2. En ydelse, der er af ganske samme art som hovedydelsen, anses ikke som tilgift.

§ 7. Erhvervsdrivende må ikke ved afsætning af varer eller fast ejendom eller ved udførelse

af arbejds-og tjenesteydelser give rabat eller anden ydelse i form af mærker, kuponer eller lignende til senere indløsning, medmindre mærkerne på tydelig måde er forsynet med entydig angivelse af

- 1) udstederens navn eller firma,
 - 2) værdien i dansk mønt,
 - 3) tidspunktet, fra hvilket mærkerne kan kræves indløst kontant til den pålydende værdi, og
 - 4) stedet, hvor indløsning her i landet skal ske.
- § 8. Erhvervsdrivende må ikke foretage fordeling af gevinster ved lodtrækning, præmiekonkurrencer eller anden lignende foranstaltning, hvorefter udfaldet helt eller delvis beror på tilfældet.

Stk. 2. Det er dog tilladt udgiveren af et periodisk skrift at foranstalte lodtrækning til fordeling af gevinster i forbindelse med løsning af præmiekonkurrencer.

Kapitel 3. Erhvervshemmeligheder, tekniske tegninger m. v.

§ 9. Den, der er i tjeneste- eller samarbejdsforhold til en virksomhed, eller udfører et hverv for denne, må ikke på utilbørlig måde skaffe sig eller forsøge at skaffe sig kendskab til eller rådighed over virksomhedens erhvervshemmeligheder.

Stk. 2. Er den pågældende kommet til kendskab om, eller har han fået rådighed over virksomhedens erhvervshemmeligheder på retmæssig måde, må han ikke ubeføjet viderebringe eller benytte sådanne hemmeligheder. Forbudet vedvarer i 3 år efter tjenesteforholdets, samarbejdsforholdets eller hvervets ophør.

Stk. 3. Den, der i anledning af udførelsen af arbejde eller i øvrigt i erhvervsøjemed er blevet betroet tekniske tegninger, beskrivelser, opskrifter, modeller eller lignende, må ikke ubeføjet benytte sådant materiale eller sætte andre i stand hertil.

Stk. 4. Erhvervsdrivende må ikke benytte en erhvervshemmelighed, såfremt kendskab til eller rådighed over den er opnået i strid med de ovenfor nævnte bestemmelser.

Kapitel 4. Mærkning og emballering.

§ 10. Handelsministeren kan efter forhandling med hovedorganisationerne for dansk er-

hvervsliv og forbrugerorganisationerne fastsætte bestemmelser om, at bestemte varer i detailsalg (salg til forbruger) kun må sælges eller udbydes til salg i foreskrevne enheder i henseende til tal, mål eller vægt eller med en på varen eller dens indpakning anbragt angivelse af tal, mål eller vægt, ligesom også fastsætte, at bestemte varer i detailsalg (salg til forbruger) kun må sælges eller udbydes til salg med angivelse af, om varen er dansk eller udenlandsk, eller af dens frembringelses- eller oprindelsessted. Handelsministeren kan nærmere fastsætte, på hvilken måde de pågældende angivelser skal anbringes, samt hvad der i hvert enkelt tilfælde skal forstås ved varens frembringelses- eller oprindelsessted.

Stk. 2. Handelsministeren kan efter forhandling med hovedorganisationerne for dansk erhvervsliv og forbrugerorganisationerne fastsætte bestemmelser om:

- 1) at bestemte varebetegnelser eller symboler er forbeholdt varer, der opfylder visse nærmere angivne betingelser, og
- 2) at bestemte varer kun må sælges eller udbydes til salg, såfremt varerne eller deres indpakning på nærmere af ministeren foreskreven måde er forsynet med oplysning om varernes indhold og sammensætning, holdbarhed, behandlingsmåde og egenskaber i øvrigt.

§ 11. Varer af udenlandsk oprindelse må ikke sælges eller udbydes til salg med en på varen eller dens indpakning anbragt gengivelse af eller betegnelse for det danske flag eller andre nationale kendetegn eller mindesmærker. Det samme gælder varer af udenlandsk oprindelse, på hvilke eller på hvis indpakning der uhjemlet er anbragt portræt af medlemmer af den kongelige familie.

§ 12. Efter indhentet erklæring fra vedkommende hovedorganisationer for erhverv og forbrugere kan handelsministeren fastsætte begrænsninger i adgangen til køb og salg samt til benyttelse af sådanne emballagegenstande eller dele heraf, der på nærmere foreskrevet måde enten er mærket med nogen her i landet hjemmehørende virksomheds navn eller forretningskendetegn, eller er mærket som bestemt alene til emballage for varer af en bestemt art. Handelsministeren kan på tilsvarende måde forbyde, at sådanne genstande forsætligt tilintetgøres eller beskadiges.

*Kapitel 5. Om sagernes indbringelse for
Sø- og Handelsretten og om
Forbrugerombudsmanden.*

§ 13. Sager efter denne lov indbringes for Sø- og Handelsretten.

§ 14. Retten kan forbyde handlinger, der er i strid med Kapitel 1. Retten kan give sådanne pålæg, som anses nødvendige for at sikre, at handlingen ophører og ikke gentages.

Stk. 2. Retten kan ved et forbuds nedlæggelse eller senere bestemme, at aftaler, som indgås i strid med det nedlagte forbud, er ugyldige, medmindre det i det enkelte tilfælde godtgøres, at den handling, der forbydes, har været af uvæsentlig betydning for den anden part.

§ 75. Tilsyn med, at der ikke sker overtrædelse af god markedsføringsskik eller af lovens øvrige bestemmelser, udøves af Forbrugerombudsmanden.

Stk. 2. Forbrugerombudsmanden udnævnes af handelsministeren og skal opfylde betingelserne for at blive udnævnt til dommer.

§ 16. Forbrugerombudsmanden skal på eget initiativ eller på grundlag af klager eller henvendelser fra andre ved forhandling søge at påvirke de erhvervsdrivende til at virke i overensstemmelse med god markedsføringsskik. Dersom en frivillig ordning ikke kan opnås, kan Forbrugerombudsmanden indbringe sagen for Sø- og Handelsretten til afgørelse efter § 14.

Stk. 2. Forbrugerombudsmanden kan, når der er øjensynlig fare for, at formålet med forbudsnedlæggelse vil forspildes, hvis rettens afgørelse skal afventes, nedlægge foreløbige forbud, som straks skal indbringes for retten til stadfæstelse eller ophævelse. Har stadfæstelse eller ophævelse ikke fundet sted inden 3 hverdage efter nedlæggelsen af forbudet, er dette bortfaldet.

Stk. 3. En markedsføringssag, som Forbrugerombudsmanden ikke indbringer for retten inden en måned efter, at den er kommet til hans kundskab, kan indbringes af en erhvervsdrivende eller af en forbruger, som er berørt af handlingen, eller af en sammenslutning af erhvervsdrivende eller forbrugere.

§ 17. Forbrugerombudsmanden er beføjet til at kræve meddelt alle sådanne oplysninger, som skønnes nødvendige for hans virksomhed, herunder til afgørelse af, om et forhold falder ind under lovens bestemmelser.

§ 18. Handelsministeren bemyndiges til at træffe de foranstaltninger, der er fornødne til gennemførelse af bestemmelserne i §§ 15-17.

Stk. 2. Omkostningerne ved Forbrugerombudsmandens virksomhed bevilges på de årlige finanslove.

Kapitel 6. Straf og påtale.

§ 19. Tilsidesættelse af et af retten eller Forbrugerombudsmanden nedlagt forbud eller givet pålæg straffes, for så vidt strengere straf ikke er forskyldt efter anden lovgivning, med bøde eller, under skærpende omstændigheder, hæfte.

Stk. 2. På samme måde som nævnt i stk. 1 straffes den, som i forhold, der omfattes af loven, meddeler Forbrugerombudsmanden urigtige eller vildledende oplysninger, eller fortier forhold, der måtte være af betydning for den pågældende sags behandling.

Stk. 3. Overtrædelse af bestemmelserne i § 2, §§ 5-8 og § 11 eller af de i medfør af §§ 10 og 12 givne forskrifter straffes, for så vidt strengere straf ikke er forskyldt efter anden lovgivning, med bøde.

Stk. 4. Overtrædelse af § 9 straffes med bøde, hæfte eller fængsel indtil 2 år.

Stk. 5. Er overtrædelsen begået af et aktieselskab, andelselskab eller lignende, kan der pålægges virksomheden som sådan bødeansvar.

Stk. 6. Ved fastsættelsen af bøder i henhold til denne lov kan der tages hensyn til den fortjeneste, der må antages at være indvundet eller tilsigtet ved overtrædelsen.

§ 20. Overtrædelse af lovens bestemmelser er, bortset fra det i stk. 3 nævnte tilfælde, undergivet offentlig påtale.

Stk. 2. Overtrædelse af lovens § 9, jfr. § 19, stk. 4, er undergivet offentlig påtale efter begæring af den forurettede.

Stk. 3. Overtrædelse af lovens § 2, stk. 2, der består i skadelig omtale af en anden erhvervsdrivende, eller af forhold, der særligt angår ham, er undergivet privat påtale.

Stk. 4. Påstand om erstatning i tilfælde, hvor der er lidt skade ved overtrædelse af loven, kan påkendes under sagen.

Kapitel 7. Ikrafttrædelse rø. v.

§ 21. Loven træder i kraft den

Stk. 2. Lov nr. 98 af 29. marts 1924 om uretmæssig konkurrence og varebetegnelse, jfr. lovbekendtgørelse nr. 145 af 1. maj 1959 som ændret ved lov nr. 213 af 4. juni 1965, lov nr. 89 af 29. marts 1972 og lov nr. 506 af 29. november 1972 samt lov nr. 165 af 13. april 1938 om tillæg til lov om uretmæssig konkurrence og varebetegnelse, ophæves. De i medfør af den hidtidige lov udfærdigede forskrifter forbliver dog i kraft indtil videre.

Stk. 3. Loven gælder ikke for Færøerne, men kan ved kgl. anordning sættes i kraft for denne landsdel med de afvigelser, som de færøske forhold tilsiger.

C. Bemærkninger til lovudkastets enkelte bestemmelser.

Til § 1. Bestemmelsen træder i stedet for generalklausulen i den gældende konkurrencelovs § 15, stk. 1, som har følgende ordlyd: »I erhvervsøjemed foretagne handlinger, der, selv om de ikke omfattes af lovens øvrige bestemmelser, strider mod redelig forretningsskik medfører erstatningsansvar og kan ved dom forbydes.«

Anvendelsen af generalklausulen har igennem årene undergået en stadig udvikling, og den har derved kunnet tilpasses ændringerne inden for erhvervslivet og i det øvrige samfund. Som fremhævet i konkurrencelovudvalgets betænkning (nr. 416/1966), side 18, har det således også været muligt at give hensynet til forbrugerne en stigende betydning ved generalklausulens fortolkning.

Efter Forbrugerkommissionens opfattelse er det af afgørende betydning, at denne fleksibilitet og stadige udvikling kan fastholdes og fortsættes.

Formålet er således her først og fremmest at gennemføre en modernisering af sprogbru- gen og herigennem en fremhævelse af den samfundsudvikling, som har fundet sted, siden generalklausulen ved lov af 31. marts 1937 blev indføjet i loven om uretmæssig konkurrence og varebetegnelse. Moderniseringen betegner samtidig en videreførelse af den udformning, som generalklausulen havde fået i § 1 i det i 1967 i folketinget fremsatte konkurrencelovforslag, som byggede på det udkast, som konkurrence-

lovudvalget havde udarbejdet. I dette forslag havde generalklausulen følgende ordlyd: »I erhvervsvirksomhed må ikke foretages handlinger, som strider mod god forretningsskik«.

Hensigten med at betegne de handlinger, som omfattes af bestemmelsen, som handlinger foretaget i erhvervsøjemed, har været at fremhæve, at de retsstridige handlinger ikke behøver at have noget snævert erhvervsmæssigt formål som f. eks. opnåelse af en fortjeneste for den enkelte erhvervsdrivende. Dette findes bedst at kunne udtrykkes med ordene »i erhvervsvirksomhed«, jfr. også konkurrencelovforslagets formulering, frem for ordene i den gældende generalklausul »i erhvervsøjemed«.

Forpligtede ifølge generalklausulen er således ikke kun erhvervsdrivende i traditionel forstand, d.v.s. personer eller juridiske personer, hvis virksomhed tager sigte på at opnå en driftsherregevinst ved produktion og salg eller ved udførelse af arbejds- og tjenesteydelser. Som erhvervsdrivende anses også andels- og forbrugsforeninger og koncessionerede virksomheder og lignende.

Under hensyn til, at det ville være urimeligt, om det offentlige, når det deltager i markedsføringen af varer og fast ejendom og arbejds- og tjenesteydelser, skulle kunne sætte sig ud over regler for markedsføringen, som pålægges det private erhvervsliv, er det fundet rigtigst, at der klart og direkte i lovteksten finder en ligestilling sted mellem privat og offentlig erhvervsvirksomhed.

«Ved handlinger foretaget i offentlig erhvervsvirksomhed må forstås handlinger foretaget i virksomhed, som kan sidestilles med privat erhvervsvirksomhed, f. eks. forsikring eller transport af personer eller gods eller lignende.» Det er i denne forbindelse uden betydning, om virksomheden af samfundspolitiske hensyn fastsætter priser, som medfører, at det offentlige må bære et tab på virksomheden, jfr. herved det i konkurrencelovbetænkningen side 20-21 anførte.

Handlinger foretaget i erhvervsvirksomhed vil set ud fra et forbrugersynspunkt kunne forekomme urimelige, selv om de efter en forretningsmæssig bedømmelse synes acceptable og hensigtsmæssige. Det samme vil kunne gælde om det offentliges markedsføring. Den afvejning, som må finde sted af disse interesser, kan i forskellige relationer føre til udvidelse, men næppe indskrænkning af det hidtil anvendte begreb »redelig forretningsskik«, jfr. gældende

konkurrencelov. Det indhold, som gennem årene af erhvervslivet selv og gennem retspraksis er opbygget omkring begrebet »redelig forretningsskik«, vil derfor danne udgangspunktet for forståelsen af begrebet »god markedsføringsskik«, som forudsættes fastlagt gennem den virksomhed, som efter forslaget vil blive henlagt til Sø- og Handelsrettens markedsføringsafdeling og Forbrugerombudsmanden.

I bedømmelsen vil også indgå de normer, som erhvervslivet selv har formuleret for god skik, således i den af det internationale handelskammer vedtagne internationale reklamekodeks.

Med hensyn til general klausulens anvendelse kan i det hele taget henvises til kapitel 4 i konkurrencelovbetænkningen (se bilag 6).

Generalklausulen i den gældende konkurrencelovs § 15 ses ikke i retspraksis at have været anvendt til at ramme handlinger, der tager form af utilbørlige aftalevilkår, hvad enten der er tale om enkeltstående bestemmelser eller en i almindelighed utilbørlig aftale. Dette betyder dog efter kommissionens opfattelse ikke, at generalklausulen ikke har kunnet anvendes i sådanne tilfælde. Der foregår en stadig stigende anvendelse af standardkontrakter også i forholdet direkte over for forbrugeren, og særligt i sådanne tilfælde, hvor den mere kyndige part dikterer den mindre kyndige vilkår, som ensidigt tilgodeser sælgerens interesser, er der et behov for, at generalklausulens anvendelse holdes åben, især også da der nu ved etableringen af forbrugerombudsmandsinstitutionen tilsigtes en større beskyttelse af forbrugerne. Ligeledes for erhvervsdrivende - vel først og fremmest de mindre erhvervsdrivende - kan der være behov for en beskyttelse på dette område over for handlinger i strid med god markedsføringsskik.

De ovennævnte bemærkninger gør det naturligt at påpege, at Monopoltilsynet ud fra monopollovens kriterier bl. a. beskæftiger sig med markedsføring, dels som led i arbejdet med de dominerende enkeltvirksomheders priser, salgs- og leveringsbetingelser m. v., dels i forbindelse med aftaler, vedtagelser og bestemmelser. Det er især salgs- og leveringsbetingelser m. v. de erhvervsdrivende imellem, som tilsynet i praksis har beskæftiget sig med, men disse forhold har naturligvis indflydelse på, hvorledes konkurrencen udfolder sig, og herigennem også betydning for forbrugerne. Tilsynet har dog også taget stilling til forretningsbetingelser, der finder direkte anvendelse over for forbrugere. **Monopol-**

tilsynets stilling bestemmes af de **konkurrence-**politiske synspunkter, som er nedlagt i monopolloven, jfr. lovens § 2, hvorefter loven finder anvendelse på private erhvervsvirksomheder, andelsforeninger og lignende inden for erhvervsgrene, hvor konkurrencen i hele landet eller inden for lokale markedsområder er begrænset på en sådan **måde**, at virksomhederne udøver eller vil kunne udøve en væsentlig indflydelse på pris-, produktions-, omsætnings- eller transportforhold. Tilsynet skal efter lovens § 11 søge at bringe urimelige priser eller forretningsbetingelser, urimelige indskrænkninger i den frie erhvervsudøvelse eller urimelig ulighed i vilkårene for erhvervsudøvelsen til ophør.

Over for monopollovens kriterier, som tjener til at sikre, at konkurrencen ikke begrænses urimeligt, står hidtidig konkurrencelovgivning og den her foreslåede markedsføringslovgivning, som ud fra moralsk-etiske kriterier tjener til at forhindre, at den frie konkurrence udarter. Selv om de to sæt regler i deres oprindelse er præget af forskellige interesser, er der dog i tidens løb sket en udjævning, idet man nu betragter konkurrenceloven som båret såvel af hensynet til almene samfundsinteresser som af hensynet til enkelte erhvervsdrivendes rettigheder.

Det må antages, at Monopoltilsynet ved at følge Forbrugerombudsmandens virksomhed og domstolens afgørelse vil kunne få incitament til at tage sager op til behandling efter monopollovens kriterier. Omvendt vil Forbrugerombudsmanden i sin virksomhed kunne have interesse i at følge tilsynets afgørelser i sager, der vedrører vilkår for udbud og salg af forbrugsvarer og ydelser.

I forhold til den kommende lovgivning om levnedsmidler, jfr. det af ministeren for forureningsbekæmpelse den 7. december 1972 i folketinget fremsatte forslag til lov om levnedsmidler m. m., har kommissionen givet udtryk for det ønskelige i, at det klart præciseres i levnedsmiddellovens motiver, at dette område som hidtil er omfattet af gældende almindelig konkurrence- og markedsføringslovgivning, herunder også generalklausulen i lovudkastets § 1. Heri ligger ikke nogen begrænsning i levnedsmiddelloven, men snarere en understregning af, at der ikke kan sluttes modsætningsvis mellem lovene. Kommissionen må gå ud fra, at den, der efter levnedsmiddelloven bemyndiges til at udøve tilsyn efter loven, ikke anvender bemyndigelserne med henblik på forbrugers beskyt-

telse mod vildledende markedsføring og reklame, i videre omfang end varenes særlige karakter af levnedsmidler tilsiger. Der henvises i denne forbindelse også til, at man netop i den foreslåede markedsføringslovgivning vil etablere en forbrugerombudsmandsinstitution til at føre tilsyn med lovgivningen.

Med hensyn til sanktionerne erstatning og forbud, som direkte er medtaget i den gældende generalklausul, henvises til den almindelige regel om erstatning i udkastets § 20, stk. 4, samt til bestemmelserne om forbud i § 14 og § 16, stk. 2. Det er fundet overflødigt at gentage bestemmelsen i den gældende lovs § 15, hvorefter handlinger stridende mod generalklausulen er forbudt, selv om de ikke omfattes af lovens øvrige bestemmelser.

Som også anført i konkurrencelovsbetænkningen side 22 kan generalklausulen tages i anvendelse til beskyttelse af enerettigheder. Den dobbeltbeskyttelse, som har været kendetegnet for generalklausulen her i landet, ønskes bibeholdt.

Bestemmelserne i kapitel 2 om markedsføringsforbud er udtryk for kommissionens vurdering af, hvilke af de salgsfremmende foranstaltninger der direkte bør forbydes. Kommissionen finder i denne forbindelse, at bestemte metoder kan være af en sådan art, at man ikke bør lade spørgsmålet om et forbud bero på en domstolsafgørelse af, om der i det enkelte tilfælde foreligger en handling, der strider mod god markedsføringsskik.

Når man har undladt at opretholde de hidtidige udsalgsbestemmelser i den gældende lovs § 5, skyldes dette, at kommissionen finder det vigtigst, at der skrives ind mod urigtige eller vildledende udtryk som »nedsat pris«, »før- og nu-pris«, »udsalgsvare«, »rabat« og lignende. Sådanne udtryk bør kun anvendes, når de dækker reelle prisfordele for køberen. Hertil synes en specialbestemmelse imidlertid at være uforholdsmæssig. Forholdet må klart anses omfattet af generalklausulen og af § 2, og der må antages at være behov for, at Forbrugerombudsmanden påtaler misbrug af sådanne begreber.

Baggrunden for at undlade at opretholde bestemmelsen i den gældende lovs § 13 om »snedboldsystemer« og lignende, som i ændret skikkelse var ønsket opretholdt af et mindretal i konkurrencelovudvalget, er ikke et ønske i Forbrugerkommissionen om at lovliggøre sådan virksomhed. Formålet har først og fremmest været at modernisere og effektivisere kon-

kurrenceloven med større muligheder for anvendelse af generalklausulen end hidtil på grund af indførelse af det særlige påtale- og granskningssystem. Herved er der samtidig blevet mulighed for at betragte de afgrænsede direkte forbud som eksemplifikationer. Uden for de direkte forbud dækker generalklausulen i det omfang, der foreligger handlinger i strid med god markedsføringsskik. Der kan således ikke drages særlige slutninger af, at konkrete forbud ikke opretholdes eller indføres.

Lignende betragtninger kan gøres gældende med hensyn til den af mindretallet i konkurrencelovudvalget foreslåede bestemmelse om forbud mod organiseret rabat. Efter kommissionens opfattelse gælder det i øvrigt om denne og andre salgsfremmende foranstaltninger, at spørgsmålet, om de er i strid med god markedsføringsskik, hænger sammen med, om der gives køberne en forsvarlig oplysning, således at de får mulighed for at foretage en vurdering af foranstaltningens indflydelse på den pris, der forlanges for varen, ejendommen eller ydelsen.

Til § 2. Bestemmelsen træder i stedet for § 1 i den gældende konkurrencelov. Der er tale om en meget betydelig forenkling i forhold til den gældende lov. Ved udformningen af § 2 i konkurrencelovforslaget var der tilsigtet en lignende forenkling af den hidtidige regel om urigtige eller vildledende angivelser. Set i forhold til dette forslag adskiller nærværende bestemmelse sig ved, at begrebet »urimeligt mangelfulde« indgår sideordnet med »urigtige« og »vildledende«. Ændringen er udtryk for et ønske om klart at understrege, at også det uskrevne eller det usagte kan være velegnet til at påvirke efterspørgsel eller udbud derigennem, at det ikke advarer den anden part eller offentligheden i øvrigt. Begrebet må også ses i sammenhæng med den nye bestemmelse i § 3.

Når man i konkurrencelovforslagets § 2, stk. 1, sondrede mellem angivelser, der er egnet til at påvirke efterspørgslen efter varer eller arbejds- og tjenesteydelser, og angivelser, som er egnet til at fremme eller skade nogens erhvervs- virksomhed, skyldtes dette, at man ønskede, at bestemmelsen også skulle kunne træde i stedet for den gældende konkurrencelovs § 10. Kommissionen finder tilsvarende, at § 2 bør indeholde en beskyttelse for den enkelte erhvervsdrivende, jfr. herved også bestemmelsen i stk. 2. Kommissionen lægger vægt på, at kriteriet »egnet til at påvirke efterspørgsel og udbud af...«

fortolkes meget vidt, således at det også omfatter den indirekte påvirkning.

Anvendelsen af ordet »fremgangsmåder«, som hverken er optaget i den gældende konkurrencelovs § 1 eller i konkurrencelovforslaget, skyldes, at man vil være sikker på, at der er mulighed for at ramme visse former for krosalg og dørsalg, som har vist sig at være særligt velegnede til misbrug over for svage forbrugergupper som f. eks. pensionister o. l. Der kan her henvises til den norske lov om kontrol med markedsføring, som i § 2, stk. 1, også medtager begrebet »fremgangsmåder«.

Såvel i forhold til gældende konkurrencelov som i forhold til konkurrencelovforslaget er det noget nyt, at fast ejendom er medtaget under loven. Netop markedsføringen af fast ejendom er midlertid et betydningsfuldt område for forbrugeren, og det er derfor ikke skønnet rimeligt, at dette område fortsat skal være holdt uden for lovgivningen. Enkelstående rent private salg eller salgstilbud vedrørende en fast ejendom er ikke omfattet af loven, jfr. herved også henvisningen til privat og offentlig erhvervsvirksomhed i § 1. Det vil først og fremmest være byggevirksomheders, ejendomsmæglers, ejendomshandlers, advokaters, ejendomselskabers og kommuners virksomhed med markedsføring af fast ejendom, der vil være omfattet af loven.

Spørgsmålet om, hvem der har bevisbyrden for, at angivelser m. v. som nævnt i § 2 er sande, må bero på angivelsernes nærmere indhold og især på, i hvilket omfang og med hvilken styrke det fremføres, at det markedsførte har bestemte egenskaber. Der henvises i denne forbindelse også til bestemmelsen i § 3.

Bestemmelsen er ikke knyttet til noget bestemt led i omsætningen, således som det er tilfældet med den gældende konkurrencelovs § 1, der efter sin formulering nærmest finder anvendelse på detailomsætningen. Bestemmelsen kan anvendes i alle forhold mellem erhvervsdrivende indbyrdes og mellem erhvervsdrivende og forbrugere. Ordet erhvervsdrivende må fortolkes i overensstemmelse med § 1. Reklamebureauer, der udformer reklame for andre erhvervsdrivende, vil omfattes af bestemmelsen lige så vel som erhvervsmæssig kreditoplysningsvirksomhed. Der kan herom og om bestemmelsen i øvrigt henvises til bemærkningerne til konkurrencelovforslagets § 2 med de modifikationer, som nødvendiggøres af de ovennævnte ændringer i forhold hertil.

Det er fundet unødvendigt at fastslå i loven, at erhvervsdrivende (i § 1's forstand) og personer ansat hos en erhvervsdrivende er omfattet af bestemmelserne i § 2, stk. 1 og 2. Indledningen i § 2, stk. 1, er ikke, som i konkurrencelovforslagets § 2, stk. 1, bygget op omkring ordet »erhvervsdrivende«, men derimod omkring »angivelser og fremgangsmåder«. Det er således personer, der som ejere eller som ansatte kan rammes med et forbud efter Kapitel 5, eller som kan idømmes straf efter § 19, stk. 3, såfremt de subjektive betingelser herfor er til stede, d.v.s. at den pågældende med forsæt eller ved uagtsomhed har gjort sig skyldig i en overtrædelse af loven. Om ansvaret for annoncer i periodiske skrifter, der er trykt her i landet, gælder bestemmelserne i lov nr. 147 af 13. april 1938 om pressens brug.

Retsstridigheden af de af § 2 omfattede angivelser og udsagn er, jfr. også motiverne til § 2 i konkurrencelovforslaget, ikke betinget af, at noget bestemt meddelelsesmiddel er benyttet. Både mundtlige og skriftlige angivelser og film, radio, fjernsyn og andre mekaniske meddelelsesmidler vil derfor være omfattet af bestemmelsen, som dog i praksis må antages at få størst betydning over for den påvirkning, der udøves gennem den egentlige reklame, rettet til større ubestemte kredse.

Under den gældende radiospredningslov, lov nr. 215 af 11. juni 1959, kan spørgsmålet om fejlagtige oplysninger i programmerne indbringes for et særligt berigtigelsesnævn. I det den 7. februar 1973 fremsatte forslag til lov om radio- og fjernsynsvirksomhed foreslås, at der oprettes et radionævn, hvortil radiorådets afgørelser i anledning af klager om bestemte programmer eller programserier kan indbringes af den, afgørelsen vedrører. I sager om berigtigelse af fejlagtige oplysninger om faktiske forhold vil nævnets afgørelser som hidtil være bindende for Danmarks Radio. I andre sager kan nævnet kun give udtryk for sin vurdering. Indbringelsen af en sag for radionævnet eller nævnets afgørelse af klagespørgsmålet skal ikke hindre klageren i at indbringe sagen for domstolene. Markedsføringssager vil derfor kunne påkendes af domstolene uden hindring af radiolovgivningen, men det vil være ønskeligt, at Forbrugerombudsmanden søger at anvende den særlige klageadgang i sager, der skønnes egnede dertil.

Bestemmelsen i § 2, stk. 3, fastslår, at ansvaret efter § 2 også påhviler foreninger og

sammenslutninger, der varetager erhvervsdrivendes eller forbrugeres interesser. Ansvar kan blive aktuelt for erhvervsorganisationernes reklameforanstaltninger og for forbrugerorganisationernes vedkommende først og fremmest i forbindelse med afprøvning af varer eller andre sammenlignende vareundersøgelser.

Det er ikke ved bestemmelsen tilsigtet, at forbrugerorganisationerne, herunder Statens Husholdningsråd og Forbrugerrådet, skal underkastes et strengere ansvar end det, der vil gælde for vareundersøgelser, som foretages af eller for andre tidsskrifter og dagblade og offentliggøres i disse. Det må tværtimod antages, at Sø- og Handelsretten ved vurderingen af de konkrete sager, der måtte blive indbragt for retten, tager hensyn til de opgaver med forbrugerbeskyttelse og forbrugeroplysning, som påhviler rådene. Det må endvidere tages i betragtning, at rådene sædvanligvis på et tidligt tidspunkt underretter fabrikanterne om undersøgelsesmetoder og konkrete forsøgsresultater, og at den endelige offentliggørelse gennem klager kan forsinkes evt. med den virkning, at undersøgelsen da bliver uaktuel.

I den forbindelse bemærkes, at kommissionen går ud fra, at handelsministeriet, respektive Folketingets Ombudsmand, vil henvise klager og spørgsmål af den her omhandlede karakter til Forbrugerombudsmanden og Sø- og Handelsretten. Kommissionen lægger endvidere vægt på, at såvel Forbrugerombudsmanden som Sø- og Handelsretten er opmærksom på den fare, der kan foreligge for en diskriminering og forsinkelse af rådernes virksomhed.

I forhold til den tilsvarende regel i konkurrence Lovforslaget er der sket en forbedring af forbrugernes (og dermed også deres organisationer m. v.) stilling derved, at bestemmelsen i § 2, stk. 2, beskytter dem på linie med de erhvervsdrivende mod utilbørlige angivelser og fremgangsmåder.

Til § 3. Der er tale om en ny bestemmelse, hvis sigte er at fastslå en almindelig oplysningspligt for den, der markedsfører varer, fast ejendom eller arbejds- og tjenesteydelser. Som udgangspunkt for bestemmelsens fortolkning bemærkes, at der på en lang række områder har dannet sig ret faste sædvaner for, hvorvidt og i hvilket omfang der gives vejledning for kunderne. Kommissionen har ikke taget stilling til, i hvilket omfang sådanne sædvaner bør opretholdes.

Bestemmelsen forudsætter, at kravet til forvarlig vejledning må vurderes alt efter den pågældende vares, ejendoms eller ydelses art. Det er endvidere en forudsætning, at vejledningen skal kunne antages at være af betydning for bedømmelsen af det markedsførtes egenskaber. Kommissionen har i den forbindelse fundet grundlag for at fremhæve brugsegenskaber, holdbarhed, farlighed og vedligeholdelsesmulighed som væsentlige egenskaber. Det er dog klart, at en række andre mere specifikke egenskaber kan være af særlig betydning.

Den erhvervsdrivende vil på mange måder kunne opfylde de krav, der stilles efter bestemmelsen. Varedeklarationer og brugsanvisninger vil være særlig anvendelige for så vidt angår masseproducerede varer, især hvor disse afsættes til forbrugerne i større forretninger af selvbetjeningstypen. I andre tilfælde vil mundtlige oplysninger, herunder forsvarlig besvarelse af direkte spørgsmål, kunne være på sin plads. Det er ikke hensigten, at den erhvervsdrivende skal foretage en vurdering af køberens individuelle behov eller ønsker, medmindre kundens egne oplysninger eller hans forhold i øvrigt giver anledning dertil.

Det er ikke tilsigtet med nærværende bestemmelse at gennemføre et almindeligt krav om varedeklarationer. Kommissionens flertal henviser herom til kommissionens Betænkning I om mærkning og skiltning m. v. inden for forbrugsområdet. Det må dog kunne fastslås, at den erhvervsdrivende, der anvender varedeklarationer i overensstemmelse med Dansk Varedeklarations-Nævns regler eller med regler, som i henhold til § 10 er fastsat af handelsministeren, for så vidt angår de pågældende oplysninger, har opfyldt sin pligt til forsvarlig vejledning efter § 3. Det er ligeledes klart, at opfyldelse af oplysningspligt fastlagt i eller i henhold til særlig lovgivning, f. eks. med hensyn til medicin, levnedsmidler, giftstoffer, brandfarlige væsker, elektriske artikler, gasmateriel m. v., vil være afgørende ved bedømmelsen af de krav, der kan stilles efter § 3.

Særlig for fast ejendoms vedkommende bemærkes, at der gennem en lang årrække har dannet sig en omfattende retspraksis om køb og salg, som vil kunne danne udgangspunkt for bedømmelsen af, hvilke krav der må stilles til en forsvarlig vejledning ved markedsføringen af ejendomme.

Bestemmelsen vil kunne finde anvendelse i alle omsætningsled. En vurdering af de enkelte

omsætningsleds pligter efter bestemmelsen må tage hensyn til det pågældende omsætningsleds muligheder for at give (videregive) den nødvendige vejledning. I tilfælde, hvor der f. eks. med en vare følger brugsanvisninger, som er udformet på grundlag af undersøgelser og erfaringer i et tidligere omsætningsled, vil det normalt være urimeligt at inddrage detaillisten i forbindelse med fejlagtige oplysninger i en sådan brugsanvisning. Vurderingen af, om kravet efter § 3 er opfyldt, må imidlertid under alle omstændigheder afhænge af en konkret vurdering i den pågældende sag.

Til § 4. Bestemmelsen er ligesom bestemmelsen i § 3 en nydannelse, og den er udtryk for et kompromis mellem forbrugere og erhvervsliv. Bestemmelsen må ligesom § 3 ses i sammenhæng med den almindelige regel i § 2 og med generalklausulen i § 1, efter hvilken der er mulighed for at ramme standardaftalevilkår, der strider mod god markedsføringsskik.

Bestemmelsen omfatter såvel erklæringer, der er indbygget i standardvilkår, som selvstændige garantierklæringer, f. eks. af den type, der anvendes inden for handelen med »hårde hvidevarer«, hvor erklæringen eller beviset i reglen af producenten er indlagt i den pågældende vare.

Det er kommissionens opfattelse, at der er behov for en beskyttelse mod »garantier«, som i virkeligheden snarere er »ansvarsfraskrivelser« set i forhold til den retsstilling, modtageren ville have i kraft af de almindelige regler i lovgivningen, herunder især i købeloven. Formålet med bestemmelsen er således bl. a. at sikre en minimumsbeskyttelse svarende til købelovens deklaratoriske regler.

Ved bestemmelse af, om garantierklæringen giver modtageren en bedre retsstilling end efter gældende lovgivning, må der tages hensyn til erklæringen som helhed, men det må understreges, at garantierklæringer skal indebære virkelige reelle forbedringer for modtageren.

I den norske lov om kontrol med markedsføring er der i § 2, stk. 3, medtaget en mere vidtgående bestemmelse, som ligeledes tilsigter at beskytte anvendelsen af betegnelsen »garanti« eller lignende.

Til § 5. Bestemmelsen er identisk med § 7, stk. 1, i konkurrencelovforslaget. Beskyttelse af forretningskendetegn hidrører fra den gældende konkurrencelovs § 9, som gennem en ret

omfattende retspraksis er blevet nøjere fastlagt, især ved Sø- og Handelsretten. De ændringer, der er gennemført, og som må forventes at ville blive gennemført i særlovgivningen, kan øve indflydelse på bestemmelsens anvendelsesområde. Der tænkes dels på varemærkebeskyttelsen, dels på en forventet ny firmalovgivning.

Om motiverne til bestemmelsen kan der i øvrigt i det hele henvises til motiverne til konkurrencelovforslagets bestemmelse.

Til §6. I de følgende bestemmelser i §§ 6-8 nedlægges visse special forbud, jfr. det i de almindelige bemærkninger og i bemærkningerne til § 1 anførte herom, hvorefter generalklausulen og de øvrige bestemmelser i Kapitel 1 kan finde anvendelse over for andre salgsfremmende foranstaltninger efter en konkret vurdering.

Bestemmelsen i § 6 vedrørende tilgift svarer, bortset fra sproglige ændringer og den ændring, der ligger i, at kvantumsrabat efter kommissionens opfattelse ikke kan betragtes som tilgift, til bestemmelsen i den gældende konkurrencelovs § 12, stk. 1. Endvidere er der foretaget den ændring, at fast ejendom er medtaget. Det er ikke fundet hensigtsmæssigt at ophæve tilgiftsreglen, idet det forekommer naturligt at bygge videre på den årelange praksis, der har dannet sig omkring bestemmelsen - modstykket vil være behandlingen af et utvivlsomt meget betydeligt antal sager ved Sø- og Handelsretten på grundlag af generalklausulen. Reklamerings med tilgift er forbudt som efter den hidtidige praksis, jfr. Sø- og Handelsrettens dom i Ugeskrift for Retsvæsen 1928, side 228.

Det har været overvejet, om bestemmelsens rækkevidde burde udvides til også at omfatte mellemhandelen m. v.

Begrebet »forbruger« i § 6, stk. 1, skal imidlertid ikke opfattes snævert, men derimod - i overensstemmelse med hidtidig retspraksis omkring den gældende konkurrencelovs § 12, stk. 1 - som den endelige forbruger uanset omsætningsled. Som også anført i konkurrencelovudvalgets betænkning, side 55, må det yderligere bemærkes, at gave- og præmietilbud til erhvervsdrivende og disses personale er fundet stridende mod god forretningsskik, jfr. højesteretsdom i Ugeskrift for Retsvæsen 1963, side 489, hvor generalklausulen i den gældende konkurrencelovs § 15 blev taget i anvendelse.

Herefter har kommissionen ment at kunne foreslå den hidtidige tilgiftsbestemmelser anvendelsesområde opretholdt - dog således, at

ydelser af ganske samme art som hovedydelsen undtages, jfr. bestemmelsen i § 6, stk. 2. Udtrykket »ydelse« i stk. 2 omfatter såvel varer som arbejds- og tjenesteydelser.

Til § 7. Bestemmelsen, der vedrører rabatmærker, svarer med redaktionelle ændringer til konkurrencelovforslagets § 6, dog således, at det er fundet unødvendigt, at handelsministeren skal fastsætte størrelsen af det beløb, der skal til, for at rabatmærkerne kan kræves indløst. Det er på den anden side skønnet påkrævet, at der gives oplysning om stedet, hvor indløsning skal ske.

Uden for bestemmelsens område falder dividende, der udbetales efter en regnskabsperiodes udløb på grundlag af virksomhedens driftsresultat, idet der ikke her i forbindelse med det enkelte køb gives noget ubetinget løfte om en modydelse af en bestemt værdi.

Til § 8. Reklamebortlodningsbestemmelsen svarer i stk. 1 til den bestemmelse, som konkurrencelovudvalgets mindretal stillede forslag om, jfr. konkurrencelovbetænkningen side 104. Det er fundet rigtigst at gøre lotteriforbudet i stk. 1 absolut og ikke betinget som i konkurrencelovforslagets § 5, stk. 1. I bestemmelsens stk. 2 åbnes der adgang for udgiveren af et periodisk skrift til at foranstalte lodtrækning til fordeling af gevinster i forbindelse med løsning af præmiekoncurrencer. Bestemmelsen har et snævrere sigte end mindretallets forslag til § c, stk. 2, hvor også andre end udgiveren af periodiske skrifter kunne foranstalte lodtrækninger i forbindelse med udgivelsen.

Til § 9. Bestemmelsen er identisk med den ændrede formulering af § 11 i den gældende konkurrencelov, jfr. herved lov nr. 89 af 29. marts 1972 om ændring af bl. a. straffelov og konkurrencelov (privatlivets fred m. m.). Straf- og påtalebestemmelserne findes i § 19, stk. 4, og § 20, stk. 2.

Straffelovrådet havde som motivering for den gennemførte lovændring peget på det ønskelige i, at personer, der indefra i virksomhederne på utilbørlig måde benytter erhvervshemmeligheder eller tekniske tegninger, skal kunne rammes efter konkurrenceloven, medens udefra kommende skal kunne rammes efter straffeloven.

Kommissionen har forståelse for denne opfattelse og finder, at den beskyttelse, der ligger

i bestemmelsen, vanskeligt vil kunne opnås i anden lovgivning.

Til § 10. Bestemmelsen er identisk med den udformning af § 16 i den gældende konkurrencelov, som gennemførtes ved lov nr. 506 af 29. november 1972 under hensyn til Danmarks indtræden i EF. Kommissionen har ikke fundet grundlag for så kort tid efter lovens vedtagelse at foreslå ændringer heri. Der henvises derfor til de udførlige motiver i forbindelse med EF-lovændringen, herunder til folketingsudvalgets betænkning, Folketingstidende 1972/73, Till. B. sp. 17.

Til § 11. Bestemmelsen er, bortset fra en redaktionel ændring, identisk med bestemmelsen i den gældende konkurrencelovs § 4, stk. 5, nr. 2. Bestemmelsen tilsigter at beskytte visse nationale kendetegn m. v.

Til § 12. Emballagebestemmelsen er identisk med konkurrencelovforslagets § 7, stk. 3, som igen svarer til de regler, der nu findes i lov nr. 165 af 13. april 1938 om tillæg til lov om uretmæssig konkurrence og varebetegnelse.

I henhold til de gældende bestemmelser er der bl. a. udfærdiget bekendtgørelser om øl- og mineralvandsflasker.

Til § 13. Det forudsættes, at alle sager efter loven indbringes for Sø- og Handelsretten i København uanset de almindelige værnetsregler. Nærmere regler for proceduren forudsættes fastlagt i retsplejeloven. Det forudsættes endvidere, at der i retsplejeloven optages bestemmelse om, at der i Sø- og Handelsretten oprettes en ny afdeling til at behandle markedsføringsagerne.

Kommissionen går ud fra, at de interesserede parter får lejlighed til at gøre deres synspunkter gældende i forbindelse med fastlæggelsen af reglerne for proceduren.

Kommissionen har særligt haft for øje, at Sø- og Handelsretten inden for sit begrænsede værnetsområde med bistand af erhvervsfolk har behandlet sager efter den gældende konkurrencelov, og at retten også, efter vedtagelse af parterne, har behandlet mange konkurrencelovsager fra den øvrige del af landet, hvilket må ses som en anerkendelse af denne rets særlige sagkundskab. På denne baggrund er det fundet naturligt gennem justitsministeriets repræsentant i kommissionen at undersøge, om justitsministeriet og Sø- og Handelsretten skøn-

ner, at der vil kunne foretages sådanne ændringer i rettens sammensætning, procedureform m. v., at den vil kunne imødekomme følgende krav, som kommissionen tillægger afgørende vægt:

1. Alle afgørelser, civilretlige såvel som offentligretlige, skal principielt træffes af markedsføringsafdelingens juridiske dommer sammen med 4 lægdommere, hvoraf 2 fra erhvervsside og 2 fra forbrugerside. Det er herved lagt til grund, at der må udpeges et større antal lægdommere, således at 4 ad gangen for en ikke for kort periode udpeges til at indtræde i retten. Der bør være mulighed for, at de udpegende erhvervs- og forbrugerorganisationer kan stille faste repræsentanter til rådighed som lægdommere.
2. Rettens procedurereform må indrettes således, at der kan handles hurtigt, effektivt og med anvendelse af et minimum af formelle krav til parterne. Retten skal kunne fungere hele året rundt inklusive retsferier, og der må således være mulighed for konstitutioner.
3. Alle sager efter markedsføringsloven skal uanset de almindelige værmetingsregler behandles ved retten. Der skal for alle afgørelses vedkommende kunne ske appel til Højesteret.

De ovennævnte forudsætninger har i alt væsentligt kunnet tiltrædes af justitsministeriet, og kommissionen har herefter fundet, at en sådan løsning, der må ses som en videreførelse og modernisering af Sø- og Handelsrettens virksomhed i konkurrencelovsager, må foretrækkes fremfor de løsninger, man har valgt i Sverige og Norge med etablering af særlige markedsråd.

Til § 14. Bestemmelsen i stk. 1, hvorefter retten kan forbyde handlinger, der er i strid med Kapitel 1, svarer i det væsentlige til § 12, stk. 1, i den norske markedsføringslov. Når hensynet til forbrugerne ikke er nævnt som i den norske lov, der forudsætter, at markedsrådet skal tage stilling til, om forbrugerhensynet er så fremtrædende i en sag, at rådet skal tage sagen under behandling, skyldes dette som nævnt under de almindelige bemærkninger, at kommissionen finder, at der både er forbruger- og erhvervsinteresser i langt det overvejende antal sager.

Bestemmelsen i stk. 2 forudsættes at skulle finde anvendelse i tilfælde, hvor det må antages, at nedlæggelse af forbud ikke alene vil kunne bringe den utilbørlige handling til ophør. Bestemmelsen bør kun anvendes i tilfælde, hvor det må skønnes, at den pågældende erhvervsdrivende ikke vil blive ramt urimeligt hårdt. Der har i kommissionen været indgående overvejelser vedrørende denne bestemmelse, som vedrører spørgsmålet om civilretlige følger af offentligretlige forbud - et spørgsmål som i mange andre henseender er af væsentlig interesse.

Den ændrede formulering af bestemmelserne om vildledende angivelser m. v. betyder, at nærværende bestemmelse kan komme på tale også i forbindelse med de såkaldte krosalg.

Til §§ 15-16. Betegnelsen Forbrugerombudsmand, jfr. også den tilsvarende betegnelse i Sverige og Norge, skønnes at være hensigtsmæssig for funktionen som tilsynsførende med markedsføringen og som påtalevejsende organ i sager for Sø- og Handelsretten. Særlig under hensyn til den sidstnævnte opgave for institutionen er det skønnet nødvendigt, at ombudsmanden er jurist.

Forbrugerombudsmanden skal på eget initiativ eller på grundlag af klager eller henvendelser fra forbrugere, erhvervsdrivende eller andre ved forhandling søge at påvirke de erhvervsdrivende til at virke i overensstemmelse med god markedsføringsskik. Kan en frivillig ordning ikke opnås, eller har overtrædelse allerede fundet sted, har Forbrugerombudsmanden mulighed for at indbringe sagen for retten til afgørelse efter § 14 eller begære påtale rejst efter strafbestemmelserne. Som ovenfor nævnt, er der et nøje samspil mellem forbruger- og erhvervsinteresserne i spørgsmålet om gennemførelse af god markedsføringsskik m. v., men det kan være ønskeligt, at Forbrugerombudsmanden lægger vægt på at fremme de sager, hvor forbrugerinteresserne kan forekomme mest fremherskende. Der gøres opmærksom på, at de erhvervsdrivende har mulighed for selv at indbringe sager for Sø- og Handelsretten, såfremt Forbrugerombudsmanden ikke inden en måned indbringer sagen eller før denne tidsfrist oplyser, at han ikke agter at indbringe sagen for retten.

Bestemmelsen i § 16, stk. 2, giver Forbrugerombudsmanden mulighed for i påtrængende tilfælde på egen hånd at nedlægge forbud. Det

er en forudsætning for forbudets opretholdelse, at det inden 3 hverdage stadfæstes af Sø- og Handelsretten.

Kommissionen har fundet, at det vil være af væsentlig betydning for Forbrugerombudsmandens hele stilling og omdømme, at institutionen udstyres med et magtmiddel til brug i situationer som f. eks., hvor en erhvervsdrivende ellers ville kunne spille på tidsfaktoren ved sagens indbringelse for retten. Bestemmelsen må antages at være både af reel og af psykologisk betydning for ombudsmanden.

Med de særlige betingelser, der knytter sig til reglens anvendelse, må det være klart, at retten, i de tilfælde, hvor Forbrugerombudsmanden uanset et tidspres begærer forbud nedlagt af retten selv, må handle med den størst mulige hurtighed og eventuelt tage foreløbige forbud i anvendelse. Sådanne foreløbige forbud vil også kunne afløse et af ombudsmanden nedlagt forbud med henblik på at få tid til en mere indgående sagsbehandling.

Til § 17. Bestemmelsen skønnes nødvendig med henblik på, at nødvendige oplysninger kan blive stillet til rådighed for Forbrugerombudsmanden. Det bemærkes herved, at Forbrugerombudsmanden vil kunne benytte bestemmelserne i lov om offentlighed i forvaltningen, jfr. lovens § 2, stk. 1, til beskyttelse mod aktindsigt vedrørende enkeltpersoner eller virksomheders økonomiske eller forretningsmæssige forhold, for så vidt der er tale om forhold af væsentlig økonomisk betydning for den pågældende person eller virksomhed.

Til § 18. Som nævnt under de almindelige bemærkninger vil det være afgørende, at Forbrugerombudsmandens muligheder for at opfylde lovens intentioner ikke begrænses gennem for stor tilbageholdenhed med bevillinger. Det skønnes, at der i det første år efter lovens ikrafttræden vil være behov for en bevilling på ca. 1,5-2 mio. kr.

Til §§ 19-20. Ændringerne i straf- og påtalebestemmelserne set i forhold til de bestemmelser, der var foreslået i konkurrencelovbetænk-

ningen, skyldes i det væsentlige de særlige regler om Forbrugerombudsmanden.

Det er skønnet påkrævet at friholde ikke blot generalklausulen i § 1, men også de nye bestemmelser i §§ 3 og 4 fra selvstændigt at blive belagt med straf, idet det må antages, at bestemmelseernes formulering ikke konstituerer noget klart strafgrundlag. Hertil vil et forbud, evt. suppleret med ugyldighedskendelse efter § 14, stk. 2, være fornødent.

De bøder, der hidtil har været anvendt efter konkurrenceloven, har i mange tilfælde været for små, og det må derfor skønnes påkrævet, at der foretages en betydelig skærpelse. Bestemmelsen i § 19, stk. 6, er i den forbindelse fundet rimelig, navnlig fordi den gældende retspraksis med beskedne bødestørrelser ofte har forekommet urimelig lempelig over for virksomheder, der gentagne gange overtræder loven.

Efter påtalehovedreglen i § 20, stk. 1, påhviler det anklagemyndigheden at drage omsorg for, at der rejses sager for overtrædelse af loven. Det har været et almindeligt ønske i kommissionen, at Forbrugerombudsmanden fik en selvstændig kompetence som anklager i disse sager. Justitsministeriet har ikke ment at kunne gå ind for en sådan løsning. Man har i andre tilfælde modtaget henvendelser om, at andre end anklagemyndigheden skal kunne rejse sager. Man har imidlertid modsat sig sådanne ordninger, fordi disse ikke ville indebære de samme garantier, som anklagemyndighedens almindelige ordning indeholder.

Justitsministeriet har i stedet foreslået en ordning, hvorefter anklagemyndigheden instrueres om, at der ikke bør rejses tiltale efter markedsføringsloven, forinden der er indhentet en erklæring fra Forbrugerombudsmanden og således, at denne får lejlighed til at deltage i sagernes behandling ved retten.

Kommissionen peger i den forbindelse på det ønskelige i, at Forbrugerombudsmanden, der i de fleste spørgsmål formentlig vil være den, der rejser sagen over for anklagemyndigheden, beskikkes som anklager af anklagemyndigheden, jfr. at advokater i en række sager virker som beskikkede anklagere.

III. Klage- og ankenævn

A. De eksisterende klage- og ankenævn.

1. Danmark.

Danmark indtager en særstilling med hensyn til udviklingen af klage- og ankenævn inden for forbrugsområdet. For tiden findes omkring 20 reklimations-, prøve- eller ankenævn med specialiserede arbejdsområder ved siden af Forbrugerrådets almindelige klagecentral, der daterer sig fra 1947. Flere af nævnene er oprettet i 1950'erne (Ankenævnet for Vaskerisager 1953, Ankenævnet for Rensersager 1954, Textilankenævnet 1955), men flertallet i 1960'erne. Uanset der er tale om organer uden for den normale domstolsorganisation, indgår de som et betydningsfuldt led i de retsmidler, der står til rådighed for forbrugerne.

I juli 1970 rettedes fra kommissionen henvendelse til følgende klage- og ankenævn¹):

Forbrugerrådets Klagecentral
Ankenævnet for Rensersager
Ankenævnet for Vaskerisager
Skoankenævnet
Textilankenævnet
Møbelprøvenævnet
Typehusankenævnet
Ankenævnet for VVS-installationer
Ankenævnet for Radio- og
TV-apparater m. v.
Ankenævnet for Husholdningsapparater
til el og gas (Hvidevarebranchens
Ankenævn)
Forsikringsselskabernes Klagecentral
Ankenævnet for Automobilreparationer
Autogummiordningens Reklamationsnævn
Ankenævnet for **Motorøretøjsforsikring**

Dansk Damemoderåds Reklamationsnævn havde indstillet sin virksomhed. Som supplement til listen over klage- og ankenævn kan det oplyses, at der nu yderligere er oprettet et murerankenævn samt et ankenævn for gulvbelægningssager m. v.

Dansk Arbejdes Ankenævn
Dansk Damemoderåds Reklamationsnævn
Pelsbranchens Skønsnævn
Rejsebureau-Ankenævnet
Danmarks Turistråds Klagecentral og
Danmarks Turistråds ankenævn.

Undersøgelsen har ikke omfattet offentlige ankenævn. De fleste af disse er lovregulerede og falder ikke tilstrækkeligt entydigt ind under forbrugerområdet. Som anført nedenfor indebærer dette ikke, at der ikke kan være behov for i visse relationer at medtage offentlige ydelser under et forbrugerklagenævns virksomhed.

Der er i undersøgelsen kun medtaget nævn, som er landsdækkende. Klagemuligheder, herunder nævn som dem, der er etableret som selvjustits af forskellige fag- og akademikerorganisationer, er ej heller omfattet af undersøgelsen.

De garanti- og kvalitetsmærkningsordninger, som af forskellige brancheforeninger og -organisationer er etableret med tilknyttede klagemuligheder, falder ligeledes uden for det af udvalget anvendte begreb: klage- og ankenævn.

En gennemgang af de indkomne besvarelser samt af nævnenes vedtægter, procedureregler m. v. har vist et betydeligt behov for harmonisering. Nævnene er således sammensat efter meget forskellige retningslinjer, navnlig beroende på tidspunktet for deres oprettelse, og hvorfra initiativet til deres oprettelse er udgået. I flertallet er der i et vist omfang deltagelse fra forbrugerside, men repræsentanterne for erhvervslivet har oftest overvægt i nævnene.

Nævnene finansieres som hovedregel af branchen. I de fleste af nævnene betales **der** dog af den, der indbringer klagen for nævnet, et gebyr, hvis størrelse kan svinge fra 10 til 500 kr. og i nogle tilfælde afhænger af sagsgenstandens størrelse. Der forekommer også tilfælde, hvor der ikke afkræves gebyr. **Der** gæl-

der forskellige regler om tilbagebetaling af erlagte gebyrer.

I omkring halvdelen af nævnene betales der ikke vederlag til medlemmer af eller formand for nævnet. Hvor der udbetales vederlag, afholdes disse som regel af branchen.

Antallet af behandlede sager svinger meget fra nævn til nævn. Eksempelvis kan nævnes, at Ankenævnet for Renserisager har ca. 450 sager årlig (1972: ca. 470 sager), Ankenævnet for Vaskerisager ca. 150 sager, Skoankenævnet ca. 100 sager (1972: ca. 230 sager), Ankenævnet for Radio- og TV-apparater m.v. ca. 125 sager (1972: ca. 290 sager), Ankenævnet for Husholdningsapparater til el og gas, der påbegyndte sin virksomhed i april 1970, 70 sager (1972: ca. 170 sager), Rejsebureau-Ankenævnet ca. 150 sager (1972: ca. 300 sager), Danmarks Turistråds Klagecentral og Ankenævn ca. 500 sager, Ankenævnet for Automobilreparationer ca. 1.000 sager og Ankenævnet for Motorkøretøjsforsikring ca. 25 sager. Autogummiordningens Reklamationsnævn behandler ca. 16.000 sager om året, men kan næppe med rette kaldes et ankenævn, idet en branchekyndig forretningsfører, ansat af branchen, afgør alle sager alene med appel til en branchemand. Det kan endvidere nævnes, at Forbrugerrådets Klagecentral, som i princippet behandler alle klager vedrørende varer og tjenesteydelser udover de ovennævnte områder, modtager ca. 1.000 skriftlige og ca. 3.000 telefoniske henvendelser om året (1972: ca. 5.000 telefoniske henvendelser).

Klager indgives normalt skriftligt på særlige klageformularer. Selve sagens behandling for nævnet foregår oftest skriftligt. I nogle af nævnene kan der foranstaltes besigtigelse med deltagelse af parterne. Der lægges vægt på sagkyndige udtalelser, der i de fleste tilfælde tilvejebringes ved, at sagkyndige er medlemmer af nævnet eller deltager i nævnets møder. Nævnene har ved sagsbehandlingen hurtighed og smidighed for øje og kan allerede af denne grund ikke opfylde de processuelle garantier, der kræves af en domstolsbehandling.

Nævnenes afgørelser er i de fleste tilfælde ikke bindende for forbrugeren, men derimod for den indklagede erhvervsdrivende. Kun få af nævnene undersøger, i hvilket omfang trufne afgørelser efterleves af parterne. I et enkelt nævn, Ankenævnet for Radio- og TV-apparater, følges sagerne op og indbringes i fornødent omfang for domstolene.

Erfaringerne synes at vise, at såvel forbru-

gerne som erhvervslivet har betydelig tillid til de eksisterende nævn. Nævnene får tillige gennem behandlingen af klager et kendskab til markedets produkter og disses svagheder, der giver en betydelig problemopfangning og information såvel til forbrugernes og erhvervslivets organisationer som de enkelte erhvervsdrivende.

Det må imidlertid understreges, at der ikke er tale om nogen fuldstændig dækning af forbrugerområdet, og at ikke alle inden for enkelte brancher anerkender nævnenes virksomhed og afgørelser.

Endvidere skal det fremhæves som usikkert, hvorvidt det vil være muligt at opretholde de eksisterende nævn og herudover opnå en videre udbygning på områder, der ikke for tiden er dækket. En betydelig del af omkostningerne ved nævnenes virksomhed dækkes af de pågældende brancher, og nævnene vil ikke kunne opretholdes uden disse dækningsbidrag. De seneste erfaringer viser imidlertid, at der er stigende vanskeligheder i en række brancher ved at få bevilget de forudsatte tilskud. Årsagerne hertil er flere. Fra branchernes side fremhæves bl. a. den almindelige økonomiske udvikling med ringere indtjening samt forandringer i organisationsstrukturen. Af betydning er sikkert, at reklameværdien af en klagenævnsordning inden for branchen aftager med tiden. Medens det ved etableringen er muligt at få branchens bedst kvalificerede til uden vederlag at indtræde i et klagenævn, opstår der efterhånden rekrutteringsvanskeligheder. Af disse og andre grunde er flere af de ældre klagenævns eksistens for tiden alvorligt truet.

2. Forholdene i de øvrige nordiske lande.

Kommissionen har gennem de respektive forbrugerorganisationer i de nordiske lande søgt oplysninger om eksisterende klage- og ankenævn samt om eventuelle planer for harmonisering af nævnenes virksomhed.

For *Finlands* vedkommende eksisterer der kun to egentlige nævn, et vaskerireklamationsnævn og et tekno-kemisk nævn, som er oprettet efter aftale med konsumentrådet. Disse nævns organisation og procedureregler svarer meget til flere af de danske nævns, f. eks. renseri- og vaskeriankenævnenes. Økonomiske vanskeligheder anføres som årsag til, at klage- og ankenævn ikke er mere udbredt i Finland.

I *Norge* findes 5 ankenævn, hvori **forbruger-**

ne er repræsenteret, nemlig Skotøjsbranchens Reklamationscentral, Norsk Reklamationskomité for farvning og kemisk rensning, Ankenævnet for vask, Bilbranchens Reklamationsnævn og Forbrukerrådets Møbeludvalg. På grænseområdet findes en række andre nævn, herunder på lokalt plan. Forbrukerrådet udøver en virksomhed, der kan sidestilles med det danske forbrugerråds klagecentral. Forbrukerrådet har i april 1970 indgået en aftale med de norske forsikringsselskabers forbund om oprettelse af Forbrukernes Forsikringskontor og Forsikringsskadenævn.

Der foregår for tiden et udvalgsarbejde i Norge under ledelse af professor Kristen Andersen. Det skal derigennem belyses, om der er behov for indførelse af et almindeligt reklamationsnævn.

I Sverige oprettedes i 1968 det såkaldte Allmänna Reklamationsnämnden af Statens Konsumentråd, som har tilsynet med og det økonomiske ansvar for nævnets virksomhed. Nævnet behandler sager, som falder uden for området for de eksisterende særlige reklamationsnævn, der er nedsat vedrørende sko, pelse, rensning og bil gummi. Nævnet er sammensat af et lige antal repræsentanter for forbrugerne og for forskellige brancheorganisationer med domstolsjurister som upartiske formænd. Selve nævnet arbejder i 6 afdelinger, hvoraf de fem vedrører henholdsvis rejser, automobiler (herunder autoreparationer), tekstiler, el og fritidsbåde, medens den sjette er en opsamlingsafdeling for øvrige sager. Sagsbehandlingen er skriftlig, og der finder skriftveksling sted mellem parterne. Der kan foranstaltes besigtigelse eller indhentes ekspertudtalelser.

Reklamationsnævnets afgørelser har karakter af udtalelser, og på det tidspunkt, da kommissionen søgte oplysninger om svenske forhold, havde nævnet vanskeligheder med at få erhvervslivet til at følge de truffene afgørelser. En efterundersøgelse viste, at ca. halvdelen af de forbrugere, der havde klaget, havde fået medhold ved nævnet, og at de indklagede kun i 42 % af disse tilfælde havde rettet sig efter den fældende afgørelse; 15 % rettede sig delvis efter afgørelsen, medens 43 % af de indklagede undlod at følge den. Efter at nævnet havde tilskrevet disse og meddelt, at der ville ske offentliggørelse af deres navne, dersom de ikke rettede sig efter afgørelsen, bøjede yderligere en fjerdedel af denne gruppe sig og gav klageren den fastsatte erstatning.

Ved en senere undersøgelse, som Statens Konsumentråd foretog i 1971, har det vist sig, at selv om en større del af de behandlede sager falder ud til konsumentens fordel, nemlig ca. 60 %, retter en større del af de »aktive erhvervsvirksomheder« sig nu efter reklamationsnævnets kendelser, nemlig 80 %.

Nævnet modtager ca. 15.000 henvendelser om året. Kun ca. 10 % deraf når frem til endelig nævnsbehandling, idet de øvrige klares på sekretariatsplan.

Det svenske Justitiedepartement udsendte i 1971 et diskussionspromemoria om en forenklet rettergang i konsumenttvister m. v. (Ds Ju 1971:9), der i 1972 er fulgt op af et promemoria om rättegången i mindre tvistemål (Ds Ju 1972:6). I overvejelserne indgår en pristalsreguleret værdigrænse for de sager, som kan behandles efter forenklede procedureregler. Man har imidlertid fundet, at Allmänna Reklamationsnämndens afgørelser træffes under så betryggende former, at man uden hensyn til sagsgenstandens størrelse bør kunne indbringe en sag, der har været behandlet af reklamationsnævnet, for domstolene til behandling efter den forenklede procesform.

B. Kommissionens overvejelser.

1. Behovet for ændringer.

Efter kommissionens opfattelse viser erfaringerne såvel her i landet som i udlandet, at der er et klart behov for at forbedre forbrugernes mulighed for at opnå en prøvelse af konflikter, der hidrører fra forbrugskøb og andre aftaler inden for forbrugerområdet.

Kommissionen kan heunder henvise til følgende udtalelse fra en rapport til kommissionen afgivet af dens lovudvalg: »Det har under lovudvalgets forhandlinger vist sig, at forbrugernes manglende retsbeskyttelse ofte ikke beror på, at den materielle lovgivning er forkert, men snarere er en følge af et samspil mellem hans ukendskab til retsreglerne og manglende incitament til at opnå en retlig prøvelse. Omkostningerne ved at gå til domstolene står let i et misforhold til sagens genstand, ligesom psykologiske faktorer ofte medfører uvilje til at indlade sig i proces. At der i domssamlingerne ikke findes mere end et fåtal afgørelser inden for forbrugerområdet afspejler ikke et tilfredsstillende samfundsleje. Det vil ingenlunde være uden betydning, at en udbygget forbrugeroplysning også kommer til at omfatte informationer

om forbrugernes retsstilling. Herudover vil efter lovudvalgets opfattelse meget være vundet ved, at forbrugerne får en hurtig, billig og effektiv adgang til prøvelse af tvister under sådanne former, at de juridiske garantier er til stede i fornødent omfang. Der er således en nær sammenhæng mellem lovudvalgets arbejde og de overvejelser, som foregår i klage- og ankenævnsudvalget.«

Emnet har været genstand for behandling i stigende grad i de senere år. Det blev fremdraget på Nordisk Råds møde i Tavastehus i april 1971 om Konsument- och marknadsföringsfrågor (NU 3/71 s. 96, 107), fulgt op af et PM til rådets juridiske udvalg (NR 20: sessionen 1972 s. 318) og fremhævet i udvalgets beretning (s. st. s. 316). Endvidere var det genstand for sektionsbehandling på 26. nordiske juristmøde i Helsingfors 1972 (med grundlag i Nils Mangård: Reglerandet av mindre förmögenhetsrättsliga tvister). I Danmark drøftedes emnet på Den Danske Dommerforenings årsmøde i oktober 1972.

Medens der kan konstateres en almindelig enighed om, at reformer er tiltrængt, er der nogen forskel på de veje, der betrædes. Dette gælder navnlig, når man sammenligner de nordiske lande med andre. I U.S.A. findes der i mange af staterne særlige domstole for bagatelsager, hvor private personer kan få behandlet sager på formløs måde, uden at de behøver anvende juridisk bistand. Udenretlige reklamationer som et omfattende alternativ findes ikke. Det samme gælder for England, hvor et reformforslag fra det engelske forbrugerråd (Justice out of Reach, a Case for Small Claim Courts, 1970) er gået ind for, at der ved de lokale underretter oprettes bagateldomstole med en formløs behandling af krav, der ikke overstiger 100 pund. Et i begyndelsen af 1971 fremsat privat lovforslag gennemførtes ikke af parlamentet, hvorimod der i sommeren samme år i Manchester på initiativ af lokale juridiske organisationer etableredes en voldgiftsinstitution for private krav på under 150 pund vedrørende kontraktretlige tvister, særlig om forbrugsvarer og tjenesteydelser, med en jurist eller tekniker som voldgiftsmand. Parterne må ikke møde med advokater under behandlingen, der er uformel og billig. Begge parter skal på forhånd binde sig til at acceptere voldgiftsafgørelsen.

Reformovervejelserne i de nordiske lande synes i højere grad at bygge på et samspil mel-

lem domstolenes virksomhed og de udenretlige organer. Det udvalgsarbejde, der er i gang i Norge, skal tage såvel reform af domstolsbehandlingen som en udbygning og effektivisering af reklimationsnævnsystemet op til vurdering. De tidligere nævnte overvejelser i Sverige om forenklet procesform i mindre tvistemål (Ds Ju 1972:6) forudsætter, at Allmänna Reklimationsnämnden fortsætter sin virksomhed.

Forbrugerkommissionen lægger ligeledes afgørende vægt på et sådant samspil mellem reklimationsnævne og domstolene. Det må derfor være et fast udgangspunkt, at behandlingen ved udenretlige organer ikke må udelukke en normal retlig prøvelse. De konflikter, der er tale om, henhører begrebsmæssigt til domstolenes klassiske område. Samtidig hermed må man imidlertid fastslå, at sagerne ikke i øjeblikket når til domstolene, og at der ved siden deraf er groet en række klage- og ankenævne frem, som nyder en betydelig tillid. Selv en vidtgående reform af domstolsbehandlingen vil ikke kunne erstatte de fordele, der er knyttet til klagenævnene, og hvoraf - udover de tidligere nævnte økonomiske og psykologiske faktorer - kan nævnes dels, at nævnene er eller hurtigt kommer i besiddelse af en ekspertviden, som i sig selv giver dem en betydningsfuld autoritet, dels, at der ved nævnsbehandlingen er en langt smidigere overgang fra tilfælde, hvor en klage hurtigt viser sig ikke at indeholde nogen reel tvist, til tilfælde af væsentlig retlig uoverensstemmelse mellem parterne.

Forbrugerkommissionen finder derfor, at en reform må indebære, at klage- og ankenævnsvirksomheden må udbygges og harmoniseres. Denne opfattelse deles af Retsplejerådet, som fra et tidligt tidspunkt har været orienteret om resultaterne af kommissionens undersøgelse af de eksisterende klage- og ankenævns virksomhed, og som dels i et foreløbigt notat af 14. juni 1972, dels i en endelig udtalelse af 12. februar 1973 til justitsministeriet har redegjort for sine overvejelser om fastsættelse af særlige regler for domstolenes behandling af forbrugersager.

2. Harmonisering af de eksisterende klage- og ankenævn.

Kommissionen ønsker at udtrykke sin anerkendelse af det prisværdige arbejde, der har ført til etableringen af de eksisterende klage-

og ankenævn, og af disse nævns virksomhed. Man håber derfor også, at de kan opretholdes i så stort omfang som muligt. Det frivillige moment, som ligger i, at forbrugerinstitutioner og -organisationer i fællesskab med erhvervsorganisationerne forhandler om etablering og drift af ankenævnene, indeholder i sig selv noget værdifuldt, som yderligere kan påregnes fulgt op af en særlig aktiv interesse fra de medvirkende organisationers side. Det må imidlertid erkendes, at den væsentligste del af udgifterne hidtil har været båret af erhvervsorganisationerne, og efter udtalelser fra de i kommissionen repræsenterede erhvervsorganisationer kan det som tidligere nævnt ikke påregnes, at erhvervslivet fortsat vil kunne deltage i nævnenes finansiering i det fornødne omfang. De økonomiske byrder, som forbrugerinstitutionerne hidtil har påtaget sig, vil næppe heller kunne forøges inden for det bestående system. Dette medfører for det første, at der næppe kan påregnes en udbygning af de frivillige nævn i et sådant omfang, at de kommer til at dække hele forbrugsområdet. Tillige indebærer det fremhævede en nærliggende risiko for, at de eksisterende nævn ikke kan forventes opretholdt uden vanskeligheder.

Som nævnt under gennemgangen af de forskellige nævn er der et betydeligt behov for harmonisering af deres sammensætning og virkemåde. Des større områder der dækkes af ankenævn, des mindre rimeligt er det, at parterne i de enkelte klagesager skal være opmærksom på forskelle i nævnenes funktion. Såfremt der oprettes et almindeligt forbrugerklagenævn, er det derfor nærliggende at lade dette påse, at frivillige nævns vedtægter er i overensstemmelse med visse grundkrav. Kommissionen har udarbejdet et udkast til retningslinjer for godkendelse af sådanne frivillige klage- og ankenævn. Derimod har man ikke ment at burde opstille en egentlig »standardvedtægt«, idet det næppe er muligt at opstille entydige regler, som kan dække alle nævnstyper. Kommissionen finder derfor, at det kan være uheldigt i for høj grad at fastlåse godkendelsessystemet.

I forskellige henseender vil der kunne opnås fordele ved en centralisering af nævnene, specielt af sekretariatsarbejdet. Såvel Forbrugerrådets Klagecentral som Statens Husholdningsråd har hidtil udøvet en virksomhed af sådan centraliserende karakter. Kommissionen finder det ikke foreneligt med det frivillige grundlag at foreskrive, at nævnene f. eks. skal have fæl-

les sekretariat, selv om det kunne være ønskeligt. Af hensyn til klagerne må der derimod etableres en ordning, hvorefter alle klager kan indgives til det almindelige forbrugernævn, som derefter vil viderebringe de enkelte klager til det frivillige nævn, under hvilket den måtte henhøre, ligesom det må påhvile de enkelte nævn at give klager, der indkommer dertil, men hører under andet nævn, videre til dette.

3. Oprettelse af et centralt klage- og ankenævn.

Efter kommissionens opfattelse vil der ikke kunne opnås tilstrækkeligt ved en harmonisering af klagenævnene som nævnt under (2). Det bør tilstræbes, at der etableres en ordning, som dels omfatter så meget af forbrugsområdet som muligt, dels inden for de enkelte brancher dækker alle erhvervsvirksomheder uden hensyn til, om de er tilsluttet branchens organisation. Særligt uheldigt er det, at den uorganiserede del af erhvervslivet, som måske netop ikke føler sig bundet af de normer for god handelsskik, som organisationerne lægger vægt på at gennemføre, falder uden for et klage- og ankenævnsystem. Dette gælder, uanset at visse brancher *indestår* for, at eventuel erstatning tillagt en forbruger gennem en ankenævnskendelse under alle omstændigheder også ydes ham.

Af områder, hvor der kan være grundlag for at udbygge klage- og ankenævnsvirksomheden, kan peges på forsikringsområdet og pengeinstitutternes ydelser. Offentlige ydelser kan i mange tilfælde have en karakter, der gør, at de i større eller mindre omfang kan ligestilles med privat erhvervsvirksomhed. Eksempelvis kan nævnes tog- og bustrafik, flyvirksomhed, færgetransport o. l. I det omfang, der ikke på sådanne områder findes en lovreguleret klageprocedure, der fungerer tilfredsstillende, må det skønnes berettiget at medtage sådanne områder i overvejelserne om udbygning af klage- og ankenævnsvirksomheden.

Af brancher inden for den almindelige detailomsætning, inden for hvilke der ikke findes egentlige klage- og ankenævn, kan foruden dagligvarer nævnes guld- og sølvvarer, ure, optik og foto. Uden for sådanne ordninger er endvidere en række håndværks- og service- og tjenesteydelser, hvor det er af særlig betydning for forbrugerne, at ankenævn med brancheindsigt kan bedømme sagerne på grundlag af de

efter skaderne m. v. nu foreliggende omstændigheder.

Kommissionen foreslår, at der oprettes et almindeligt forbrugerklagenævn, der kan behandle sager, som falder uden for de frivillige nævns område. Under hensyn til de vanskeligheder, der er forbundet med finansieringen af allerede eksisterende frivillige nævn, finder kommissionen det nødvendigt, at finansieringen af et sådant almindeligt klagenævn overtages af staten. Dette svarer til det svenske Allmänna Reklamationsnämnden. Ved bedømmelsen af de dermed forbundne udgifter, jfr. nedenfor (5), må det indrømmes, at etableringen ikke i sig selv vil medføre besparelse for domstolenes vedkommende, eftersom der typisk er tale om sager, der ikke i øjeblikket kommer til behandling ved domstolene overhovedet. Derimod kan det med rette hævdes, at et sådant klagenævn imødekommer et behov, der allerede kræver en opfyldelse. Alternativet til et klagenævn vil være, at der ved vidtgående domstolsreformer åbnes adgang til at indbringe klagerne for de ordinære retter, men udgifterne derved vil blive mangefold større. Navnlig vil kun et klagenævn kunne udnytte de erfaringer, som eksisterende nævn giver, hvorefter en meget stor del af de indgivne klager viser sig at bero på misforståelser fra den ene eller den anden parts side med hensyn til de pågældendes retsstilling, hvorfor kun en brøkdel af klagesagerne når frem til egentlig sagsbehandling. Hverken den trang, der således klart er til stede for en formløs besvarelse af skriftlige og telefoniske forespørgsler på sekretariatsplan, eller ønsket om gradvis at kunne frasigte de sager, der kan løses på et indledende stadium af en klagebehandling, vil kunne imødekommes inden for et almindeligt opbygget domstolssystem.

Idet der i øvrigt må henvises til kommissionens forslag til lovgivning om et sådant almindeligt forbrugerklagenævn, skal der her fremhæves nogle principielle hovedpunkter.

Det almindelige Forbrugerklagenævn sammensættes af et formandskab og en række nævnsmedlemmer, der er udpeget af og repræsenterer forbrugerinteresserne og erhvervsinteresserne. Formandskabet - efter behov bestående af 3-5 personer - skal opfylde betingelserne for at blive udnævnt til dommer. Generelle spørgsmål vedrørende nævnsbehandlingen tænkes behandlet i et forretningsudvalg, hvor formandskabet suppleres med repræsentanter fra

forbrugersiden og fra erhvervssiden. Til nævnet knyttes et sekretariat med en jurist som daglig leder og i øvrigt med medarbejdere, der med de erfaringer, som kan hentes i eksisterende nævn, ikke - eller kun for enkeltes vedkommende - behøver have akademisk uddannelse. Sekretariatet har til opgave at besvare skriftlige, telefoniske eller personlige henvendelser, at forberede klagesagerne - herunder fremskaffe sagkyndige erklæringer - og bistå under behandlingen af de sager, der når frem til egentlig nævnsbehandling. Som allerede nævnt viser erfaringerne, at kun et mindre tal af klager og henvendelser når frem til formel afgørelse. Såfremt et almindeligt forbrugerklagenævn i overensstemmelse med kommissionens forventninger gennem sin virksomhed formår at opbygge en effektiv autoritet i såvel forbruger- som erhvervskredse, vil denne formidende og forligende funktion kunne påregnes at være stor og stadigt voksende.

De erfaringer, man har gjort i Sverige vedrørende forholdet mellem Allmänna Reklamationsnämnden og Konsumentombudsmanden, synes at pege i retning af, at der er behov for en vis koordination af klagenævnsvirksomheden og behandlingen af markedsføringssager. I mange af de sager, en forbrugerombudsmandsinstitution kommer til at beskæftige sig med, vil der være såvel et aspekt, der vedrører utilbørlig markedsføring eller vildledende reklame, som en civilretlig klage over et indgået køb af den pågældende markedsførte vare eller tjenesteydelse. Af praktiske grunde vil det formentlig derfor være nærliggende, at der er en snæver sekretariatsmæssig kontakt mellem Forbrugerombudsmanden og Forbrugerklagenævnet. For forbrugeren vil dette indebære en særlig fordel, idet han ikke behøver at tage stilling til, om en sag skal indbringes for markedsføringsmyndighederne eller for **forbrugerklagenævnet** eller for begge.

Dette samspil mellem en offentligretlig og civilretlig behandling af samme sag understreges yderligere af bestemmelsen i § 14, stk. 2, i kommissionens forslag til markedsføringslov, hvorefter Sø- og Handelsretten i forbindelse med nedlæggelse af forbud mod handlinger, der er i strid med god markedsføringsskik, har mulighed for at bestemme, at aftaler, som indgås i strid med det nedlagte forbud, er ugyldige, medmindre det i det enkelte tilfælde godtgøres, at den handling, der forbydes, har været af uvæsentlig betydning for den anden part.

Forbrugerorganisationerne har for deres vedkommende beklaget, at den foreslåede sekretariatsordning fjerner klagesagerne helt fra deres domæne, hvilket vil have til følge, at de berøves den problemopfangning og information, klagesagerne giver til det almindelige forbrugerpolitiske arbejde. Kommissionen er ikke uden forståelse for dette synspunkt, men finder, at overvejende grunde taler for, at den sekretariatsmæssige behandling får den fornødne retlige karakter. Uden denne vil nævnets afgørelser ej heller kunne opfylde de forudsætninger for den eventuelt efterfølgende behandling ved de ordinære domstole, som følger af det under punkt (4) anførte. Der vil da heller ikke være nogen hindring for, at interesserede organisationer holder sig i nær kontakt til nævnets sekretariat, ligesom klagenævnets medlemmer vil kunne sikre den omtalte problemopfangning m. v. i ethvert ønskeligt omfang.

Klage- og ankenævn har hidtil været oprettet med henblik på at behandle tvister af teknisk karakter på en hurtig og tilfredsstillende måde. Sådanne tvister vil normalt kunne færdigbehandles efter en vurdering af den købte genstand eller det udførte arbejde, der foretages af nævnets medlemmer eller særligt sagkyndige. Derimod har nævnene som følge af deres sammensætning og virkemåde ikke i samme grad været egnet til behandling af tvister af juridisk karakter, f. eks. om kontraktsfortolkning eller spørgsmål om, hvorvidt der overhovedet er indgået en bindende aftale. Sådanne tvister opfattes som domstolsspørgsmål. Erfaringerne såvel fra de i Danmark eksisterende klagenævn som fra Allmänna Reklamationsnämnden i Sverige viser imidlertid, at der i praksis ikke kan gennemføres nogen klar sontring mellem en teknisk præget bedømmelse af en vares eller ydelses egenskaber og den retlige bedømmelse af sagen.

Da den formueretlige lovgivning typisk er fravigelig og således fortrænges af modstående aftaler, gælder det anførte ikke blot i henseende til misligholdelsesvirkninger, der måtte være hjemlet i den almindelige lovgivning - herunder om klageren bør have erstatning og i bekræftende fald dennes størrelse - men tillige den enkelte aftales eller standardaftales betydning for følgerne af en misligholdelse. Ligesom mangelsbegrebets anvendelse i det enkelte tilfælde kræver en juridisk bedømmelse, må det opfattes som en juridisk afgørelse, hvilken betydning der kan tillægges eksempelvis den af-

talte pris for køberens kvalitetsforventninger. Nævnene tvinges derfor i praksis i takt med, at deres erfaringsgrundlag og ekspertise øges, til at medinddrage flere og flere momenter i bedømmelsen af sagen, og erfaringerne viser, at selv spørgsmål, som vedrører bevisbedømmelse, kan stille sig så typificeret inden for sagsgrupperne, at et nævn tør inddrage dem ved afgørelsen. Det må indrømmes, at den formløse skriftlige behandling medfører risiko for, at der kan opstå misforståelser med hensyn til sagens faktiske omstændigheder og parternes stilling til sagen. Hertil kommer, at parterne, når de undtagelsesvis møder for nævnet, ikke udtaler sig under vidneansvar. Det er derfor klart, at forbrugerklagenævnet må afvise at tage stilling til spørgsmål, der henstår uklare eller ufuldstændig belyst og vedrører bevisførelse. Heraf følger imidlertid ikke nødvendigvis, at man skal søge negativt at afgrænse klagenævnets virksomhedsområde. Således må nævnet under den forligende funktion i en sags indledende fase være berettiget til at inddrage samtlige sagens omstændigheder, uden at der kan rejses efterfølgende tvivl om berettigelsen deraf. Men også under den egentlige nævnshandling tør man trygt overlade det til nævnets vurdering, hvor nævnet i den enkelte sag vil sætte grænsen for en bedømmelse.

Det ovennævnte spørgsmål må tillige ses i sammenhæng med afgørelsernes karakter. Såfremt der tillægdes dem retskraft helt eller delvis, måtte der formentlig gennemføres en regulering i enkeltheder af procesformen ved nævnet, udformes præcise kompetenceregler m. v. Når der derimod i overensstemmelse med kommissionens forslag ikke tillægges afgørelserne retligt forbindelseskraft, vil domstolene under en efterfølgende behandling være frit stillet med hensyn til spørgsmål som bevisbedømmelsen. Det bør i denne sammenhæng nævnes, at kommissionen har overvejet, om der burde foreslås en bestemmelse, hvorefter nævnets afgørelse, dersom sagen ikke senest 3 uger efter kendelsen var indbragt for de ordinære domstole, skulle have virkning som retsforlig, således at den kunne tvangsfuldbyrdes efter de for sådanne forlig gældende regler. Der lå ikke heri noget ønske om at gøre indgreb i domstolenes virksomhed. Begrundelsen var, at man derved kunne styrke systemets effektivitet, og det vil næppe kunne opfattes som urimeligt at kræve af den tabende part, der måtte være utilfreds med klagenævnets afgørelse, at han selv

inden rimelig kort tid tog initiativet til at opnå en domstolsprøvelse. En sådan, begrænset eksibilitet har vakt almindelig modstand - under forhandlingerne på det 26. nordiske juristmøde, på dommerforeningens årsmøde i 1972 og fra Retsplejerådets side - og kommissionen har ikke ønsket at fastholde en sådan bestemmelse, som der ud fra forskellige synspunkter vil kunne rettes indvendinger imod. I stedet har man ment at kunne opnå den ønskelige effektivitet ved, at der etableres en kontrol med efterlevelsen af klagenævnets afgørelser, jfr. nedenfor (4).

En indvending imod et forbrugerankenævn vil være, at det i modsætning til underretterne, men på samme måde som de eksisterende klage- og ankenævn er centraliseret. Det må dog heroverfor anføres, at et centralt nævn er forudsætningen for, at der i nævnets regie kan opbygges den fornødne sagkundskab og erfaring. Endvidere er nævnets behandling af sagen principielt skriftlig, og det vil ikke være nødvendigt, at parterne giver møde. Det vil derfor være af større betydning, at klageadgangen simplificeres mest muligt. Dette tænkes bl. a. gennemført ved, at der ved klagens indgivelse kan anvendes en klageformular, som skal forefindes hos forbruger- og erhvervsorganisationer m. v., på offentlige kontorer, herunder dommerkontorerne, hvis almindelige personale i fornødent omfang bistår med udfyldelse af blanketten.

Efter kommissionens udkast behandler nævnet kun klager, der indbringes af forbrugere. Man er bekendt med, at der i flere af de eksisterende klage- og ankenævn har udviklet sig en praksis, hvorefter også erhvervsdrivende kan forelægge nævnet en tvist til afgørelse. Især butikshandelen vil kunne have interesse heri af hensyn til forholdet til producenten eller et tidligere salgslid. Det har imidlertid været nødvendigt at gøre den nævnte begrænsning, da det må udelukkes, at klagenævnet i modstrid med sit formål anvendes som almindeligt led til opnåelse af betaling. I tilfælde, hvor der er trang til at lade klagenævnet overtage sagen, vil det næppe volde vanskelighed, at der opnås enighed om, at forbrugeren indgiver klagen.

Det bemærkes, at det skal være en frivillig sag, om forbrugeren ønsker at indgive klage til nævnet. Men forbrugeren skal efter kommissionens opfattelse ikke på forhånd kunne give afkald derpå. Man foreslår derfor en bestemmelse om, at voldgiftsklausuler ikke er til hinder

for, at sagen indbringes for nævnet. Endvidere foreslår man, at domstolene kan udsætte en sag, der ønskes indbragt for nævnet.

4. Behandlingen af forbrugersager ved domstolene.

Som tidligere nævnt har Retsplejerådet i et notat af 14. juni 1972 redegjort for, hvorledes domstolsbehandlingen af forbrugersager kan forenkles og billiggøres. Retsplejerådet har ved sine forslag forudsat, at der etableres en almindelig klage- og ankenævnsoordning, der i det væsentlige svarer til de overvejelser, kommissionen har redegjort for under punkt 2-3. Det kan forventes, at Retsplejerådet snart afgiver betænkning om behandlingen af borgerlige sager og herunder vil redegøre også for behandlingen af forbrugersager ved domstolene. Der skal derfor kun i korthed oplyses her for de pågældende forslag.

Retsplejerådet foreslår, at forbrugersager kan undergives en forenklet behandling ved domstolene, hvis forbrugeren ønsker det. Når den forenkledte behandling af forbrugersager ikke foreslås gjort obligatorisk, skyldes det i første række, at ankemuligheden i disse sager begrænses stærkt. Den forenkledte procesform kan anvendes, uanset om forbrugeren er sagsøger eller sagsøgt.

Er sagsgenstanden 10.000 kr. eller derunder, kan forbrugeren frit vælge, om han straks vil indbringe sagen for retten efter de enklere regler, eller om han først ønsker en behandling ved et forbrugerklagenævn. Overstiger sagsgenstanden derimod 10.000 kr., kan behandling i retten efter de enklere regler kun finde sted, hvis sagen først er behandlet i klagenævnet. Sagen behandles i så fald ved underretten. Store sager, der ikke har været behandlet ved nævnet, må anlægges ved landsretten og behandles også i øvrigt efter de almindelige regler.

Ønsker forbrugeren straks at indbringe tvisten for retten, skal han ved at rette henvendelse til dommerkontoret kunne få den nødvendige bistand til udfærdigelse af stævningen. Denne udfærdiges, ligesom i de tilfælde, hvor sagen indbringes for retten via forbrugerklagenævnet eller et privat nævn, på en særlig blanket. Der betales samtidig en mindre retsafgift på et fast beløb, f. eks. 50 kr. I de tilfælde, hvor sagen indbringes for retten af et nævn, betales rets-

afgift kun, hvis der ikke er betalt afgift for nævnbehandlingen.

Retten drager omsorg for, at stævningen forkyndes for sagsøgte, der samtidig opfordres til at fremkomme med sine bemærkninger om sagen. Reagerer sagsøgte ikke inden den af retten fastsatte tidsfrist, dømmes han som udeblevet, og parterne får tilsendt en domsudskrift. Får forbrugeren medhold, udleveres der ham desuden en vejledning om, hvorledes dommen kan fuldbyrdes.

I tilfælde, hvor det af stævningen fremgår, at sagen er en forbrugersag med forbrugeren som sagsøgt, drager retten omsorg for, at forbrugeren samtidig med, at stævningen forkyndes for ham, opfordres til at meddele retten, om han ønsker sagen behandlet ved nævnet inden en evt. fortsat behandling i retten, og om han ønsker sagen behandlet ved retten efter de enkle regler.

Forbrugersagerne behandles i øvrigt som udgangspunkt efter de samme regler som andre underretssager, idet der dog gennemføres forskellige særregler med det sigte at nedbringe omkostningerne væsentligt i disse sager. Retsplejerådet fremdrager herunder følgende punkter:

I samarbejde mellem domstolene og forbrugerklagenævnet udpeges der i alle egne af landet sagkyndige inden for de enkelte brancher, som både nævnet og domstolene kan anvende som syns- og skønsmænd. Herved vil man som hovedregel kunne undgå optagelse af nyt syn og skøn, hvis sagen indbringes for retten efter at være behandlet ved klagenævnet. Dette syn og skøn skal være gratis under nævnbehandlingen. Optages syn og skøn ved underrettens behandling, kan udgifterne hertil i almindelighed ikke pålægges forbrugeren, selv om han taber sagen.

Sagerne skal kunne behandles uden advokatbistand. En part bør dog ikke hindres i at møde med advokat på egen bekostning. Taber en forbruger, der er sagsøgt, sagen, skal han alene refundere modparten et beløb svarende til den ovennævnte retsafgift. Har den vindende part betalt en større retsafgift, afholdes det overskydende beløb af staten.

Sagerne forudsættes behandlet i retten uden advokatbistand. Dette nødvendiggør en aktiv procesledelse fra rettens side, herunder at retten ex officio gennem instruktion og vejledning bidrager til, at sagen oplyses bedst muligt gennem vidneførsel m. v. Retten bør også have

mulighed for skriftligt at indfordre yderligere oplysninger fra parterne eller opfordre dem til at medbringe relevant materiale ved det 1. retsmøde. Det forudsættes herved, at retten sender genpart af skrivelserne til den anden part.

Sagerne forudsættes behandlet så vidt muligt i ét retsmøde. Retten bør have mulighed for at afgøre sagen uden mundtlig domsforhandling, hvis dette findes forsvarligt, hvilket navnlig vil kunne være tilfældet, hvis tvisten har været behandlet i forbrugerklagenævnet, inden den indbringes for retten. Retsmøderne bør så vidt muligt afholdes uden for sædvanlig arbejdstid, således at forbrugeren ikke pådrages unødvendige indtægtsstab ved at møde i retten. Et passende tidspunkt for disse retsmøder vil muligvis være tiden umiddelbart efter normal arbejdstid, d.v.s. i tidsrummet kl. 16-18.

Retsplejerådet foreslår endvidere, at retten til at anke domme i forbrugersager bør begrænses stærkt, hvis hele formålet med at søge disse sagers behandling forenklet ikke skal gå tabt. Anke bør derfor alene kunne ske med landsrettens tilladelse. I landsretten kan de forenkledte regler næppe anvendes. I stedet bør efter Retsplejerådets opfattelse indføres en regel, hvorefter forbrugeren har fri proces i ankesager, hvis han opfylder de økonomiske betingelser herfor, jfr. Rpl. § 330, stk. 1, nr. 2.

Forbrugerkommissionen har ikke ment at burde tage stilling til Retsplejerådets forslag i dets enkelte punkter. Medens forbrugerrepræsentanterne finder, at der er behov for ændringer i den af Retsplejerådet foreslåede retning, har repræsentanterne for handel og håndværk givet udtryk for stor betænkelighed ved, at parterne i en retssag, der underkastes den forenkledte domstolsbehandling, ikke behandles ligeligt, idet deres retsstilling og adgang til råd og vejledning af retten er afhængig af, om de er købere eller sælgere.

Kommissionen kan tiltræde, at en reform af forbrugersager bedst vil kunne opnås ved et samspil mellem klage- og ankenævn på den ene side og domstolene på den anden side. Ændringer i de sidstnævntes virksomhed vil derfor ikke overflødigsgøre oprettelse af et almindeligt forbrugerklagenævn, men have etablering af dette til forudsætning.

Kommissionen vil endvidere kunne gå ind for, at der gennemføres en forenklet underretsbehandling uden hensyn til værdigrænse, når sagen forud har været til behandling ved det almindelige forbrugerklagenævn. I hvilket om-

fang dette princip kan finde anvendelse på andre klage- og ankenævn, bør formentlig hen- skydes til forbrugerklagenævnets afgørelse i forbindelse med dettes godkendelse af det fri- villige nævnets vedtægter.

Fremdeles kan kommissionen stærkt anbefale Retsplejerådets forslag om, at der i alle dele af landet udpeges særligt sagkyndige inden for de enkelte brancher, som både forbrugerklage- nævnet og domstolene kan anvende som syns- og skønsmand i forbrugersager, således at ud- gifterne herved principielt afholdes af det of- fentlige.

5. Det offentliges udgifter ved et almindeligt forbrugerklagenævn.

Da det ikke kan forudses, hvor mange sager der årligt vil blive indbragt for selve nævnet, respektive for nævnets sekretariat, er det van- skeligt at give noget sikkert skøn over de ud- gifter, der vil være forbundet med etableringen og driften af nævnet. Det foreslås imidlertid, at der udover formandskabet på 3-5 medlem- mer fra starten etableres et sekretariat på 8-10 medarbejdere, heraf et par medarbejdere med juridisk uddannelse. Udgifterne skønnes årligt at ville andrage ca. 2 mill. kr. incl. udgifter til indhentelse af sagkyndige erklæringer og udta- lelser.

C. Udkast til lov om Forbrugerklagenævnet.

§ 1. Handelsministeren nedsætter et nævn - Forbrugerklagenævnet - der behandler klager fra forbrugere vedrørende varer og arbejds- og tjenesteydelser.

§ 2. Klage kan rejses uden hensyn til varens eller ydelsens art og værdi og kan angå om- stændigheder såvel i forbindelse med aftalens indgåelse som dens opfyldelse.

Stk. 2. Uden for nævnets område falder klager, for hvilke der i lovgivningen er fore- skrevet en særlig klageadgang.

§ 3. Handelsministeren kan bestemme, at vis- se varer, arbejds- og tjenesteydelser eller er- hvervsområder undtages fra nævnets virksom- hed, eller at klage ikke kan rejses, når prisen for varen eller ydelsen overstiger en bestemt grænse.

§ 4. Nævnet kan godkende, at klager, der ellers kunne behandles ved nævnet, i stedet be- handles ved klage- eller ankenævn omfattende

bestemte brancher eller andre afgrænsede om- råder.

Stk. 2. En sådan godkendelse er betinget af, at der for det pågældende nævn virksamhed er oprettet vedtægter, der indeholder de for- nødne bestemmelser om tilsikring af begge parter rettigheder, herunder vedrørende næv- nets sammensætning, undersøgelse og behan- ling af klager samt krav vedrørende betaling af gebyr og omkostninger.

Stk. 3. En meddelt godkendelse kan tids- begrænses eller kan tilbagekaldes, såfremt for- udsætningerne for godkendelse ikke længere skønnes at være til stede.

§ 5. Nævnet består af et formandskab samt af repræsentanter for forbruger- og erhvervs- interesser. Til nævnet knyttes et sekretariat.

Stk. 2. Handelsministeren udnævner for- mandskabet, hvis medlemmer skal opfylde be- tingelserne for at blive udnævnt til dommer.

Stk. 3. Handelsministeren udnævner endvi- dere efter indstilling fra forbrugernes og er- hvervslivets organisationer et antal repræsen- tanter for forbrugerinteresser og erhvervslivet. Udnævnelserne gælder for en periode af 3 år ad gangen.

Stk. 4. Ved nævnets behandling af en sag skal deltage mindst 1 medlem af formandska- bet og mindst to medlemmer udpeget af for- mandskabet blandt de i stk. 3 nævnte medlem- mer, således at forbrugerinteresser og erhvervs- interesser er ligeligt repræsenteret.

§ 6. Handelsministeren godkender nævnets forretningsorden.

§ 7. Klage kan rejses mod den, der efter rets- plejelovens regler kan sagsøges ved dansk dom- stol.

Stk. 2. Aftaler, der bestemmer, at retstvister skal behandles ved voldgift eller andet særligt forum, er ikke til hinder for, at klage forud derfor indgives til nævnet.

§ 8. Så længe en sag verserer for nævnet, kan sag ikke rejses ved de almindelige domstole af klagesagens parter om de af klagen omfattede spørgsmål.

Sk. 2. Såfremt sag er rejst ved de alminde- lige domstole, og den ønskes indbragt for næv- net, kan vedkommende domstol udsætte sagens behandling, indtil den er behandlet af nævnet.

Stk. 3. Såfremt sag er rejst ved voldgift el- ler andet særligt forum, og den ønskes indbragt

for nævnet, skal sagen udsættes, indtil den er behandlet af nævnet.

§ 9. Ingen af parterne betaler omkostninger til den anden part. Omkostningerne ved selve nævnsbehandlingen afholdes af nævnet.

Stk. 2. Nævnet afholder udgifterne ved indhentelse af sagkyndige erklæringer eller udtalelser, som nævnet skønner nødvendige for sagens behandling.

§ 10. Når nævnet har truffet afgørelse i en klagesag, kan sagen af hver af parterne indbringes for de almindelige domstole.

Stk. 2. Såfremt nævnets kendelser ikke efterleves, indbringer den i lov om markedsføring m. v. omhandlede forbrugerombudsmand på klagerens begæring sagen for de almindelige domstole.

§ 11. Betegnelser som ankenævn, klagenævn, reklamationsnævn og andre betegnelser, der er egnet til at forveksles med »Forbrugerklagenævnet«, må kun anvendes af sådanne andre klageorganer

- 1) hvis virksomhed er fastlagt ved eller i henhold til lov, eller
- 2) hvis virksomhed i sin helhed ligger uden for denne lovs område, eller
- 3) hvis virksomhed er godkendt i medfør af denne lovs § 4.

§ 12. Loven træder i kraft den

Stk. 2. Bestemmelsen i § 11 træder i kraft 6 måneder efter, at forbrugerklagenævnets virksomhed er begyndt. Fristen kan af nævnets formandskab forlænges i tilfælde, hvor begæring om godkendelse efter § 4 er indgivet, men endnu ikke afgjort.

Stk. 3. Loven gælder ikke for Færøerne, men kan ved kgl. anordning sættes i kraft for denne landsdel med de afvigelser, som de færøske forhold tilsiger.

D. Bemærkninger til lovudkastets enkelte bestemmelser.

Til § 1. Det er naturligt, at man ved den almindelige beskrivelse af nævnets kompetenceområde undgår at bremse nævnets virksomhed. Man har derfor foretrukket det generelt holdte udtryk »klager fra forbrugere vedrørende varer og arbejds- og tjenesteydelser«. Man forudsætter dog herved, at der i forbindelse med oprettelsen fastsættes - eventuelt midler-

tidige - begrænsninger i virksomheden, således at der sikres klagenævnet rimelige startvilkår. Det må tillægges betydelig vægt, at nævnet fra begyndelsen stræber efter den bedst mulige sagsbehandling og sikkerhed i afgørelserne, således at nævnet hurtigt udstyres med en stærk autoritet såvel hos forbrugerne som inden for erhvervslivet. Af denne grund er det vigtigt, at nævnet først efterhånden, som de nødvendige erfaringer opnås, udvider sit virksomhedsområde, jfr. herved bemærkningerne til §§ 3 og 6.

Under arbejdet med udformning af lovudkastet har man tillagt det stor vægt, at det offentlige ligestilles med private erhvervsvirksomheder, for så vidt der er tale om varer eller ydelser, som kan sammenlignes med dem, der præsteres af privat eller koncessioneret erhvervsvirksomhed, f. eks. inden for transportsektoren. Den samme indstilling har kommissionen haft ved afgrænsningen af området for markedsføringslovgivningen. I medfør af § 3 vil der kunne fastsættes de nødvendige afgrænsninger inden for den offentlige sektor. En umiddelbar indsnævring af den principielle ligestilling vil tillige kunne følge af bestemmelsen i § 2, stk. 2.

Til § 2. Det er en forudsætning for indgivelse af klage, at forbrugeren først forgæves har rettet henvendelse til sælgeren herom.

Af bestemmelsen om, at klage kan rejses uden hensyn til varens eller ydelsens værdi, og at klagen kan angå omstændigheder såvel i forbindelse med aftalens indgåelse som dens opfyldelse, følger ikke, at nævnet har pligt til inden for sit virksomhedsområde at træffe afgørelse uanset tvistens nærmere karakter. Som omtalt i bemærkningerne til § 6 vil nævnet være berettiget til at afvise sager, hvis afgørelse beror på en ren bevisbedømmelse, eller konflikten har en rent juridisk karakter. Bestemmelsen medfører heller ikke, at f. eks. veksleretlige spørgsmål, om hvis behandling der i retsplejeloven er foreskrevet en særlig domstolsprocedure, skal kunne påkendes ved nævnet. Om dette problem kan løses på anden måde, herunder ved at forbyde anvendelsen af veksler i forbindelse med forbrugerklage, vil kommissionen tage op senere. Det er imidlertid vigtigt at fastslå, at forbrugerne har den beskrevne vide klageadgang, uden at de på forhånd behøver foretage en bedømmelse af tvistens nærmere art.

Som eksempler på områder, der er omfattet af undtagelsesbestemmelsen i stk. 2, kan næv-

nes klager vedrørende advokater, hvis forhold er ordnet ved lov. Kommissionen er naturligvis bekendt med, at der med mellemrum rejses tvivl om, hvorvidt de for sådanne områder særligt foreskrevne klageregler er hensigtsmæssige, bl. a. under henvisning til det helt eller delvis indbyggede selvstyre. At inddrage områder som de nævnte under forbrugerklagenævnet ville imidlertid indebære en uheldig dobbeltbehandlingsmulighed, og allerede af den grund er det nødvendigt at begrænse klagenævnets virksomhed. Hertil kommer, at klagenævnet ikke uden vanskelighed vil kunne opnå den nødvendige faglige ekspertise inden for sådanne områder.

Også klager f. eks. inden for det sociale område - hvor den sociale ankestyrelse i det omfang, lovgivningen foreskriver det, er ankeinstans - falder uden for nævnets område, jfr. lov nr. 605 af 20. december 1972 om den sociale ankestyrelse.

Til § 3. Det forudsættes, at handelsministerens bemyndigelse til at undtage visse sager fra nævnsbehandling anvendes til udfærdigelse af en fortegnelse, som f. eks. kan aftrykkes på bagsiden af klageformularer til orientering for forbrugerne.

Det kan på forhånd være vanskeligt at udpege områder, der bør undtages, og det forudsættes derfor, at handelsministeriet optager forhandling med nævnet om afgrænsningen af nævnets virksomhed. Det forudsættes endvidere, at nævnets område kan udvides i takt med de indvundne erfaringer.

Til § 4. Kommissionen finder, at den virksomhed, som de eksisterende klage- og ankenævn gennem en årrække har udøvet, har været af stor betydning, og at det derfor må være rigtigt, at de søges bevaret, dersom deres sammensætning og virkeform kan bringes i overensstemmelse med de generelle grundkrav, som bør stilles til sådanne nævn. Der bør ligeledes være mulighed for at oprette nye frivillige nævn. Der henvises i øvrigt herom til det særlige afsnit om retningslinjerne for godkendelse af frivillige klage- og ankenævn.

Til § 5. Med hensyn til nævnets størrelse kan anføres, at det svenske almene reklamnævns sammensætning af 6 jurister, der fungerer som upartiske nævnsformænd, samt af 38 repræsentanter for statens konsumentråd, faglige organisationer og erhvervsorganisationer m. v.

Antallet af forbruger- og erhvervsrepræsentanter vil afhænge af nævnets virkeform, som kommissionen ikke har fundet det rimeligt at binde på forhånd. Ud over et medlem af formandskabet må der medvirke lige mange repræsentanter for forbrugerne og erhvervslivet. Mindre end 2 fra hver side vil normalt ikke være hensigtsmæssigt, idet erfaringerne fra de eksisterende nævn viser, at der kun derved sikres en reel meningsudveksling under nævnsbehandlingen. Omvendt vil et større antal medvirkende formentlig hindres af arbejdsmæssige grunde. Det må være op til nævnet selv at afgøre, i hvilket omfang der skal finde en specialisering sted ved udvælgelsen af nævnsmedlemmerne til de enkelte sager.

Til § 6. Klage bør kunne indgives ved anvendelse af en af nævnet udarbejdet klageformular. Nævnet må drage omsorg for, at blanketter til indgivelse af klager forefindes på offentlige kontorer, herunder på dommerkontorerne, hvis almindelige personale i fornødent omfang bør bistå med at udfylde blanketterne. Kommissionen tillægger gennemførelsen af en sådan ordning stor betydning. Når Forbrugerklagenævnet placeres i København, er det vigtigt, at forbrugerne i resten af landet får mulighed for en vis bistand på lokalt plan, herunder også gennem forbrugerorganisationer og erhvervsorganisationer m. v. Opmærksomheden henledes på, at der i justitsministeriets bekendtgørelse af 19. december 1969 om retshjælp for ubemidlede er givet regler om ydelse af indenretlig og udenretlig advokatbistand i sager vedrørende bl. a. erstatning uden for kontraktsforhold, ikke-erhvervsmæssige løsøre køb, leje af bolig m. v. Der offentliggøres hvert år i de lokale dagblade en fortegnelse over de advokater, der yder sådan retshjælp. Berettiget til at modtage hjælpen er personer, hvis skattepligtige indkomst ikke overstiger 25.000 kr. med tillæg for børn under 18 år. De berettigedes formue må ikke efter en skatteopgørelse overstige 100.000 kr. For Københavns og Frederiksbergs vedkommende gælder bestemmelserne om retshjælp ikke, idet der her er mulighed for at opnå bistand gennem Studentersamfundets Rets-hjælp for Ubemidlede.

Der må endvidere i forretningsordenen træffes bestemmelse om, hvorvidt behandlingen ved klagenævnet skal være afhængig af, at klageren erlægger et gebyr. Fra forbrugerside har der været næret en vis betænkelighed ved en

gebyrordning, dels af hensyn til ubemidlede forbrugere, dels fordi selv et beskedent gebyr kan medføre, at forbrugerne bliver mere tilbageholdende end ønskeligt med at benytte Forbrugerklagenævnet. Under hensyn til, at forretningsordenen vil kunne forventes udformet således, at der åbnes mulighed for at fritage for betaling af gebyr, har man dog ikke villet afvise en gebyrregel.

Forretningsordenen må endvidere indeholde regler om sagernes forberedelse og behandling. Nævnets sekretariat skal være den forberedende instans. Under forberedelsen skal der drages omsorg for, at begge parter får lejlighed til at udtale sig i anledning af klagemålet. Ligeledes skal begge parter have lejlighed til at udtale sig i anledning af foretagne undersøgelser eller indhentede erklæringer. De nærmere regler for sagsforberedelsen - herunder om de frister, inden for hvilke sagens parter må besvare henvendelser, og om fornødne tekniske undersøgelser af sagens genstand samt indhentelse af sagkyndige erklæringer - må fastsættes efter forhandling med nævnet.

Finder nævnets sekretariat, at den indgivne klage er åbenbart grundløs, må den kunne afvises, uden at der afsiges kendelse.

Der bør tillægges sekretariatet adgang til at søge sagen forligt med en for parterne rimelig ordning. Som tidligere anført vil det kunne forventes, at kun en ringe del af samtlige klager vil nå frem til egentlig nævnbehandlings. Det bør dog samtidig sikres, at en forligsmæssig ordning har rimeligheden for sig, og forliget bør derfor tiltrædes af nævnet.

Bliver sagen ikke forligt eller afvist, skal den fremmes til foretagelse i nævnet. Nævnets behandling af klagen forudsættes i overensstemmelse med den overvejende praksis i klage- og ankenævn at være skriftlig. Det vil i almindelighed ikke være påkrævet, at der mødes personligt for nævnet. Giver parterne møde, hvilket ikke bør være udelukket, vil det normalt være ufornuddent, at dette sker med advokatbistand.

Efter sagens behandling i nævnet optages den til kendelse, der må afsiges efter almindelig stemmeflerhed.

Der bør i forretningsordenen optages en bestemmelse, hvorefter nævnet kan henvise klageren til at gøre sit krav gældende ved de almindelige domstole, hvis det finder, at sagens udfald er afhængig af en sådan bevistvivl, at nævnet ikke mener at kunne træffe afgørelse,

eller at den indeholder juridiske tvivlsspørgsmål, som nævnet ikke mener at burde tage stilling til.

Om nævnets afgørelse gives der meddelelse til parterne. Dette vil kunne ske i anbefalet brev.

Det har været overvejet i kommissionen, om der burde indføres særlige straffebestemmelser for afgivelse af urigtig skriftlig eller mundtlig erklæring til eller for nævnet. Nogen adgang til at forlange forklaringer afgivet under vidneansvar kan ikke komme på tale, og straffelovens bestemmelse i § 163 om urigtig erklæring til offentlig myndighed vil næppe kunne være anvendelig. Derfor vil urigtige erklæringer til klagenævnet formentlig alene kunne straffes efter § 161, dersom det påbydes, at de skal afgives på tro og love eller på lignende højtidelig måde. Kommissionen mener, det bør henstå på de erfaringer, der indvindes, om det vil være nødvendigt at kræve noget sådant, eller om det vil være påkrævet at gennemføre særlige bestemmelser til sikring af erklæringers rigtighed.

Endelig bør der i forretningsordenen optages bestemmelse om, under hvilken form nævnet i en årsberetning eller på anden måde skal offentliggøre oplysninger om sin virksomhed.

Til § 7. Det foreslås, at nævnet skal følge domstolens almindelige værnetingsregler ved afgørelse af spørgsmålet om, hvem der kan indklages for nævnet. Det må således normalt forudsættes, at den indklagede har kontor eller andet lokale her i landet, hvorfra virksomheden udøves.

Bestemmelsen i stykke 2 gør delvis op med de ofte utilbørlige bestemmelser om voldgift i mange standardkontrakter. Sådanne kontraktsbestemmelser bør ikke være til hinder for, at klage forud kan indgives til nævnet, og det er herved sikret, at forbrugeren ikke afskæres fra at gå til nævnet. Såfremt modparten selv indbringer tvisten for den aftalte voldgiftsmyndighed, vil denne som følge af bestemmelsen være pligtig at stille sagen i bero, indtil klagenævnet har taget stilling til den klage, der måtte blive indbragt for nævnet.

Der henvises herved til bestemmelsen i § 8, stk. 3, hvorefter voldgiftssager m. v. skal udsættes, hvis sagen ønskes indbragt for Forbrugerklagenævnet.

Det understreges, at også en direkte udelukkelse af Forbrugerklagenævnets kompetance i en voldgiftsklausul er forbudt.

Til § 8. Bestemmelserne i stk. 1 og 2 er nødvendige for at undgå dobbeltbehandling af sagerne. Det bemærkes, som også anført ad § 2, at vekselsager ikke kan behandles ved Forbrugerklagenævnet.

Bestemmelsen i stk. 3 tvinger en voldgiftsret til at udsætte behandlingen af en sag, som ønskes indbragt for nævnet. Der henvises herom til bemærkningerne ad § 7, stk. 2.

Til § 9. Kommissionen har haft indgående overvejelser vedrørende spørgsmålet om omkostninger. Fra erhvervsside har man lagt vægt på, at forbrugere og erhvervsliv ligestilles med hensyn til betaling af omkostninger. Det har været overvejet at lade staten indtræde i forbrugerens ret og pligt til at få tillagt, resp. betale omkostninger. Det har endvidere været overvejet at ophæve sagsomkostningerne, men således at nævnet, hvor en sag kun kan afgøres på grundlag af en omfattende teknisk undersøgelse, skulle kunne kræve, at den part, der begærer undersøgelsen, stiller sikkerhed for omkostningerne herved, medmindre der er tale om sager, der af nævnet måtte betragtes som principielle. Kommissionen er imidlertid nået til enighed om, at omkostningsspørgsmålet må løses på den måde, at ingen af parterne betaler omkostninger til den anden part. Hver part må således afholde sine egne udgifter, medens nævnet betaler de almindelige omkostninger ved nævnsbehandlingen. Dette er i god overensstemmelse med Retsplejerådets forslag om indhentelse af syn og skøn, hvor det forudsættes, at et af nævnet indhentet syn og skøn vil kunne anvendes ved en efterfølgende underretsbehandling af forbrugerklagen.

Fra forbrugerside er der peget på, at den valgte løsning ikke vil kunne hjælpe den vindende klager, der bor i provinsen og må afholde betydelige rejseudgifter, hvis han vil give møde for nævnet. Dette må dog anses som en mindre indvending, når det forudsættes, at nævnsbehandlingen principielt foregår skriftligt.

I stk. 2 er der optaget bestemmelse om nævnets adgang til at indhente sagkyndige erklæringer m. v., jfr. i øvrigt de indledende bemærkninger herom.

Til § 10. For at sikre den fornødne effektivitet i systemet vil det være nødvendigt, at der føres tilsyn med, at nævnets kendelse efterleves. En almindelig kontrol heraf kan henlægges til næv-

nets sekretariat. Herudover foreslås det, at forbrugerombudsmanden på klagerens begæring skal udfærdige stævning til sagens indbringelse for domstolene. Det forudsættes, at der samtidig med loven gennemføres ændringer i retsplejelovent i overensstemmelse med Retsplejerådets tidligere nævnte forslag.

Der har i Kommissionen været en vis betænkelighed ved, at forbrugerombudsmanden, hvis hovedopgaver ligger på markedsføringsområdet, også pålægges opgaver vedrørende forbrugersager om varer og tjenesteydelser. Kommissionen har imidlertid fundet, at det er af afgørende betydning, at forbrugerombudsmandsinstitutionen opnår den foreslåede indsigt på begge områder, og det forudsættes derfor, at der bl. a. i bevillingsmæssig henseende skabes fornødent grundlag herfor, således at forbrugerombudsmandens effektivitet og kapacitet på hovedområdet - markedsføringen - ikke forringes.

Til § 11. Med det godkendelsessystem, der foreslås i udkastets § 4, vil det være vildledende for offentligheden, om andre navn end Forbrugerklagenævnet og de særligt godkendte frivillige navn anvender lignende betegnelser inden for forbrugerområdet. Uden en hertil sigtende forbudsbestemmelse vil en sådan anvendelse dog næppe kunne hindres.

Dansk Reklame Nævn, som afgiver udtalelser om reklamers og annoncens forenelighed med gældende lovgivning og normer, falder uden for lovens område.

E. Udkast til retningslinjer for godkendelse af frivillige klage- og ankenævn.

I udkastet til lov om Forbrugerklagenævnet er der i § 4 foreslået en bestemmelse, hvorefter nævnet kan godkende, at klager, som ellers kunne behandles ved nævnet, i stedet behandles ved klage- og ankenævn omfattende bestemte brancher eller andre afgrænsede områder. En sådan godkendelse er betinget af, at der for det pågældende nævn virksomhed er oprettet vedtægter, der indeholder fornødne bestemmelser om tilsikring af begge parter rettigheder, herunder vedrørende nævnets sammensætning, undersøgelse og behandling af klager samt krav vedrørende betaling af gebyr og omkostninger.

Kommissionen har som tidligere anført i de almindelige overvejelser ikke ment, at der bør

opstilles en »standardvedtægt« for de frivillige nævn.

Derimod vil der kunne opstilles følgende retningslinjer for godkendelsen:

- (1). Der bør lægges vægt på, at et frivilligt nævn omfatter alle erhvervsvirksomheder inden for den pågældende branche eller det pågældende område. Under hensyn til de vanskeligheder, der må imødeses for opretholdelse af flere af de eksisterende ellers acceptable nævns vedkommende, mener kommissionen ikke, at der bør være tale om et absolut krav, især ikke, hvor der er tale om en bred, omend ikke fuldstændig dækning inden for en branche eller et erhvervsområde. Eventuelt kan der tænkes en ordning, hvorefter sager mod ikke-medlemmer rejses for Forbrugerklagenævnet.
- (2). Nævnene bør sammensættes efter samme retningslinjer som Forbrugerklagenævnet, d.v.s. med en uvildig jurist som formand og ligelig repræsentation fra henholdsvis forbrugersiden og erhvervssiden.
Formandsposten besættes i flere af de eksisterende nævn af en ikke-jurist, og der har i kommissionen været enighed om, at man ikke helt bør afskære muligheden af, at sådanne ordninger godkendes, men det må være en forudsætning, at det på anden måde sikres, at der er fornøden juridisk sagkundskab til rådighed for nævnet.
- (3). Klager bør altid indgives ved anvendelse af en klageformular, jfr. det i bemærkning-

gerne til lovudkastet anførte om, at formularerne skal kunne hentes bl. a. på dommerkantorerne, og det ønskelige i, at klagen såvel kan indsendes gennem Forbrugerklagenævnets sekretariat som direkte til det særlige klage- eller ankenævn.

Det må som også nævnt i bemærkningerne til lovudkastets § 2 være en klar forudsætning for indgivelse af klager, hvad enten det drejer sig om forbrugerklagenævnet eller andre nævn, at forbrugeren først forgæves har rettet henvendelse til sælgeren om sin klage.

- (4). Der bør åbnes mulighed for, at nævnene kan opkræve gebyrer, men størrelsen deraf bør godkendes af Forbrugerklagenævnet.
- (5). Nævnenes sagsbehandling forudsættes som regel at være skriftlig. Der bør stilles krav om, at begge parter får lejlighed til at udtale sig om klagen og eventuelle foretagne undersøgelser eller indhentede erklæringer.
- (6). Reglerne om omkostninger bør så vidt muligt følge Forbrugerklagenævnets.
- (7). Der må sikres den fornødne effektivitet, således at afgørelserne respekteres.
- (8). De frivillige nævns kendelser bør være offentlige, og Forbrugerklagenævnet bør godkende offentliggørelsesmåden.
- (9). Det bør endelig overvejes at stille krav om, at nævnene skal afgive en årsberetning til Forbrugerklagenævnet, således at dette bedre kan foretage en samlet vurdering af klage- og ankenævnsaktiviteten.

BILAG

Til reklameudvalget

Ved et møde den 19. maj 1971 besluttede forbrugerkommissionen i forbindelse med drøftelserne om markedsføringsproblemerne at nedsætte et underudvalg (reklameudvalg), der skulle have til opgave at foretage en gennemgang af et svensk materiale om en undersøgelse af reklamers vederhæftighed, der var gennemført i 1968-69. Resultatet af undersøgelsen med en redegørelse for principperne for materialets udvælgelse og arbejdets gennemførelse blev offentliggjort i september 1969 og indgik blandt forarbejderne til et senere fremsat lovforslag om utilbørlig markedsføring.

Reklameudvalget kom til at bestå af kontorchef fru Arnskov, direktør Søborg Hansen, direktør Klæbel og dommer Ehrenreich, der blev udpeget som formand.

Efter en indledende drøftelse af den stillede opgave besluttede udvalget at iværksætte en mindre omfattende undersøgelse (»pilotundersøgelse«) af annoncematerialet i en række dag- og ugeblade m. fl., der skulle udvælges således, at de såvel med hensyn til læsekredsens sammensætning og interessesfære, som hvad angår den geografiske fordeling i landet gav rimelig sikkerhed for, at de indeholdt et repræsentativt udsnit af reklamer i den periodiske presse på et givet tidspunkt. Formålet med en sådan undersøgelse skulle være, at man ved en forholdsvis begrænset indsats kunne skaffe sig en begrundet formodning om, hvorvidt en videregående undersøgelse måtte være påkrævet.

Udvalget anmodede direktør Sigurd Bennicke fra Dansk Mediakomité om at bistå ved udvælgelsen af materialet, og efter en drøftelse i udvalget besluttede man, at den foreløbige undersøgelse skulle omfatte 9 dagblade, 4 ugeblade, 5 14-dages og månedsblade samt 1 distriktsblad, der alle skulle være fra perioden april-maj 1971, på hvilket tidspunkt **annonce**-mængden var meget omfattende. Opgaven blev yderligere fastlagt således, at undersøgelsen

skulle omfatte alle tekstsideannoncer, men ikke rubrikannoncer, dels fordi arbejdet herved ville blive alt for omfattende, dels fordi det meget store antal rubrikannoncer, ofte med stort set ensartet tekst, som særlig de landsomfattende dagblade indeholder, ikke kunne siges at frembyde interesse for det formål, man havde stillet til undersøgelsen. Bedømmelsen skulle foretages således, at det for hver enkelt annonces vedkommende skulle konstateres, om den var i overensstemmelse med konkurrencelovens bestemmelser og/eller reglerne i den internationale reklamekodeks. Det blev endvidere vedtaget, at bedømmelsen af det udvalgte annoncemateriale skulle udføres af en gruppe bestående af reklameudvalgets formand sammen med en repræsentant for forbrugerorganisationerne (Forbrugerrådet og Statens Husholdningsråd) og for Dansk Annoncør-Forening.

Efter opfordring udpegede Forbrugerrådet og Statens Husholdningsråd sekretær, cand. jur. fru Benedicte Federspiel som medlem, og Dansk Annoncør-Forening anmodede direktør Harry Larsen H.D. om at deltage i arbejdet.

Efter den endelige udvælgelse kom undersøgelsen til at omfatte følgende blade:

Morgenposten
 Syens Stiftstidende. Søndag den 2. maj 1971.

Fyens Stiftstidende. Torsdag den 2. maj 1971.

Kolding Folkeblad. Lørdag den 1. maj 1971.

Berlingske Tidende. Torsdag den 6. maj 1971.

Politiken. Søndag den 2. maj 1971.

Politiken. Torsdag den 6. maj 1971.

Jyllands-Posten. Fredag den 30. april 1971.

B.T. Torsdag den 6. maj 1971.

Ekstra Bladet. Torsdag den 6. maj 1971.

Vestkysten. Lørdag den 1. maj 1971.

Nørrebro Avis. Torsdag den 6. maj 1971.

Samvirke, nr. 8. Maj 1971.

Familie Journalen, nr. 18. Maj 1971.

Motor, nr. 9. Maj 1971.

Alt for Damerne, nr. 18. Maj 1971.

Bo Bedre. Maj 1971.
Søndags-BT, nr. 19. Maj 1971.
Eva, nr. 9. Maj 1971.
Billedbladet, nr. 19. Maj 1971.
Det Bedste. Maj 1971.

Bedømmelsesudvalget har opfattet den stillede opgave således, at undersøgelsen skulle gennemføres efter principper, der lå så nær som muligt op ad dem, der var lagt til grund for den svenske undersøgelse. Dette medførte, at selv mindre unøjagtigheder eller overdrivelser i en annonces formulering eller af de oplysninger, man kunne udlede af den, skulle bevirke, at den blev betegnet som normstridig.

Udvalget har ikke anset det for tilfredsstillende, at en ubetydelig tilsidesættelse af den internationale reklamekodeks skulle ligestilles med en klar overtrædelse af konkurrenceloven i den statistiske opgørelse over det procentvise antal normstridige annoncer, idet man under disse forudsætninger ikke med tilstrækkelig sikkerhed kan udlede af materialet, om der måtte være anledning til ad lovgivningens vej at træffe foranstaltninger, der har til hensigt generelt at højne reklameniveauet i pressen.

Man har derfor fundet det hensigtsmæssigt at foretage en klassificering efter arten eller grovheden af de konstaterede overtrædelser af de gældende normer for reklamering. Til dette formål har man fundet en grupeinddeling udarbejdet af Svenska Reklambyrå Förbundet for egnet. Den er anvendt af forbundet ved en vurdering af annoncer, der ved den ovennævnte svenske undersøgelse blev betegnet som normstridige, og den er nærmere beskrevet i et skrift »205 ANNONCER«, der er udgivet af Svenska Reklam Förbundet i juni 1970.

Inddelingen omfatter tre grupper, der beskrives således:

- Gruppe 1: Annoncens normstridighed er nærmest af formel art og må antages at skyldes sjuskeri eller manglende kendskab til udenretlige normer (reklamekodeks), og forbrugers risiko for at blive vildledt må formodes at være ubetydelig.
- Gruppe 2: Annoncens formulering eller indhold indebærer en klar tilsidesættelse af de gældende regler om kodeks for god reklamepraksis, og den er egnet til at vildlede forbrugeren.
- Gruppe 3: Annoncens indhold eller formulering indebærer en overtrædelse af

gældende dansk lov eller er en grov tilsidesættelse af kodeks for god reklamepraksis, og den er klart egnet til at vildlede forbrugeren.

Ved afgørelsen af, til hvilken af de tre grupper en bestemt annonce skulle henføres, har udvalget lagt vægt på, at kodeks for god reklamepraksis kræver, at der stilles særlig høje krav til visse brancher eller salgformer, herunder f. eks. ved salg gennem postordreforretninger.

Som det fremgår af oversigten*, har undersøgelsen givet til resultat, at der af ialt 1277 annoncer har været 261, som på ét eller flere punkter har været i strid med konkurrenceloven eller med kodeks for god reklamepraksis. Omregnet i procent betyder det, at 20,4 % af samtlige bedømte annoncer har været normstridige. Inden for de 3 grupper fordeler antallet af normstridige annoncer sig således, at der har været 38, som er blevet henført under gruppe 1 (de mere formelle overtrædelser), 172 under gruppe 2 (klare overtrædelser) og 51 under gruppe 3 (grove overtrædelser). Udtrykt i procent er tallene for gruppe 1, 2 og 3 henholdsvis: 3,0, 13,5 og 4,0.

I forbindelse med en statistisk vurdering af det behandlede materiale ønsker udvalget at pege på, at det bør tages i betragtning, at der blandt de udvalgte annoncer findes et vist antal, der alene indeholder oplysninger om lukketid eller lignende, således at der ikke i realiteten har været tale om en bedømmelse af, om annoncen var i overensstemmelse med normerne eller ej. Endvidere må det fremhæves, at da de udvalgte aviser og blade alle er udkommet omkring samme tidspunkt, må der nødvendigvis være en del »gengangere« blandt de bedømte annoncer, og opgørelsen af det samlede antal annoncer til 1277 er således ikke ensbetydende med, at der er tale om lige så mange forskellige annoncer. Antallet af »gengangere« er dog ikke betydeligt.

I tilfælde, hvor bedømmelsesudvalget ikke mente at kunne træffe afgørelse alene på grundlag af annoncens tekst, har man rettet henvendelse til den pågældende annoncør og udbedt sig nærmere oplysninger. På en enkelt undtagelse nær har man modtaget svar på henvendelserne.

Bedømmelsesudvalget har ikke ment, at en egentlig vurdering af undersøgelsens resultat ligger inden for rammerne af den stillede opgave, men man finder det dog ønskeligt at

* Bladets navn	Samlet antal bedømte annoncer	Antal overtrædelser fordelt efter grupper			Samlet antal overtrædelser
		1.	2.	3	
Morgenposten Fyens Stiftstidende, 2. maj 1971	68	2	14	9	25
Fyens Stiftstidende, 6. maj 1971	82	1	12	1	14
Kolding Folkeblad	41		2		2
Berlingske Tidende 6. maj 1971	62	2	4	2	8
Politiken 2. maj 1971	40	1	5	5	11
Politiken, 6. maj 1971	55	1	4	1	6
Jyllands-Posten, 30. april 1971	40	1	2		3
Jyllands-Posten, 2. maj 1971	43		8	4	12
B. T. 6. maj 1971	69	1	9	3	13
Ekstra Bladet, 6. maj 1971	63	5	9	2	16
Vestkysten, 1. maj 1971	93	2	6	1	9
Nørrebro Avis, 6. maj 1971	80	4	7	2	13
Samvirke	27	2	6	2	10
Familie Journalen	84	5	15	8	28
Motor	62	4	18	1	23
Alt for Damerne	44	2	7	3	12
Bo Bedre	114	1	16		17
Søndags-B.T.	59	2	5		7
Eva	66	1	9	2	12
Billed Bladet	42		6	3	9
Det Bedste	43	1	8	2	11
Ialt.	1277	38	172	51	261
Normstridige i 0/0		3,0	13,5	4,0	20,4

fremdrage enkelte karakteristiske træk ved det undersøgte materiale:

1. En betydelig del af de annoncer, der er blevet anset for at være i strid med kodeks for god reklamepraksis, og som er blevet klassificeret under gruppe 2, er blevet bedømt således, enten fordi de har anvendt ordet »garanti« uden at oplyse de nærmere betingelser herfor, eller fordi de har givet udtryk for, at der forelå et tilbud om en gratis ydelse, uagtet den var betinget af et køb og således i virkeligheden omfattet af købesummen.
2. Annoncer indrykket af indre virksomheder har vist sig at være normstridige i et forholdsvis større antal end dem, der stammede fra store virksomheder, som organiserer landsomfattende reklamekampagner for mærkevarer.
3. Så vidt man har konstateret - uden at der dog er foretaget en statistisk opgørelse -

har antallet af normstridige annoncer været jævnt fordelt mellem brancherne, bortset fra annoncer fra autobranschen og reklamer med tilbud om produkter eller tjenesteydelser af et vist medicinsk anstrøg, som f. eks. midler for afmagring og tobaksafvænnig, og mod håraffald og lignende, hvor der er forekommet et relativt stort antal tilfælde, som indeholdt en overtrædelse af normerne.

4. Detailhandelens annoncer i forbindelse med udsalg eller særtilbud har bemærkelsesværdig hyppigt vist sig at være i strid med kodeks på grund af reklamens opsætning med en misvisende angivelse af prisen, særlig ved anvendelse af typer af forskellig størrelse og farve, således at helhedsindtrykket af disse annoncer virkede vildledende.

Det bør sluttelig fremhæves, at den her gennemførte undersøgelse ikke umiddelbart kan sammenholdes med den ovennævnte svenske undersøgelse, idet denne som grundlag for bedømmelsen foruden den internationale kodeks

har anvendt Näringslivets Opinionsnämnds afgørelser, og dette nævn benytter som grundlag for sine udtalelser ikke alene svensk lovgivning og reklamekodeks, men også mere ubestemte retskilder som forholdets natur.

Udvalget har kun beskæftiget sig med annoncer i den periodiske presse og ikke med andre former for markedsføringsproblemer.

Samtlige afgørelser i bedømmelsesudvalget er truffet ved enstemmighed.

Århus, den 27. marts 1972.

Ehrenreich.

Benedicte Federspiel. Harry Larsen.

Bekendtgørelse af lov om uretmæssig konkurrence og varebetegnelse.

(Lovbekendtgørelse nr. 145 af 1. maj 1959

som ændret senest ved lov nr. 506 af 29. november 1972),

§ 1. Den, der sælger eller til salg udbyder varer, må ikke på disse, deres etiketter eller indpakning, ej heller ved skiltning eller på regninger, fakturaer eller andre forretningsdokumenter have anbragt urigtige eller vildledende angivelser til påvirkning af efterspørgselen, såsom betegnelser, der

- 1) indeholder en urigtig angivelse i henseende til varens frembringelsessted (eller -land), art, tilvirkningsmåde, stof, sammensætning, beskaffenhed, egenskaber, virkninger eller prisforhold, eller som dog er egnede til at bibringe en fejlagtig antagelse i de nævnte henseender, eller
- 2) er egnede til at bibringe køberne den anskuelse, at samtlige de i forretningen førte forskellige varesorter hidrører fra samme frembringelsessted (eller -land) eller har samme tilvirkningsmåde, uagtet dette kun delvis er tilfældet, eller
- 3) urigtig angiver, at varerne er blevet udmærket ved udstillinger, er blevet prøvet af eller har fået anbefalinger fra offentlige myndigheder eller er eller har været patentbeskyttet. Såfremt patentering eller lignende måtte bortfalde, skal angivelsen dog kunne beholdes på den varemængde, den i forvejen er anbragt på.

Overtrædelser heraf straffes med bøder fra 50 kr. Straffen kan dog under skærpende omstændigheder, navnlig i hyppigere gentagelsestilfælde, stige indtil hæfte i 6 måneder.

Domfældte skal derhos, for så vidt de ulovligt betegnede varer endnu er i hans besiddelse eller i øvrigt står til hans rådighed, ved dommen tilpligtes at rette denne betegnelse eller, hvis varerne ikke er forfærdiget her i landet, da, for så vidt han foretrækker dette, at udføre dem af landet.

§ 2. Udbredes de i § 1 omhandlede urigtige eller vildledende angivelser ved bekendtgørelser i pressen, ved løbesedler eller ved skiltning af særlig iøjnefaldende art, betragtes dette som en skærpende omstændighed.

§ 3. På betegnelser, som er egnede til at bibringe en fejlagtig antagelse i henseende til varens frembringelsessted, kommer de foranførte straffebestemmelser ikke til anvendelse, når den pågældende betegnelse efter almindelig opfattelse eller efter skik og brug i handelen er gået over til at angive varens art og tilvirkningsmåde eller lignende og ikke frembringelsesstedet.

Ved kongelig anordning skal det dog, hvor almene hensyn gør det ønskeligt, kunne fastsættes, at visse betegnelser er undtaget fra denne regel. Overtrædelse af en sådan anordning anses med den i § 1, jfr. § 2, foreskrevne straf.

Betegnelser, der består i angivelse af mønt, mål eller vægt, betragtes ikke som en angivelse af varens frembringelsessted. At der til en varebetegnelse er brugt et andet sprog end det lands, hvori varen er frembragt, eller hvorfra den er indført, er ikke i og for sig at anse for urigtig varebetegnelse, men afgørelsen heraf beror tillige på varebetegnelsens form og indhold.

En betegnelse, som i og for sig måtte anses for en urigtig angivelse af en vares frembringelsessted, skal ikke anses som sådan, når der ved en tydelig og holdbar tilføjelse er givet oplysning om varens virkelige frembringelsessted.

§ 4. Enhver uhjemlet brug her i landet af det ved Genevekonventionen af 12. august 1949 art. 53 (jfr. bekendtgørelse nr.

26 af 26. juli 1951) vedtagne og som emblem og kendingsmærke for hærens sundheds-tjeneste fastsatte mærke, det såkaldte „Røde Kors“, er forbudt. Samme forbud gælder såvel efterligninger heraf, der f. eks. gennem farvernes ombygning (hvidt kors på rød bund) eller på anden måde er egnet til at fremkalde forveksling, som også betegnelsen „Røde Kors“, „Genfer Kors“ eller lignende til mærket svarende betegnelse eller benævnelse.

Ligeledes er enhver uhjemlet brug her i landet af De Forenede Nationers navn, emblem, segl eller lignende kendetegn forbudt. Samme forbud gælder forkortelser af navnet, såsom F.N. eller lignende, samt efterligninger, der er egnet til at fremkalde forveksling med De Forenede Nationers navn, segl eller emblem, hvis udseende fremgår af vedføjede bilag.

De i stk. 2 omhandlede bestemmelser finder tillige anvendelse på navne, emblemer, segl og lignende kendetegn, herunder forkortelser, som anvendes af De Forenede Nationers hoved- og hjælpeorganer, af de til De Forenede Nationer knyttede særlige institutioner eller af andre mellemstatlige organisationer.

Overtrædelse af disse bestemmelser straffes med bøder.

Med samme straf anses:

1) den, der ved skiltning eller på anden måde i omsætningen benytter danske eller udenlandske statsvåben, når sådan benyttelse ikke er hjemlet ved særlig tilladelse; det samme gælder danske kommunevåben og -segl, som er godkendt ved indenrigsministerens foranstaltning og i henhold til derom af handelsministeren efter forhandling med indenrigsministeren fastsatte regler er anmeldt for patent- og varemærkedirektoratet.

2) den, der sælger eller til salg udbyder varer af udenlandsk oprindelse, på hvilke eller på hvis etikette eller indpakning er anbragt gengivelse af eller betegnelse for det danske flag og andre nationale kendetegn og mindesmærker, eller uden hjemmel er anbragt gengivelse af eller betegnelse for det danske statsvåben eller portræt af kongen eller medlemmer af den kongelige familie.

§ 5. Sæsonudsalg kan finde sted enten to gange om året, varende højst en måned hver gang, eller én gang om året, varende højst to måneder. De kan kun afholdes i månederne januar-februar og i tidsrummet 15. juli til 15. september.

Ud over de i denne paragrafs 1. stykke nævnte udsalg kan udsalg kun afholdes på grund af:

- 1) Forretningens fuldstændige ophør — være sig som følge af konkurs, likvidation, dødsfald eller andre årsager.
- 2) Forretningsovertagelse, for så vidt ophørsudsalg ikke forud er afholdt.
- 3) Flytning.
- 4) Ombygning, for så vidt den medfører så indskrænkede lokaleforhold, at ombygningen kan sidestilles med flytning.
- 5) Realisation af beskadigede varer; sådanne varer skal under udsalget holdes adskilt fra forretningens øvrige varer og være særskilt mærkede.
- 6) Realisation af varer afkøbt et konkurs-, likvidations- eller dødsbo. Udsalg i denne anledning må dog ikke finde sted, hvis boet allerede selv har holdt ophørsudsalg, ligesom der kun må afholdes ét udsalg til realisation af varer afkøbt samme bo. Udsalget må ikke omfatte andre varer end de fra boet hidrørende.

De i denne paragrafs 2. stykke nævnte udsalg, der ikke må vare over 3 måneder kan først påbegyndes 8 dage efter, at der til den stedlige politiovrighed er foretaget anmeldelse om udsalget med angivelse af dettes begyndelse og varighed.

I forbindelse med anmeldelsen skal der indsendes en på tro og love afgivet, specificeret fortegnelse over de af udsalget omfattede varer med erklæring om, at alle disse varer allerede er fast erhvervet og findes på udsalgstedet på det tidspunkt, da anmeldelsen finder sted. Den her nævnte fortegnelse skal være til eftersyn for sådanne stedlige handels-, industri- eller håndværkerforeningers bestyrelser eller bemyndigede tillidsmænd, som af øvrigheden anses for at være interesserede i eftersynet. Udsalgene må ikke omfatte andre varer end de i fortegnelserne opgivne.

§ 6. Fra de i § 5, 2.-4. stykke, fastsatte regler kan der af politiovrighederne tilstås

undtagelser efter indstilling af de stedlige **handels-,** industri eller **handværkerforeningers bestyrelser.** Varigheden af udsalg på grund af forretningens ophør kan dog i intet **fald** udstrækkes ud over et år.

§ 7. Ved auktioner, hvor **salgsgenstandene** angives helt eller delvis at hidrøre fra navngivne boer eller personer, skal det for disse genstandes vedkommende i katalogerne for hvert enkelt auktionsnummer bestemte opgives, fra hvilket bo eller hvilken person genstandene hidrører. I bekendtgørelsen skal det udtrykkelig fremhæves, hvis der ved auktionen også sælges genstande, som ikke hidrører fra de særlig navngivne boer eller personer.

Det skal i enhver auktionsbekendtgørelse angives, om salgsgenstandene sælges for auktionsrekvivrentens eller for anden mands regning.

§ 8. Overtrædelse af de i §§ 5-7 indeholdte bestemmelser straffes med bøder.

§ 9. Det er enhver forbudt i erhvervsøjemed at benytte et navn, firma, forretningskendetegn eller lignende, der ikke tilkommer ham, såvel som at benytte en ham rettelig tilkommende betegnelse på en måde, der er egnet til at hidføre forvekslinger med en af anden erhvervsvirksomhed retmæssig ført betegnelse.

Forsætlig overtrædelse heraf straffes med bøder.

§ 10. Den, der i konkurrenceøjemed om en andens erhvervsvirksomhed fremsætter eller udbreder urigtige meddelelser, egnede til at skade virksomheden, hvad enten disse angår dennes indehaver, dens varer eller dens øvrige forhold, straffes med bøder, under skærpende omstændigheder med hæfte indtil 6 måneder.

§ 11. Den, der er i tjeneste- eller samarbejdsforhold til en virksomhed eller udfører et hverv for denne, må ikke på utilbørlig måde skaffe sig eller forsøge at skaffe sig kendskab til eller rådighed over virksomhedens erhvervshemmeligheder.

Er den pågældende kommet til kendskab om, eller har han fået rådighed over virksomhedens erhvervshemmeligheder

på retmæssig måde, må han ikke ubeføjet viderebringe eller benytte sådanne hemmeligheder. Forbuddet vedvarer i 3 år efter tjenesteforholdets, samarbejdsforholdets eller hvervets ophør.

Den, der i anledning af udførelsen af arbejde eller i øvrigt i erhvervsøjemed er blevet betroet tekniske tegninger, beskrivelser, opskrifter, modeller eller lignende, må ikke ubeføjet benytte sådant materiale eller sætte andre i stand hertil.

Erhvervsdrivende må ikke benytte en erhvervshemmelighed, såfremt kendskab til eller rådighed over den er opnået i strid med de ovenfor nævnte bestemmelser.

Overtrædelse af stk. 1-4 straffes med bøde, hæfte eller fængsel indtil 2 år.

§ 12. Ved salg eller **arbejdsydelse** til forbruger er tilgift, eller hvad der må sidestilles hermed, forbudt, medmindre tilgiften er af ganske ubetydelig værdi. Dette gælder, hvad enten tilgiften er af samme eller anden art end hovedydelsen. Reklamering med tilgift er ligeledes forbudt.

Sådan virksomhed, der omfatter formidling af rabatydelser til forbrugere i form af rabat- eller sparemærker, afstempling i bøger eller lignende til senere indløsning, kan kun finde sted, for så vidt handelsministeren efter forhandling med de interesserede erhvervsorganisationer tillader dette, og under iagttagelse af de vilkår, der fastsættes i vedkommende tilladelse.

Overtrædelse af bestemmelserne i denne paragraf straffes med bøder.

§ 13. Det er forbudt her i landet at sælge eller falbyde varer efter såkaldte kupon-systemer (snebold-, bon-, anvisnings- eller lignende systemer), hvorved erhvervelse af visse varer eller krav på bestemte ydelser af erhvervsmæssig karakter gøres afhængig af, at et bestemt antal kuponer („anvisninger“, „slutsedler“, „bons“ eller lignende) købes.

Overtrædelse heraf straffes med bøder. Med samme straf anses den, der forsætlig medvirker ved afhændelse eller falbydelse af varer på den heromhandlede måde.

§ 14.

(ikke længere gældende)

§ 15. I erhvervsøjemed foretagne handlinger, der, selv om de ikke omfattes af lovens øvrige bestemmelser, strider mod redelig forretningsskik, medfører erstatningsansvar og kan ved dom forbydes.

Retssager angående overtrædelse af bestemmelserne i nærværende paragrafs 1. stykke kan anlægges af de i § 17 omhandlede foreninger og sammenslutninger og af den forurettede, når en af de pågældende foreninger eller sammenslutninger har meddelt sin tilslutning til, at retssagen anlægges af denne.

§ 16. Handelsministeren kan efter forhandling med hovedorganisationerne for dansk erhvervsliv og forbrugerorganisationerne fastsætte bestemmelser om, at bestemte varer i detailsalg (salg til forbruger) kun må sælges eller udbydes til salg i foreskrevne enheder i henseende til tal, mål eller vægt eller med en på varen eller dens indpakning anbragt angivelse af tal, mål eller vægt, ligesom også fastsætte, at bestemte varer i detailsalg (salg til forbruger) kun må sælges eller udbydes til salg med angivelse af, om varen er dansk eller udenlandsk, eller af dens frembringelses- eller oprindelsessted. Handelsministeren kan nærmere fastsætte, på hvilken måde de pågældende angivelser skal anbringes, samt hvad der i hvert enkelt tilfælde skal forstås ved varens frembringelses- eller oprindelsessted.

Handelsministeren kan efter forhandling med hovedorganisationerne for dansk erhvervsliv og forbrugerorganisationerne fastsætte bestemmelser om:

- 1) at bestemte varebetegnelser eller symboler er forbeholdt varer, der opfylder visse nærmere angivne betingelser, og
- 2) at bestemte varer kun må sælges eller udbydes til salg, såfremt varerne eller deres indpakning på nærmere af ministeren foreskrevne måde er forsynet med oplysning om varens indhold og sammensætning, holdbarhed, behandlingsmåde og egenskaber i øvrigt.

I forskrifter, der udstedes i medfør af stk. 1 og 2, kan der fastsættes straf af bøde for overtrædelse af bestemmelser i forskrifterne.

§ 17. **Strafforfølgning foretages af det offentlige for overtrædelse af lovens §§ 3, 4 og 13 og af forskrifter, der udstedes i medfør af § 16.** For overtrædelse af lovens § 1, jfr. § 2, §§ 5-7, jfr. § 8, § 12 og § 14 kan forfølgning begæres af sådanne foreninger eller sammenslutninger, som handelsministeren dertil måtte bemyndige; dog kan overtrædelse af bestemmelserne i § 1, jfr. § 2, for så vidt angår levned- og nydelsesmidler, altid påtales af det offentlige. De således bemyndigede foreninger og sammenslutninger er også beføjede til samtidig med anmeldelsen om den formentlig begåede lovovertrædelse at foranledige forbud nedlagt mod overtrædelsen. Sådant forbud forfølges efter lovgivningens almindelige regler.

Overtrædelse af lovens §§ 9, 10 og 11 forfølges efter anmodning af den forurettede, dog at anmodningen ved overtrædelse af §§ 9 og 10 skal være tiltrådt af en af de foreninger og sammenslutninger, som er nævnt i stk. 1. Er overtrædelsen begået af et aktieselskab, andelsselskab eller lignende, kan der pålægges selskabet som sådant bødeansvar.

Under den rejste **strafforfølgningssag** kan der efter påstand af den forurettede tilken- des denne erstatning.

Under strafforfølgningssagen er domstolen beføjet **til**, når nogen enkelt person eller forretning må antages at have lidt skade uanset at bevis for skadens omfang ikke kan føres, på den skadelidtes begæring at tilkende denne erstatning af indtil 1.000 kr.

Krav på aftalte bøder kan ligeledes gøres gældende under strafforfølgningssagen. Den aftalte bøde er da at anse for erstatning.

Strafforfølgningssagerne behandles som politisager, i København af Sø- og Handelsretten.

§ 18. De i nærværende lov indeholdte straffebestemmelser kommer alene til anvendelse, for så vidt ikke strengere straf efter andre bestemmelser er foreskrevet.

Forslag

til

Konkurrencelov.

Fremsat den 7. marts 1968 af handelsministeren.

Generalklausul.

§ 1. I erhvervsvirksomhed må ikke foretages handlinger, der strider mod god **forretningsskik**.

Vildledende reklame m. v.

§ 2. Erhvervsdrivende må ikke anvende urigtige eller vildledende angivelser, der er egnet til at påvirke efterspørgselen efter varer eller **arbejds-** og tjenesteydelser, eller som på anden måde er egnet til at fremme eller skade **nogens** erhvervsvirksomhed.

Stk. 2. Reglen i stk. 1 gælder også angivelser, der på grund af deres form, eller fordi de angår uvedkommende forhold, er utilbørlige over for andre erhvervsdrivende.

Stk. 3. Bestemmelserne i stk. 1 og stk. 2 finder tillige anvendelse på personer, der er ansat hos en erhvervsdrivende, samt på foreninger og sammenslutninger, der varetager erhvervsdrivendes eller forbrugeres interesser.

Erhvervshemmeligheder.

§ 3. Det er forbudt på utilbørlig **måde** at skaffe sig eller forsøge at skaffe sig kendskab til eller rådighed over erhvervshemmeligheder.

Stk. 2. Den, der i et tjeneste- eller samarbejdsforhold eller under udførelsen af et hverv er kommet til kendskab om eller har fået rådighed over erhvervshemmeligheder, må ikke ubeføjet viderebringe eller **benytte** sådanne hemmeligheder.

Stk. 3. Erhvervsdrivende må ikke benytte en erhvervshemmelighed, såfremt kendskab

til eller rådighed over den er opnået i strid med bestemmelserne i stk. 1 eller stk. 2.

Tekniske tegninger m. v.

§ 4. Den, der i anledning af udførelsen af arbejde eller i øvrigt i erhvervsøjemed er blevet betroet tekniske tegninger, beskrivelser, opskrifter, modeller eller lignende, må ikke ubeføjet benytte sådant materiale eller sætte andre i stand hertil.

Stk. 2. Bestemmelsen i § 3, stk. 3, finder tilsvarende anvendelse.

Reklamebortlodning.

§ 5. Erhvervsdrivende må ikke foretage fordeling af gevinster ved lodtrækning eller anden lignende foranstaltning, såfremt det er en betingelse for deltagelse, at der mod betaling aftages en vare eller en **arbejds-** og tjenesteydelse.

Stk. 2. Det er dog tilladt udgiveren af et periodisk skrift at foranstalte lodtrækning til fordeling af gevinster i forbindelse **med** løsning af præmiekonkurrencer.

Rabatmærker.

§ 6. Såfremt erhvervsdrivende ved afsætning af varer eller udførelse af arbejds- og tjenesteydelser giver rabat eller anden ydelse i form af mærker, kuponer og lignende til senere indløsning, skal mærkerne på tydelig måde være forsynet med udstederens navn eller firma og med angivelse af en værdi i dansk mønt. Udstederen skal på begæring indløse mærkerne kontant her i landet til den pålydende værdi, når begæringen **omfatter** mær-

ker til et beløb, hvis størrelse fastsættes af handelsministeren.

Forretningskendetegn m. v.

§ 7. Erhvervsdrivende må ikke benytte forretningskendetegn eller lignende, der ikke tilkommer dem, eller benytte egne kendetegn på en måde, der er egnet til at fremkalde forveksling med andres.

Stk. 2. Varer af udenlandsk oprindelse må ikke sælges eller udbydes til salg med en på varen eller dens indpakning anbragt gengivelse af eller betegnelse for det danske flag eller andre nationale kendetegn eller mindesmærker. Det samme gælder varer af udenlandsk oprindelse, på hvilke eller på hvis indpakning der uhjemlet er anbragt portræt af kongen eller den kongelige familie.

Stk. 3. Efter indhentet erklæring fra vedkommende hovedorganisationer for erhverv og forbrugere kan handelsministeren fastsætte begrænsninger i adgangen til køb og salg samt benyttelse af sådanne emballagegenstande eller dele heraf, der på nærmere foreskreven måde enten er mærket med nogen her i landet hjemmehørende virksomheds navn eller forretningskendetegn eller er mærket som bestemt alene til emballage for varer af en bestemt art. Handelsministeren kan på tilsvarende måde forbyde, at sådanne genstande forsætligt tilintetgøres eller beskædiges.

Straf.

§ 8. Overtrædelse af bestemmelserne i denne lovs §§ 2-6 og § 7, stk. 2, og af de i medfør af lovens § 7, stk. 3, givne forskrifter samt forsætlig overtrædelse af lovens § 7, stk. 1, straffes, for så vidt strengere straf ikke er forskyldt efter anden lovgivning, med bøde.

Stk. 2. Er overtrædelsen begået af et aktieselskab, andelsselskab eller lignende, kan der pålægges virksomheden som sådan bødeansvar.

Stk. 3. Overtrædelse af lovens § 3, stk. 2, begået mere end 1 år efter tjeneste- eller samarbejdsforholdets ophør, eller 1 år efter at udførelsen af et hverv er ophørt, straffes ikke.

Sagsanlæg.

§ 9. Handelsministeren kan bemyndige foreninger og sammenslutninger til at an-

lægge sager, hvorunder der nedlægges påstand om, at en handling kendes ulovlig i henhold til § 1, samt til at indtræde i sådanne sager til støtte for en af parterne, jfr. retsplejelovens § 252, selvom foreningen eller sammenslutningen ikke ville være berettiget hertil efter almindelige regler.

Erstatning.

§ 10. Når det antages, at en person eller erhvervsvirksomhed har lidt skade ved en overtrædelse af loven, men bevis for skadens omfang ikke kan føres, kan der tilkendes den skadelidte en erstatning på indtil 10.000 kr.

Påtale.

§ 11. Overtrædelse af lovens § 3, § 4 og § 7, stk. 1, samt af de i medfør af lovens § 7, stk. 3, udfærdigede forskrifter er undergivet privat påtale.

Stk. 2. Overtrædelse af lovens §§ 2, 5, 6 og 7, stk. 2 er undergivet offentlig påtale. Overtrædelse af lovens § 2, der består i skadelig omtale af en anden erhvervsdrivende eller af forhold, der særlig angår ham, er dog undergivet privat påtale.

Stk. 3. Offentlig påtale af overtrædelser af loven sker inden for det i retsplejelovens § 9, stk. 2, nævnte område ved sø- og handelsretten i København, såfremt fagkundskab til handelsforhold skønnes at være af betydning for sagens behandling.

Ikrafttrædelse m. v.

§ 12. Loven træder i kraft den 1. januar 1969. Lovens § 5 træder dog først i kraft den 1. juli 1969, medens handelsministeren fastsætter tidspunktet for ikrafttrædelsen af lovens § 6.

Stk. 2. Lov om uretmæssig konkurrence og varebetegnelse, jfr. lovbekendtgørelse nr. 145 af 1. maj 1959, og lov nr. 165 af 13. april 1938 om tillæg til lov om uretmæssig konkurrence og varebetegnelse ophæves. De i medfør af den hidtil gældende lovgivning udfærdigede forskrifter forbliver dog i kraft indtil videre.

Stk. 3. Loven gælder ikke for Færøerne, men kan ved kgl. anordning sættes i kraft for denne landsdel med de afvigelser, som de særlige færøske forhold tilsiger.

Svensk lag nr. 412

om otillbörlig marknadsföring af 29. juni 1970

1§

Företager näringsidkare vid marknadsföring av vara eller tjänst **reklam-**åtgärd eller annan handling, som genom att strida mot god affärssed eller på annat sätt är otillbörlig mot konsumenter eller näringsidkare, kan marknadsrådet meddela honom förbud att fortsätta därmed eller att företaga annan liknande handling. Förbud skall förenas med vite, om ej detta av särskilda skäl är obehövt.

Förbud kan meddelas även anställd hos näringsidkare och annan som handlar på näringsidkares vägnar samt var och en som i övrigt väsentligt bidragit till handlingen.

2§

Näringsidkare som vid marknadsföring av vara eller tjänst uppsåtligt använder vilseledande framställning, vilken avser hans egen eller annans näringsverksamhet och är ägnad att påverka efterfrågan på varan eller tjänsten, dömes till böter eller fängelse i högst ett år.

Första stycket äger motsvarande tillämpning på anställd hos näringsidkare och annan som handlar på näringsidkares vägnar.

3 §

Näringsidkare som erbjuder konsument att mot märke eller annat bevis, vilket utlämnas vid försäljning av vara eller tjänst, erhålla annat än pengar dömes till böter eller fängelse i högst ett år. Detta gäller dock ej om beviset ger rätt endast till översyn, reparation eller liknande med avseende på det sålda.

4§

Näringsidkare som i annat fall än som avses i 3 § till konsument bjuder ut två eller flera varor för ett gemensamt pris eller erbjuder konsument att vid köp av vara förvärva även annan vara utan ersättning eller mot särskilt lågt pris dömes, om varorna uppenbart saknar naturligt samband och förfarandet försvårar för konsumenten att bedöma erbjudandets värde, till böter eller fängelse i högst ett år. Vad som sägs här om vara gäller även **tjänst.**

5§

Den som överträtt vitesförbud **dömes** ej till ansvar enligt denna lag för gärning som omfattas av förbudet.

I ringa fall dömes ej till straff för gärning som avses i 2, 3 eller 4 §.

6§

Fråga om förbud enligt 1 § upptages efter ansökan. Sådan ansökan göres av konsumentombudsmannen. Beslutar denne för visst fall att ej göra ansökan, får ansökan göras av näringsidkare som beröres av handlingen eller av sammanslutning av näringsidkare, konsumenter eller löntagare.

7§

Beslut i fråga om förbud enligt denna lag utgör ej hinder att samma fråga prövas på nytt, när ändrade förhållanden eller annat särskilt skäl föranleder det.

8§

Om särskilda skäl föranleder det, kan förbud meddelas även för tiden till dess slutligt beslut föreligger.

9§

Fråga om förbud enligt 1 § får i fall som ej är av större vikt prövas av konsumentombudsmannen genom förbuds föreläggande.

Förbuds föreläggande innebär att den som antages ha företagit handling, som avses i 1 §, till godkännande omedelbart eller inom viss tid förelägges förbud vid vite att fortsätta därmed eller företaga annan liknande handling.

Har föreläggande godkänts, gäller det som förbud som meddelats av marknadsrådet enligt 1 §. Godkännande som sker sedan den i föreläggandet utsetta tiden har gått till ända är dock utan verkan.

Närmare bestämmelser om förbuds föreläggande meddelas av Konungen.

10§

Talan om utdömande av vite föres vid allmän domstol av åklagare. Sådan talan får väckas endast efter anmälan av konsumentombudsmannen eller av annan som hos marknadsrådet ansökt om förbudet.

Allmänt åtal för brott mot denna lag får väckas endast efter anmälan eller medgivande av konsumentombudsmannen.

11§

Vid överträdelse av vitesförbud eller av föreskrift i 2—4 §§ kan domstol efter vad som är skäligt förordna, att vilseledande framställning som finns på vara, förpackning, reklamtryck, affärshandling eller dylikt skall utplånas eller ändras så att den icke längre är vilseledande. Kan detta syfte ej uppnås på annat sätt, kan domstolen förordna att egendomen skall förstöras.

Egendom som avses i första stycket får tagas i beslag i avvaktan på förordnande som sägs där. Därvid gäller i tillämpliga delar föreskrifterna om beslag i brottmål.

Första och andra styckena äger motsvarande tillämpning på erbjudande som avses i 3 §.

12§

Den som bryter mot förbud eller gör sig skyldig till brott mot denna lag skall ersätta skada som därigenom uppkommer för konkurrerande näringsidkare.

Rätt till ersättning för skada är förlorad, om talan ej väckes inom fem år från det skadan uppkom.

13 §

Konungen kan med avseende på främmande siat förordna att följande bestämmelser skall gälla.

Beträffande vara som är försedd med oriktig eller vilseledande **ursprungs-**beteckning, genom vilken varan direkt eller indirekt anges vara frambragt eller tillverkad i den främmande staten eller på någon inom denna belägen ort, får domstol föreskriva åtgärd enligt 11 § även i andra fall än som avses där. Detta gäller dock ej om beteckningen enligt handelsbruk endast tjänar att utmärka varans art eller om den åtföljes av uppgift som tydligt anger att varan ej frambragts eller tillverkats i den angivna staten eller på den angivna orten.

Ansökan om åtgärd enligt andra stycket får göras av åklagare eller, om denne beslutat att ej göra ansökan, av någon som driver rörelse med vara av samma slag som den vara ansökningen avser.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1971.

Svensk lag nr. 417
om marknadsråd m. m. af 29. juni 1970.

Inledande bestämmelser

1§

Marknadsrådet handlägger ärenden enligt lagen (1953:603) om motverkande i vissa fall av konkurrensbegränsning inom näringslivet och lagen (1970: 412) om otillbörlig marknadsföring.

2§

Mot marknadsrådets beslut i ärende som avses i 1 § får talan ej föras. Detsamma gäller rådets beslut i övrigt enligt denna lag.

Marknadsrådets sammansättning m. m.

3§

Marknadsrådet består av ordförande och vice ordförande samt åtta andra ledamöter, av vilka två är särskilda ledamöter, en för ärenden om konkurrensbegränsning och en för ärenden om otillbörlig marknadsföring.

4§

Ordföranden och vice ordföranden skall vara lagkunniga och erfarna i domarvärv. Ledamoten för ärenden om konkurrensbegränsning skall ha särskild insikt i näringslivets förhållanden och ledamoten för ärenden om otillbörlig marknadsföring särskild insikt i konsumentfrågor. Ordföranden, vice ordföranden och de särskilda ledamöterna får ej utses bland personer som kan anses företräda företagarintressen eller konsument- och löntagarintressen.

För vice ordföranden och var och en av de särskilda ledamöterna finns en eller flera ersättare. Bestämmelserna om vice ordförande och särskild ledamot gäller även ersättare.

5§

Av övriga ledamöter utses tre bland företrädare för företagarintressen och tre bland företrädare för konsument- och löntagarintressen.

För ledamot som avses i första stycket finns en eller flera ersättare. Bestämmelserna om ledamot gäller även ersättare.

6§

Konungen utser ordförande, vice ordförande, övriga ledamöter och ersättare i marknadsrådet. Ledamot och ersättare utses för viss tid.

7§

Ledamot och ersättare i marknadsrådet skall vara myndig svensk medborgare.

Innan ledamot eller ersättare börjar tjänstgöra i rådet, skall han ha avlagt domared.

8§

Bestämmelserna i 4 kap. rättegångsbalken om jäv mot domare äger motsvarande tillämpning på ledamot i marknadsrådet.

9§

Marknadsrådet är beslutfört, när ordföranden och fyra andra ledamöter är närvarande. I beslut skall lika antal ledamöter som företräder företagarens intressen samt konsument- och löntagarens intressen delta.

Av de särskilda ledamöterna deltar vid handläggning av ärende om konkurrensbegränsning endast den som utsetts för sådana ärenden och vid handläggning av ärende om otillbörlig marknadsföring endast den som utsetts för sådana ärenden.

Ordföranden kan ensam på rådets vägnar företaga förberedande åtgärd och pröva fråga om avskrivning av ärende.

10§

Som marknadsrådets beslut gäller den mening varom de flesta ledamöter förenar sig eller, vid lika röstetal, den mening som ordföranden biträder.

Näringsfrihetsombudsman och konsumentombudsman

11 §

För konkurrensbegränsningsfrågor finns en **näringsfrihetsombudsman** och för frågor om otillbörlig marknadsföring en konsumentombudsman.

Ombudsman utses av Konungen för viss tid och skall vara lagkunnig.

Förfarandet i konkurrensbegränsningsärenden

12 §

Särskilda bestämmelser om förfarandet i konkurrensbegränsningsärenden finns i lagen (1953: 603) om motverkande i vissa fall av konkurrensbegränsning inom näringslivet.

Förfarandet i ärenden om otillbörlig marknadsföring

13 §

Ansökan om förbud enligt 1 § lagen (1970: 412) om otillbörlig marknadsföring göres skriftligen. Av ansökningsen skall framgå de skäl på vilka ansökningsen grundas och den utredning sökanden åberopar.

14 §

Sökanden och hans motpart skall beredas tillfälle att vid sammanträde inför marknadsrådet lägga fram sina synpunkter och förelagga den utredning de vill åberopa. Till sådant sammanträde skall konsumentombudsmanen kallas, även om han ej är sökande.

Före sammanträde kan muntlig eller skriftlig förberedelse äga rum i den utsträckning rådet bestämmer.

15 §

Ärende får avgöras utan sammanträde enligt 14 § första stycket, om tillfredsställande utredning föreligger och part ej begär sammanträde. Ansökan som uppenbart ej förtjänar avseende får avslås utan sådant sammanträde.

Fråga om förbud enligt 8 § lagen (1970:412) om otillbörlig marknadsföring kan prövas utan sammanträde enligt 14 § första stycket. Sådant förbud får dock ej meddelas utan att den som förbudet avser fått tillfälle att yttra sig i frågan, såvida det icke finns anledning antaga att han avvikit eller eljest håller sig undan.

Allmänna bestämmelser om förfarandet

16 §

Bestämmelserna i 5 kap. rättegångsbalken om offentlighet vid domstol äger motsvarande tillämpning vid marknadsrådet.

Utöver vad som följer av första stycket kan rådet förordna att sammanträde för handläggning av konkurrensbegränsningsärenden skall hållas inom stängda dörrar, om det kan antagas att förhandlingsarbetet i ärendet skulle försvåras till följd av offentligheten.

17 §

Vid marknadsrådets sammanträden föres protokoll.

18 §

Marknadsrådet kan vid vite förelägga part eller annan, som kan antagas ha upplysning att lämna som är av betydelse i ärendet, att inställa sig personligen inför rådet.

Part kan även föreläggas vid vite att tillhandahålla rådet handelsböcker, korrespondens och övriga handlingar som kan ha betydelse i ärendet. Detta innebär dock ej skyldighet att röja yrkeshemlighet av teknisk natur.

Den som ej är part och som efter kallelse av marknadsrådet inställt sig inför rådet har rätt till ersättning enligt vad i rättegångsbalken är föreskrivet om ersättning till vittne eller sakkunnig. I ärende vari ombudsman för talan tillämpas bestämmelserna för mål om allmänt åtal och i annat ärende bestämmelserna för mål vari förlikning är tillåten. Skall ersättningen utges av parterna en för båda och båda för en, skall rådet slutligt fördela kostnaden mellan dem med hälften å vardera.

19 §

I marknadsrådets beslut varigenom ärende avgöres anges de skäl på vilka beslutet grundas. Beslutet sändes till parterna samma dag som det meddelas.

20 §

Skall inlaga, kallelse, föreläggande, beslut eller annan handling tillställas part eller annan, sker det genom delgivning.

Delgivning av beslut, som innefattar vitesföreläggande enligt lagen (1953:603) om motverkande i vissa fall av konkurrensbegränsning inom näringslivet eller lagen (1970:412) om otillbörlig marknadsföring, får, ej ske enligt 12 § delgivningslagen (1970:428), med mindre anledning förekommer att den sökte avvikit eller eljest håller sig undan.

Övriga bestämmelser

21 §

Den som obehörigen yppar vad som enligt marknadsrådets beslut icke får uppenbaras, dömes till böter eller fängelse i högst ett år, om ej gärningen är belagd med straff i brottsbalken.

22 §

Fråga om utdömande av vite enligt 18 § prövas av marknadsrådet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1971.

Norsk lov nr. 47

af 16. juni 1972 om kontroll med markedsføring.

Kapittel I. Kontroll med markedsføring.

§ 1. Alminnelig bestemmelse.

I næringsvirksomhet må det ikke foretas handling som strider mot god **forretningsskikk** næringsdrivende imellom eller er urimelig i forhold til forbrukere.

§ 2. Villedende forretningsmetoder.

Det er forbudt i næringsvirksomhet å anvende uriktig eller av annen grunn villedende framstilling som er egnet til å påvirke etterspørselen etter eller tilbudet av varer, tjenester eller andre ytelser.

Det samme gjelder enhver annen framgangsmåte som kan ha slik betydning for etterspørsel eller tilbud, såframt den gjennom sin utforming eller på grunn av omstendigheter ellers er egnet til å villedende forbrukere.

Som villedende anses bruk av ordet garanti eller tilsvarende uttrykk ved omsetning av varer og tjenester dersom denne enten ikke gir mottakeren rettigheter i tillegg til eller dersom denne innskrenker de rettigheter han ville ha hatt uten garantien m. v.

Kunngjøring eller andre meddelelser om utsalg, realisasjon, eller annen form for salg i detaljhandelen til nedsatte priser må bare anvendes når prisene på de tilbudte varer virkelig er nedsatt.

§ 3. Utilstrekkelig veiledning m. v.

Det er forbudt i næringsvirksomhet å anvende framstilling som er egnet til å påvirke etterspørselen etter eller tilbudet av varer, tjenester eller andre ytelser, når framstillingen ikke gir forsvarlig eller tilstrekkelig veiledning eller trekker inn uvedkommende forhold, og derfor må anses urimelig.

Det samme gjelder enhver annen framgangsmåte som kan ha slik betydning for etterspørsel eller tilbud, dersom den utnytter forbrukeres mangelfulle erfaring eller kunnskaper, og derfor må anses urimelig.

§ 4. Tilgift.

Det er forbudt i næringsvirksomhet å søke fremmet avsettriingen av en eller flere varer, tjenester eller andre ytelser (hovedytelsen) ved å by eller la by tilgift til forbruker.

Som tilgift anses enhver tilleggsytelse (vare, tjeneste eller annet) som er knyttet til avsetning av hovedytelsen, uten at det er naturlig sammenheng mellom ytelsene. En pengeytelse regnes likevel for tilgift bare når den mangler naturlig sammenheng med betalingen for hovedytelsen, eller når det blir brukt merker, kuponger eller liknende dokumenter som hovedsakelig har til oppgave å tjene som bevis for rett til pengeytelsen. Som tilgift anses det også om det reknes særlig lav pris for tilleggsytelsen.

Bestemmelsene i § 5 siste ledd gjelder tilsvarende.

§ 5. Utlodninger.

Det er forbudt i næringsvirksomhet å søke fremmet salget eller kjøpet av en eller flere varer, tjenester eller andre ytelser ved å sette i verk utlodning eller annen foranstaltning der tilfellet helt eller delvis avgjør hvem en fordel (gevinst, belønning, premiering eller annet) skal tilfalle.

Bestemmelsene gjelder ikke tilbud som utgivere av periodiske publikasjoner framsetter i bladet eller skriftet om belønning eller premiering for oppgaveløsninger, konkurransedeltakelse eller liknende prestasjoner fra lesernes side. Verdien av premiene eller størrelsen av belønningen må ikke overstige de beløp som departementet fastsetter.

§ 6. Gaver o. 1. til ansatte.

Det er forbudt i næringsvirksomhet å by eller gi gave eller liknende fordel til noen som er ansatt hos eller opptrer på vegne av en annen, når det skjer uten at denne, siste vet om det, og gaven eller fordelene er bestemt til og egnet til å forlede mottakeren til i tjeneste-, tillits- eller oppdragsforholdet å gi giveren eller noen annen en ugrunnet fordel.

Forbudet gjelder tilsvarende for gave eller liknende fordel som blir gitt etter at den pliktstridige handling er foretatt, når fordelene må reknes for en urimelig belønning.

§ 7. Bedriftshemmeligheter.

Den som har fått kunnskap om eller rådighet over en bedriftshemmelighet i anledning av et tjeneste-, tillitsvervs- eller forretningsforhold, må ikke rettsstridig utnytte hemmeligheten i næringsvirksomhet.

Det samme gjelder den som har oppnådd kunnskap om eller rådighet over en bedriftshemmelighet gjennom noens brudd på taushetsplikt eller gjennom noens rettsstridige handling ellers.

§ 8. Tekniske hjelpemidler.

Den som er blitt betrodd tekniske tegninger, beskrivelser, oppskrifter, modeller eller liknende tekniske hjelpemidler i anledning av et tjeneste-, tillitsvervs- eller forretningsforhold, må ikke rettsstridig utnytte dem i næringsvirksomhet.

Det samme gjelder den som har oppnådd rådighet over tekniske tegninger, beskrivelser, oppskrifter, modeller og liknende tekniske **hjelpemidler gjennom noens rettsstridige handling.**

§ 9. Etterlikning av annens produkt.

Det er forbudt i næringsvirksomhet å anvende etterliknede kjenne tegn, produkter, kataloger, reklamemidler eller andre frambringelser på slik måte og under slike omstendigheter at det må anses som en urimelig utnyttelse av en annens innsats eller resultater og fører med seg fare for forveksling.

Kapittel II. Markedsrådet og Forbrukerombudsmannen.

§ 10. Forvaltning, organisasjon m. v.

Markedsrådet og Forbrukerombudsmannen skal medvirke ved gjennomføringen av bestemmelsene i denne lov.

Kongen kan gi nærmere forskrifter om Markedsrådets og Forbrukerombudsmannens organisasjon og virksomhet.

§ 11. Markedsrådet.

Markedsrådet skal bestå av 9 medlemmer med personlige varamenn som oppnevnes av Kongen. Funksjonstiden for medlemmene er fire år, dog slik at det ved første gangs oppnevning av rådet kan settes en kortere funksjonstid for noen av medlemmene. Kongen oppnevner formann og varaformann.

§ 12. Markedsrådets vedtak.

Markedsrådet kan forby en handling som rådet finner er i strid med en bestemmelse i lovens kapittel I, når det finner at inngrep tilses av hensyn til forbrukerne. Markedsrådet kan gi påbud om de tiltak rådet finner nødvendige for å sikre at handlingen opphører og for å hindre at den gjentas.

Markedsrådet er vedtaksført når formannen eller varaformannen og minst 4 andre medlemmer eller varamenn er til stede. Vedtak treffes ved alminnelig flertall. Ved stemmelikhet er formannens stemme avgjørende.

Vedtak skal grunngis samtidig med at det treffes. Markedsrådets vedtak kan ikke påklages.

§ 13. Forbrukerombudsmannen.

Forbrukerombudsmannen skal, ut fra hensynet til forbrukerne, føre tilsyn med at det ikke skjer markedsmissbruk i strid med bestemmelsene i denne lovs kapittel I. Forbrukerombudsmannen skal av eget tiltak eller på grunnlag av henvendelser fra andre, søke å påvirke alle næringsdrivende til å innrette sin virksomhet etter lovens bestemmelser. Dersom frivillig ordning ikke oppnås, kan Forbrukerombudsmannen forelegge saken for Markedsrådet til avgjørelse etter § 12.

Beslutter Forbrukerombudsmannen ikke å bringe en sak inn for Markedsrådet, kan den bringes inn av en næringsdrivende eller forbruker som berøres av handlingen eller av en sammenslutning av næringsdrivende, forbrukere eller lønnsstakere.

§ 14. Forbrukerombudsmannens vedtak.

Dersom Forbrukerombudsmannen ikke oppnår frivillig ordning og han antar at det vil medføre ulempe eller skadevirkning å påvente Markedsrådets vedtak, kan Forbrukerombudsmannen treffe vedtak om forbud som nevnt i § 12 første punktum.

Forbrukerombudsmannen skal grunngi vedtaket samtidig med at det treffes. Han skal underrette Markedsrådet om vedtaket.

Vedtaket kan påklages til Markedsrådet.

Markedsrådet kan kreve at Forbrukerombudsmannen bringer nærmere bestemte saker inn for Markedsrådet.

Kapittel III. Opplysnings- og taushetsplikt.

§ 15. Opplysningsplikt.

Enhver plikter å gi Markedsrådet eller Forbrukerombudsmannen de opplysninger disse myndigheter krever for å kunne utføre sine gjøremål etter loven, herunder opplysninger som er nødvendige for vurdering av om en framstilling er uriktig eller villedende. Opplysningene kan kreves gitt skriftlig eller muntlig innen en fastsatt frist.

Overnevnte myndigheter kan foreta slik gransking og besiktigelse som de finner påkrevet for å utføre sine gjøremål etter loven. Om nødvendig kan det kreves hjelp av politiet.

Markedsrådet eller Forbrukerombudsmannen kan kreve at opplysninger skal gis til eller gransking kunne foretas av andre offentlige organer som er særskilt pålagt å medvirke ved gjennomføringen av denne lov.

§ 16. Taushetsplikt.

Med de begrensninger som følger av gjøremål etter loven, skal enhver bevare taushet om det han får kunnskap om i medfør av stilling eller verv etter loven, for så vidt angår opplysninger om tekniske innretninger og framgangsmåter samt drifts- eller forretningsforhold som det vil være av konkurransemessig betydning å hemmeligholde av hensyn til den opplysningen angår. Han skal ikke uten samtykke fra rette vedkommende etterlikne innretninger og framgangsmåter som han er blitt kjent med under nevnte gjøremål.

Kapittel IV. Straff m. v.

§ 17. Straff.

Den som forsettlig overtrer §§ 2—9 i denne lov eller vedtak som er gjort i medhold av denne lov eller som medvirker hertil, straffes med bøter eller fengsel i inntil 3 måneder.

Uaktsom overtredelse av §§ 2 og 3 eller medvirkning hertil, straffes med bøter.

Straff kommer ikke til anvendelse for overtredelse foretatt av en ekspeditør, betjent eller annen liknende underordnet når den vesentlig har vært foranlediget av hans avhengige stilling til den næringsdrivende.

Straff kommer ikke til anvendelse ved overtredelse av § 7 når kunnskap om eller rådighet over bedriftshemmeligheten er oppnådd i et tjeneste- eller tillitsvervsforhold eller gjennom pliktstridig handling i et slikt forhold og mer enn 2 år er gått siden forholdet opphørte.

Er overtredelsen foretatt av noen som har handlet på vegne av et selskap, en stiftelse eller en organisasjon, kan bøtestraff idømmes selskapet, stiftelsen eller organisasjonen, når overtredelsen er foretatt for å fremme dettes (dennes) interesser, eller når selskapet, stiftelsen eller organisasjonen må antas å ha hatt vesentlig fordel av overtredelsen. Straffelovens § 28 gjelder ikke bøtestraff etter foregående punktum.

Brudd på taushetsplikt etter § 16 straffes etter § 121 i straffeloven av 22. mai 1902 seiv om den skyldige ikke er offentlig tjenestemann.

§ 18. Straffeprosessuelle regler.

Overtredelse av denne lovs §§ 7, 8 eller 9 påtales ikke av det offentlige uten fornærmedes begjæring. Det samme gjelder overtredelse av §§ 2 eller 3 når handlingen består i skadelig omtale av en annen næringsdrivende eller av forhold som særskilt angår ham.

Påtalemyndigheten kan i forbindelse med straffesaken kreve dom for tiltak for å sikre at den lovstridige handling opphører og for å hindre at den gjentas.

Kapittel V. Definisjoner. Avgrensning mot prisloven.

Ikrafttreden.

§ 19. Definisjoner.

En handling anses etter loven som foretatt i næringsvirksomhet enten den er foretatt av den næringsdrivende selv, eller av noen som opptrer på hans vegne. En næringsvirksomhet går inn under loven selv om den enhet (bedrift, institusjon, anstalt, innretning eller annet) som driver virksomheten, ikke tar sikte på fortjeneste.

Med framstilling menes i loven enhver form for meddelelse eller utsagn i tale, skrift eller på annen måte, således også betegnelser, bilder, demonstrasjoner, emballasjens form, størrelse eller utstyr o. 1.

§ 20. Avgrensning mot prisloven.

Bestemmelsen i denne lovs § 1 får ikke anvendelse på næringsdrivendes tilbud, krav eller avtale om priser og forretningsvilkår.

Heller ikke gjelder bestemmelsen istandbringelse eller gjennomføring av konkurransereguleringer eller nekting av forretningsforbindelse.

Bestemmelsen gjør ingen innskrenkning i de fullmakter som er fastsatt i eller i medhold av lov om kontroll og regulering av priser, utbytte og konkurranseforhold av 26. juni 1953.

§ 21. Ikrafttreden m. v.

Denne lov trer i kraft fra det tidspunkt Kongen bestemmer.

Fra lovens ikrafttreden gjøres følgende endringer og tilføyelser i andre lover:

1. Lov om utilbørlig konkurranse av 7. juli 1922 oppheves.
2. I lov om lotterier av 12. mai 1939 oppheves § 10.
3. I lov om varemerker av 2. juli 1910 oppheves § 25.

4. I lov nr. 4 av 3. mars 1961 om varemerker skal § 44 første ledd annet punktum lyde:

Fra samme tid oppheves lov om varemerker m. v. av 2. juli 1910 med senere endringer med unntak av §§ 26 og 27.

5. I den alminnelige borgerlige straffelov av 22. mai 1902 skal følgende bestemmelser lyde:

§ 294 skal lyde:

Med Bøder eller Fængsel indtil 6 Maaneder straffes den, som

1. ved at fremkalde eller styrke en Vildfarelse retsstridig forleder nogen til en Handling, hvorved der voldes denne eller nogen, paa hvis Vegne han handler, Formuestab, eller som medvirker hertil, eller
2. uberettiget enten selv gjør Brug af en Forretnings- eller Driftshemmelighed vedkommende en Bedrift, hvori han er eller i Løbet af de 2 sidste Aar har været ansat, eller hvori han har eller i Løbet af de 2 sidste Aar har havt Del, eller aabenbarer en saadan i Hensigt at sætte en anden i stand til at gjøre Brug af den, eller som ved Forledelse eller Tilskyndelse medvirker hertil, eller
3. uberettiget gjør bruk av en **bedrifts forretnings-** eller bedriftshemmelighet som han har fått kjennskap til eller rådighet over i egenkap av teknisk eller merkantil konsulent for bedriften eller i anledning et oppdrag fra den, eller uberettiget åpenbarer en slik hemmelighet i den hensikt å sette andre i stand til å gjøre bruk av den, eller som ved forledelse eller tilskynding medvirker til dette.

Offentlig Paatale finder alene Sted, naar det begjæres af fornærmede og findes paakrævet af almene Hensyn.

§ 405 a (ny) skal lyde:

Med bøter eller fengsel inntil 3 måneder straffes den som på urimelig måte skaffer seg eller søker å skaffe seg kunnskap om eller rådighet over en bedriftshemmelighet.

§ 405 b (ny) skal lyde:

Med bøter eller fengsel inntil 3 måneder straffes den som er ansatt hos eller opptrer som fullmektig for en annen, når han uten dennes vitende krever eller mottar gave eller annen fordel eller løfte derom av en næringsdrivende eller noen på dennes vegne, for å gi eller skaffe den næringsdrivende et ugrunnet fortrinn ved levering av varer, arbeide eller annen ytelse.

§ 408 første ledd skal lyde:

De i §§ 395, 396, 398, 402, 403, 404, 405 a, 405 b og 407 omhandlede Forseelser paatales ikke af det offentlige uden efter Begjæring af nogen fornærmet.

KAPITEL 4.

Generalklausulen.

24. Den i Washington i 1911 reviderede Pariser-konvention indeholdt kun en kortfattet bestemmelse, hvorefter unionslandene forpligter sig til at sikre deres medlemmer en virksom beskyttelse mod illoyal konkurrence. Ved revisionen i Haag i 1925 blev der mellem unionslandene opnået enighed om dels at give en almindelig bestemmelse om, hvad der skal forstås ved illoyal konkurrence, dels at fremhæve en række nærmere betegnede tilfælde eller former, hvorunder denne konkurrence sædvanligt giver sig udslag, og som måtte anses for særlig skadelige. Den almindelige begrebsbestemmelse, eller som den også blev kaldt generalklausulen, blev vedtaget i følgende form, jfr. konventionens art. 10 bis, stk. 2.:

»Ved illoyal konkurrence forstås enhver i konkurrenceøjemed foretagen handling, der strider mod hæderlig forretningsskik i industri- og handelsforhold«.

Det var den almindelige opfattelse på Haag-konferencen, at der ikke bestod nogen pligt for de enkelte stater til at optage en tilsvarende udtrykkelig bestemmelse i deres lovgivning, og at en sådan generalklausul nærmest ville få værdi som et principielt grundlag for udviklingen af lovgivningen om illoyal konkurrence i de enkelte lande. På den anden side indeholdt de tyske, østrigske og norske konkurrencelove allerede længe før den omtalte ændring af konventionen generalklausuler, der ikke mindst i Tyskland havde fået stor betydning til bekæmpelse af sådanne konkurrencehandlinger, som ikke var omfattet af lovenes specialbestemmelser. Det var derfor naturligt, at der i Danmark blev rejst spørgsmål om indførelse af en generalklausul i konkurrenceloven, og dele af erhvervslivet viste en sådan bestemmelse stor interesse. Ved lov nr. 79 af 31. marts 1937 indførtes i konkurrenceloven som § 15, stk. 1, følgende bestemmelse:

»I erhvervsøjemed foretagne handlinger, der, selv om de ikke omfattes af lovens øvrige bestemmelser, strider mod redelig forretningsskik, medfører erstatningsansvar og kan ved dom forbydes«.

Generalklausulens anvendelse i retspraksis i mere end 25 år har vist denne bestemmelses egnethed til at modvirke sådanne uønskede konkurrencehandlinger, som ikke omfattes af lovgivningen i øvrigt, og de betænkeligheder, som i sin tid fra nogle sider blev gjort gældende over for en regulering af konkurrenceforholdene ved hjælp af en så generelt affattet bestemmelse, har ikke kunnet finde begrundelse i den skete udvikling.

Der er ikke fremkommet ønsker om, at generalklausulen skulle udgå af konkurrenceloven eller væsentligt ændres. Der har derfor alene været grund til at fremhæve enkelte spørgsmål i forbindelse med generalklausulens anvendelse og at foreslå visse ændringer i formuleringen, der ikke medfører ændringer i realiteten. Spørgsmålet om påtalen og sanktionerne (Kl. § 15, stk. 2), er det fundet mest hensigtsmæssigt at behandle i forbindelse med lovens øvrige påtale- og sanktionsproblemer.

Forpligtede i henhold til generalklausulen.

25. Generalklausulen omfatter handlinger, der foretages i erhvervsøjemed, og det følger heraf, at erhvervsdrivende er forpligtede ifølge bestemmelsen.

Forpligtede ifølge generalklausulen er dog ikke kun erhvervsdrivende i traditionel forstand, d.v.s. personer eller juridiske personer, hvis virksomhed tager sigte på at opnå en driftsherrevinst ved produktion og salg eller ved udførelse af arbejds- og tjenesteydelser. Som erhvervsdrivende i konkurrencelovens forstand anses også andels- og forbrugsforeninger, jfr. S.H.D., U.f.R. 1927/520, samt koncessionerede eller af det offentlige drevne virksomheder, der kan si-

destilles med privat erhvervsvirksomhed, f.eks. forsikring eller transport af personer eller gods. Det er i denne forbindelse uden betydning, at virksomheden af samfundspolitiske hensyn fastsætter priser, der medfører, at det offentlige må bære et tab på virksomheden.

Endvidere anses sammenslutninger af erhvervsdrivende for forpligtede i henhold til generalklausulen, jfr. S.H.D., U.f.R. 1948/1188, hvor en organisation inden for møbelbranchen blev dømt for overtrædelse af generalklausulen. Erhvervsorganisationernes ansvar efter generalklausulen må dog være begrænset til forhold, hvor organisationen varetager medlemmernes mere konkrete erhvervsinteresser i forhold til andre brancher eller enkelte erhvervsdrivende. Derimod vil erhvervsorganisationernes deltagelse i den almindelige erhvervspolitiske debat ikke kunne betragtes som handlinger, der er omfattet af generalklausulen.

Ordene »i erhvervsøjemed« i konkurrencelovens § 15 betyder ikke, at der skal foreligge en aktuel interessekonflikt, men blot at handlingerne skal være foretaget som et led »i erhvervsvirksomhed«, d.v.s. for generelt at opnå en fordel i konkurrencen. For at fremhæve dette har udvalget foreslået, at ordene »i erhvervsøjemed« erstattes med ordene »i erhvervsvirksomhed«, og det har således ikke været hensigten hermed at udvide bestemmelsens område.

Kredsen af beskyttede.

26. Generalklausulen forudsætter efter sit indhold, at de uretmæssige handlinger sædvanligvis vil være rettet mod andre erhvervsdrivende. Nyere domspraksis viser imidlertid, at domstolene også anser forbrugerne som hørende til kredsen af beskyttede. I S.H.D., U.f.R., 1955/713 ansås således nogle af en fabrikant foranstaltede præmiekonkurrencer blandt skotøjsekspedienter om det største salg af fabrikkens skocremer for stridende mod redelig forretningsskik, idet ekspedienternes uheldede bedømmelse af produktets kvalitet herved bragtes i fare, og det købende publikum udsattes for vildledelse gennem ekspedienternes anbefaling. Lignende synspunkter har ligget til grund for S.H.D., U.f.R. 1960/438, i hvilken en madrasfabrik kendtes uberettiget til at tilbyde og yde forretningsindehavere og ekspedienter præmier for salg af fabrikkens madrasser, idet sådanne præmiekonkurrencer er skjult for det købende publikum og skadelige for den rette kundemæssige betjening. Ved H.D., U.f.R. 1963/489 er det tiltrådt, at en

præmieringsordning til fordel for forretningsindehavere og ekspedienter var stridende mod generalklausulen, idet ordningen kunne være skadelig for den rette kundemæssige betjening.

Udvalget har ud fra tilsvarende betragtninger, der ligger til grund for de nævnte domme, overvejet at formulere generalklausulen således, at kredsen af beskyttede udtrykkelig angives som både erhvervsdrivende og forbrugere. Der er mellem de nordiske udvalg enighed om, at generalklausulen skal kunne anvendes over for konkurrencehandling, der krænker forbrugernes interesser - i de øvrige nordiske lande er der dog ikke herved taget stilling til de ovenfor nævnte domme -, men det er fra norsk side fremhævet, at en sådan ændring måske kunne indebære en ikke tilsigtet begrænsning af bestemmelsens område, hvorved konkurrencehandling, der bør være forbudt, kan gå fri af loven. Det er derfor ikke fundet rigtigt at foretage nogen ændring på dette punkt.

»Redelig forretningsskik«.

27. Medens et flertal af de adspurgte organisationer ikke har haft bemærkninger til generalklausulens formulering, har grosserer-societetets komité og dansk salgs- og reklameforbund rejst spørgsmål om at erstatte ordet »redelig« (forretningsskik) med et andet på grund af den odiose klang, der er knyttet til dets antonym »uredelig«.

Betegnelsen af de efter generalklausulen uretmæssige handlinger er formelt ikke ensartet i de lande, hvis konkurrencelovgivning indeholder en generalklausul. Pariser-konventionens artikel 10 bis, stk. 2, bruger udtrykket »usages honnêtes en matière industrielle ou commerciale«, der i den danske oversættelse af konventionsteksten er gengivet ved »hæderlig forretningsskik i industri- og handelsforhold«. Der er ikke i konkurrencelovens forarbejder givet nogen forklaring på valget af ordet »redelig«, men det er utvivlsomt, at generalklausulens formulering er anset for overensstemmende med Pariser-konventionen. I den finske konkurrencelovs § 1 benyttes ordene »god sed«, medens den norske konkurrencelovs § 1 taler om handlinger som »efter god forretningsskik er utilbørlig«.

Det varierende ordvalg indebærer ikke nogen realitetsforskel, men skyldes alene den forskellige sprogbrug i de enkelte lande. Derimod kunne en ændring af generalklausulens formulering i denne henseende rejse tvivl om, hvorvidt en realitetsændring var tilsigtet, idet en gennemfø-

reise af samme ord i de forskellige nordiske lande kan blive ensbetydende med indførelse af reelle forskelle. Der har derfor mellem de nordiske udvalg været enighed om ikke at søge en ændret formulering.

Generalklausulens forhold til lovens specialbestemmelser.

28. Generalklausulen angår handlinger, der, »selv om de ikke omfattes af lovens øvrige bestemmelser«, strider mod redelig forretningsskik.

Herved er det sagt, dels at lovens specialbestemmelser kan omfatte forhold, der anses for stridende mod redelig forretningsskik, dels at generalklausulen kan anvendes til komplettering af specialbestemmelserne. Generalklausulens anvendelse på et bestemt forhold er således ikke udelukket, selv om forholdet efter sin art vel er omfattet af en af specialbestemmelserne, men gerningsindholdet i vedkommende specialbestemmelse ikke fuldt ud er realiseret i det konkrete tilfælde. H.D., U.f.R. 1963/489 indebærer således i realiteten en udvidelse af tilgiftsforbudet i konkurrencelovens § 12, stk. 1.

Den opfattelse har været hævdet¹⁾, at den omstændighed, at konkurrencelovens specialbestemmelser er en konkret anvendelse af generalklausulens almindelige forbud mod handlinger, der strider mod redelig forretningsskik, burde medføre, at domstolene ikke, som det har været tilfældet i flere domme, henfører et forhold, der omfattes af en af specialbestemmelserne i konkurrenceloven såvel under vedkommende specialbestemmelse som under generalklausulen. Det er i denne forbindelse anført, at konkurrencelovens § 15 på denne måde ville kunne miste sin karakter af generalklausul og i stedet blive en specialbestemmelse. Udvalget deler ikke denne opfattelse. Specialbestemmelserne er udtryk for, hvilke bestemte konkurrencehandlinger lovgivningsmagten på givne tidspunkter har ment at burde forbyde, fordi de pågældende handlinger af større kredse er blevet anset for uønskede, og fordi strafsanktioner er anset nødvendige for at modvirke overtrædelser. Ifølge sagens natur kan specialbestemmelserne imidlertid ikke være således indrettede, at de rammer, hvad der til enhver tid anses for stridende imod redelig forretningsskik, og de suppleres derfor af generalklausulen, der udtrykker konkurrencelovens almindelige princip. At et forhold anses for omfattet af en af lovens specialbestemmelser,

udelukker derfor ikke, at domstolene tillige henfører forholdet under generalklausulen. Dette kan ikke ændre denne bestemmelses karakter, men må opfattes som en af den konstaterede lovovertrædelse motiveret henvisning til lovens almindelige princip.

Generalklausulens forhold til eneretsbeskyttelsen.

29. Gennem den retspraksis, der er dannet på grundlag af generalklausulen, er forholdet mellem denne bestemmelse og anden lovgivning på den industrielle retsbeskyttelses område samt ophavsretsloven blevet fastlagt.

Den største enkeltgruppe af domme efter generalklausulen angår forskellige former for produkt efterligninger.

Den tidsbegrænsede eneretsbeskyttelse, som på visse betingelser kan opnås for opfindelser i henhold til patentloven og for mønstre i henhold til mønsterloven, indebærer, at opfindelser og mønstre, der ikke opfylder disse betingelser, eller som ikke søges patenteret eller mønsterbeskyttet, ikke nyder beskyttelse mod efterligning, og på den anden side, at den beskyttelse, der måtte være opnået ved meddelelse af patent eller ved mønsterregistrering, ikke kan forlænges ud over det tidsrum, hvori beskyttelsen i henhold til de pågældende love er gældende. En tidsbegrænset eneret til et produkt kan også opnås i medfør af ophavsretsloven, hvis produktet opfylder denne lovs betingelser. Generalklausulen bør følgelig ikke anvendes til at give *eneretsbeskyttelse* til produkter, som ikke opfylder særlovgivningens betingelser herfor, eller for hvilke en i henhold til denne lovgivning meddelt beskyttelse er udløbet. Generalklausulen kan i sådanne tilfælde alene finde anvendelse til *beskyttelse mod en utilbørlig udnyttelse* af ligheden mellem det originale produkt og efterligningen.

Spørgsmålet om udformning af en specialbestemmelse om produkt efterligninger har været drøftet inden for de nordiske udvalg. I erhvervskredse har der imidlertid kun været meget begrænset interesse for en sådan specialbestemmelse, og da det yderligere er blevet anset for betænkeligt og vanskeligt at søge retspraksis på dette område sammenfattet i en specialbestemmelse, er det fundet rigtigst ikke at foreslå nogen sådan bestemmelse.

Udvalget mener herefter, at beskyttelsen mod produkt efterligning fortsat bør bero på generalklausulen, og at domspraksis efter denne bestemmelse i hovedsagen på hensigtsmæssig måde har

¹⁾ Kobbemagel I, 194-197.

draget grænserne for det friområde, der bør bestå mellem generalklausulen og særlovgivningen, hvis ikke denne lovgivnings selvstændige betydning skal elimineres.

30. Generalklausulen kan også anvendes i tilfælde af efterligninger af forretningskendetegn m.v., men har her haft mindre betydning, fordi særlovgivningen (varemærkeloven, fællesmærkeloven og firmaloven) yder en ikke-tidsbegrænset beskyttelse i forbindelse med konkurrencelovens § 9 («den lille generalklausul»). I det omfang, visse kendetegn måtte falde uden for området for den nævnte særlovgivning og konkurrencelovens § 9, vil generalklausulen efter omstændighederne kunne få selvstændig betydning, jfr. herved V.L.D., U.f.R. 1954/138.

I ophavsretslovens § 51 (lov nr. 158 af 31 maj 1961) er givet en regel, hvorefter ophavs-mænd beskyttes mod, at der af andre offentlig-gøres værker, der er betegnet (titel, navn) på en måde, der kan hidføre forveksling med tidligere offentliggjorte værker. Den nævnte bestemmelse skal på dette område træde i stedet for konkurrencelovens § 9, men det er i H.D., U.f.R. 1963/49 antaget, at ophavsretslovens § 51 ikke udtømmende angiver den beskyttelse, der tilkommer litterære værkers titel, men at konkurrencelovens § 9 og § 15 kan komme til anvendelse uden for § 51's område.

Generalklausulen anvendt i sager om tredie-mands indgreb i kontraktsforhold m.v.

31. Som omtalt i afsnit 20 har generalklausulen været anvendt over for trediemands tilside-sættelse af mindsteprisklausuler, men dette problem er nu uden større praktisk betydning, jfr. monopollovens § 10, der forbyder håndhævelse af mindstepriser, medmindre monopoltilsynet har godkendt de pågældende aftaler.

Spørgsmålet om trediemands pligt til at overholde andre salgsbetingelser er omhandlet i H.D., U.f.R., 1943/1119, i hvilken sag den af en bogbinder drevne virksomhed med udlejning i læsemapper af ugeblade, uanset at han var bekendt med det på bladene trykte forbud mod erhvervsmæssig udlejning og med, at bladforhandlerne gennem et reverssystem var forpligtet til ikke at levere bladene til personer, der drev sådan udlejning, fandtes uberettiget under hensyn til konkurrencelovens § 15, for så vidt den gik ud på ved indkøb fra forhandlere, der havde underskrevet revers, at forskafe sig blade til udlejning. Der fandtes at være forbundet en be-

rettiget interesse med de af bladudgiverne med forbudet og reverssystemet forfulgte formål, nemlig at forhindre, at der påførtes bladsalget konkurrence ved udlejning af bladene. I en tilsvarende sag, H.D., U.f.R., 1946/548, blev et forbud mod udlejning af eksemplarer af blade, som et lejebibliotek direkte eller gennem agenter havde erhvervet hos reversforpligtede forhandlere, ophævet, idet det ikke fandtes tilstrækkeligt bevist, at lejebiblioteket havde erhvervet bladene fra en reversforpligtet forhandler på en sådan måde, at reversforpligtelsen var brudt, og at lejebiblioteket, der ikke selv var reversforpligtet, herunder havde gjort sig skyldig i et retsstridigt forhold. Om udlånsklausuler findes endvidere H.D., U.f.R., 1930/416.

En nyere dom H.D., U.f.R. 1964/596 om retten til opformering og salg af en ny rose »Super Star« har nu mindre praktisk betydning, idet en særlig plantebeskyttelse er gennemført ved lov nr. 205 af 16. juni 1962 om beskyttelse af forædlerrettigheder for planter. Ved dommen blev sagsøgte, der havde fået tilbud om adgang til på licensbasis at opformere og sælge varen, men som indkøbte denne i hallerne i Paris med henblik på opformering og salg som afskåren vare her i landet, frifundet for overtrædelse af konkurrencelovens § 1 og § 15²⁾.

De anførte domme kan formentlig tages som udtryk for, at indskrænkninger i varers frie om-sætning og køberes adgang til at disponere over det købte ikke i almindelighed af domstolene vil blive anerkendt som bindende for den, som står uden for kontraktsforholdet.

Særlig om indgreb i enejorhandlingsrettigheder.

32. Over for udvalget har der været rejst spørgsmål om en særlig beskyttelse af enefor-handlingskontrakter over for trediemands indgreb i sådanne kontrakter. Udvalget er ikke bekendt med, i hvilket omfang dette forhold har frembudt noget problem her i landet, men spørgsmålet har været genstand for domstols-prøvelse i Frankrig. Tribunal de Commerce de la Seine afsagde den 21. maj 1962 dom i en sag mellem firma A., der ved kontrakt med det vesttyske firma Grundig havde fået overdraget eneforhandlingsretten for Grundig's produkter i Frankrig, og firma B., som uden firmaet Grundig's viden havde forskaffet sig Grundig-produkter hos udenlandske videreforhandlere og solgt varerne på det franske marked uden om

²⁾ Kommentar ved højesteretsdommer Trolle i U.f.R. 1964, afd. B/271.

firmaet A. Ved dommen fandtes B. skyldig i illoyal konkurrence og dømtes til at betale A. erstatning, og endvidere blev B. under trussel om bøder tilpligtet med **øjeblikkelig** virkning at ophøre med enhver salgsvirksomhed med hensyn til Grundig-produkter inden for A.'s eneforhandlingsområde. Firma B., der under sagen havde gjort gældende, at eneforhandlingskontrakten mellem Grundig og firma A. var stridende mod Romtraktatens artikler 85 og 86, og som inden afgørelsen i første instans indbragte klage derover for det Europæiske Økonomiske Fællesskabs kommission, appellerede den afsagte dom til Cour d'Appel de Paris, der i overensstemmelse med B.'s påstand i sin dom af 26. januar 1963 ophævede underrettens dom og udsatte sagen, indtil der forelå en endelig afgørelse fra det Europæiske Økonomiske Fællesskabs kommission af spørgsmålet om eneforhandlingskontraktens gyldighed i forhold til Rom-traktatens konkurrenceregler³⁾.

Ved kommissionens afgørelse af 23. september 1964 blev eneforhandleraftalen mellem firma Grundig og firma A. anset som en overtrædelse af forbudet i artikel 85, stk. 1, i traktaten om oprettelse af det Europæiske Økonomiske Fællesskab. Parterne tilpligtedes at undlade enhver handling, der forhindrer trediemand i eller vanskeliggør det for ham med henblik på videresalg inden for det af aftalen omfattede område at indkøbe de af aftalen omfattede produkter efter deres eget valg hos grossister eller detailhandlere inden for det Europæiske Økonomiske Fællesskab⁴⁾. Afgørelsen er indbragt for det Europæiske Fællesskabs domstol⁵⁾.

33. Som det fremgår heraf, er spørgsmålet om eneforhandlingsrettigheder aktuelt inden for det Europæiske Økonomiske Fællesskab. Kommissionen i Bruxelles er af den opfattelse, at de traditionelle eneforhandleraftaler principielt omfattes af forbudsbestemmelsen i Rom-traktatens artikel 85, stk. 1, og kun kan opnå (bevare) gyldighed ved dispensation i henhold til artikel 85, stk. 3. Endnu har kommissionen ikke taget endelig stilling til de mange indkomne dispensationsansøgninger, men det forventes, at kom-

missionen vil være ret tilbageholdende med at give dispensation netop for de almindeligste former for eneforhandlerkontrakter, og navnlig synes aftaler, der indebærer prisbinding, eller som indeholder forbud mod eksport til andre lande inden for fællesmarkedet, ikke at have store chancer. Herimod har bl.a. dansk industri protesteret under henvisning til, at et forbud mod disse almindeligt forekommende kontrakter vil være en hindring for afsætningen af særlig den mindre og middelstore industris produkter. Kan man ikke i videst muligt omfang sikre eneforhandlingsretten, vil det være vanskeligt at få nogen til at påtage sig at indarbejde varen, holde lager og yde service.

Der foreligger ikke her i landet domstolsafgørelser om det omhandlede spørgsmål. Det skal være forekommet, at varer, der er omfattet af eneforhandlingsret, opkøbes i udlandet med henblik på salg her uden om eneforhandleren. Udvalget mener ikke at kunne udtale sig om, hvorvidt dette efter omstændighederne kan anses for stridende mod redelig forretningsskik, og man finder, at det vil være betænkeligt at udforme en særlig bestemmelse om indgreb i eneforhandlingsrettigheder, hvorved der generelt gøres indgreb i den frie vareomsætning.

Generalklausulens anvendelse i øvrigt. - Gruppering af domme.

34. En systematisering af dommene i henhold til generalklausulen frembyder visse vanskeligheder, da dommene ofte kumulerer en af lovens specialbestemmelser med generalklausulen, og ved anvendelse af generalklausulen alene kan ofte flere synspunkter være lagt til grund i den enkelte dom.

En behandling af nyere domme findes i »Juristen«, 1964/385⁶⁾.

En gruppe domme vedrører konkurrence fra tidligere funktionærer eller ansatte, der i deres nye stilling eller ved selvstændig virksomhed misbruger kendskab til tidligere arbejdsgivers produktions- eller forretningsmetoder. Dette kan give sig udslag i efterligning af den tidligere arbejdsgivers produkter.

En anden gruppe domme vedrører misbrug af kendskab til forretningsforbindelsers produktions- og forretningsmetoder samt af disses goodwill. Også her vil misbrugen ofte manifestere sig i produktefterligninger.

⁶⁾ Sekretær, cand. jur. Børge Rasmussen: »Nyere dansk domspraksis om konkurrencelovens § 15 («generalklausulen».)« Se også Kobbernagel I, 212-225.

³⁾ Appelrettens afgørelse er refereret i tidsskriftet »Wirtschaft und Wettbewerb«, Düsseldorf, 1963, nr. 7-8, afd. VII, side 633 ff.

⁴⁾ »Amtsblatt der Europäischen Gemeinschaften« nr. 161, 20. oktober 1964, 25' 5-255.

⁵⁾ Se iøvrigt T. Lund-Nielsen: »Lidt mere fællesmarked-jura, især om eneforhandleraftaler«, Juristen 1965, hft. 18.

En tredje gruppe domme angår efterligninger uden for de tilfælde, hvor efterligningen er baseret på kendskab erhvervet i et ansættelses- eller samarbejdsforhold.

En fjerde gruppe domme omhandler misbrug af andres navn eller kendetegn, hvor der ikke er tale om produktet efterligning.

Endelig vedrører en femte gruppe domme visse former for uretmæssige afsætningsbestræbelser, såsom vildledning af kunder og nedsættende omtale af konkurrenter.

Generalklausulen i fremmed ret.

35. Som anført i afsnit 11 indeholder flere fremmede landes konkurrencelove generalklausuler. Der er ikke i formuleringen af disse bestemmelser i fremmed ret fundet forbilleder, der nu med fordel kunne overføres til en dansk konkurrencelov. En sammenligning mellem formuleringen af den danske generalklausul og de tilsvarende ligeså alment affattede udenlandske generalklausuler bidrager heller ikke til forståelsen af disse bestemmelser, hvis betydning kun kan vurderes på grundlag af den omfattende retspraksis, der er opstået i de pågældende lande. Der er derfor kun anledning til at pege på enkelte fællestræk i retsudviklingen her i landet og i Tyskland og Schweiz, hvis konkurrencelove indeholder henholdsvis den ældste og den nyeste generalklausul. Den tyske konkurrencelovs § 1 hjemler adgang til at nedlægge forbud over for og kræve erstatning af den, der i erhvervsforhold i konkurrenceøjemed foretager handlinger, der strider mod gode sæder. Den tyske generalklausul antages at udtrykke konkurrencelovens almindelige princip og anvendes i praksis til supplerende af lovens specialbestemmelser og bestemmelser i særlovgivningen i princippet på samme måde, som det er tilfældet her i landet⁷⁾. Kredsen af beskyttede er ikke blot andre erhvervsdrivende, men også almenhedens interesser betragtes som beskyttet i medfør af generalklausulen⁸⁾.

Den udvikling, der er foregået i tysk ret og tildels også i dansk ret, hvorefter beskyttelsen mod illoyale konkurrencehandling ikke først og fremmest anses som en beskyttelse af den enkelte erhvervsdrivende, men i lige så høj grad bæres af hensynet til almenheden, har fundet udtryk i den schweiziske konkurrencelovs generalklausul. Denne lov hører til de nyeste (30. september 1943) blandt fremmede konkurrence-

love og i dens § 1 bestemmes uretmæssig konkurrence som ethvert misbrug af den erhvervsmæssige konkurrence ved bedrageriske handlinger eller andre handlinger, der strider mod grundsætningen om tro og love (»Treu und Glauben«). Det fremhæves⁹⁾, at den nye lov i modsætning til tidligere udkast, der stillede beskyttelsen af den enkelte erhvervsdrivende i forgrunden, tager sigte på at beskytte den frie konkurrence som det vigtigste grundlag for samfundets erhvervsordning. I overensstemmelse hermed gives der også den forurettede kunde adgang til visse retsmidler. I den schweiziske konkurrencelovs § 1, stk. 2, opregnes en række konkurrenceretlige forseelser som eksempler på forhold, der strider mod grundsætningen om tro og love. Den både i dansk og tysk ret herskende opfattelse af generalklausulen som konkurrencelovens hovedbestemmelse har således fundet direkte udtryk i den schweiziske lov.

Generalklausulens placering i lovudkastet.

36. Det har støtte både i retsudviklingen her i landet og i visse fremmede lande, når det foreslås, at generalklausulen bliver § 1 i udkastet til konkurrencelov. Der er enighed herom mellem de nordiske udvalg, idet generalklausulen også i den finske og norske konkurrencelov findes som § 1.

Dansk forening for industriel retsbeskyttelse har anført visse indvendinger mod denne placering, idet foreningen har henvist til, at generalklausulens karakter af opsamlingsbestemmelse, uanset at bestemmelsen gennem retspraksis tilige har fået sit selvstændige gerningsindhold, bør bevares gennem placeringen som lovens sidste paragraf. Endvidere har foreningen henvist til, at generalklausulens placering i spidsen for den tyske konkurrencelov skulle have medført, at konkrete forhold først og fremmest søges henført under generalklausulen, hvorved specialbestemmelserne mister deres betydning. Det kan næppe tillægges videre betydning, at generalklausulen i 1937 blev placeret som en af lovens sidste paragraffer. Dette kunne skyldes ønsket om at undgå den omnummerering af samtlige paragraffer, som generalklausulens indplacering som § 1 ville have medført. Udviklingen har som vist gjort det naturligt, at generalklausulen bliver udkastets § 1. Denne placering vil næppe trænge specialbestemmelserne i baggrunden, idet

⁷⁾ Baumbach-Hefermehl, 209.

⁸⁾ Baumbach-Hefermehl, 85.

⁹⁾ Botschaft (3. november 1942) des Bundesrates an die Bundesversammlung zum Entwurf eines Bundesgesetzes über den unlauteren Wettbewerb.

disse betemmelser må antages at blive anvendt i det omfang, der er interesse for, at der søges idømt straf for lovovertrædelsen. De af udvalget

foreslåede ændringer med hensyn til general-klausulens formulering er motiveret i bemærkningerne til lovudkastets § 1.

